

Başlarken...

Dünyadan ve Türkiye'den güncel hukuki gelişme ve haberlere yer verdiğimiz Hukuk Bültenimizin Eylül sayısını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Bültenimizde yer alan içerik yalnızca bilgi verme amaçlı olup konulara ilişkin detaylı bilgiler için bizimle irtibata geçmenizden memnuniyet duyacağız.

Ekim ayında görüşmek üzere!

Editörler:

[Burcu Çelik Gökçen](#)
[Umut Alperen Öztürk](#)
[Duygu Yaren Yıldırım](#)

Avukatlık Ücret Sözleşmelerindeki Bedelleri Döviz Cinsinden Kararlaştırma Serbestisi

Sözleşme tiplerinin ve unsurlarının belirlendiği Türk Borçlar Kanunu'nun 99. maddesi kapsamında, konusu para olan bir borcun ülke parası dışında başka bir para birimiyle ödemesi haline ilişkin olarak düzenlemeye yer verilmiştir. ([Sayfa 2](#))

Türk Hukuk Sisteminde Faiz Türleri ve Uygulandıkları Bazı Uyuşmazlıklar

Genel olarak faiz kavramı, "Herhangi bir nedenle maddi varlığın şimdilik elde bulunmamasından dolayı, o varlıktan yararlanılmaması sonucu yok-sun kalınan değer geliri ve bedelidir. Başka bir anlatımla, faiz geç elde edilen alacağın ürünüdür." olarak tanımlanabilir. ([Sayfa 10](#))

CMR Kapsamında Taşıyıcının Yükün Gecikmesinden Kaynaklı Sorumluluğunun Şartları ve Tazminat İstemi

CMR (Convention Marchandise Routier) Uluslararası karayolu taşımacılığına ilişkin olarak akdedilen milletlerarası bir sözleşmedir. Bu sözleşme 1956 yılında imzaya açılmış, Türkiye'de ise 1995 yılında imzalanmış ve yürürlüğe girmiştir. ([Sayfa 18](#))

Yargıtay Kararları Işığında Kısmi Dava ile Belirsiz Alacak Davası ve Güncel Sorunlar

Belirsiz alacak dava türü düzenlenmeden önce uygulamada alacak davaları için kısmi dava veya tam eda davası ikame edilmekteydi ve özellikle faiz ve zamanaşımı bakımından alacaklılar dezavantajlı konuma düşmekteydi. Kısmi davada davanın açılmasıyla zamanaşımı devam etmekte, faiz ise islah tarihinden itibaren istenebildiğinden uygulamadaki bu boşluğu doldurmak amacıyla 6100 sayılı kanun ile ilk defa belirsiz alacak davası düzenlenmiştir. Belirsiz alacak davasında zamanaşımı davanın açılmasıyla kesilmekte ve faiz karşı tarafın temerrüde düşmesi tarihinden itibaren istenebilmektedir. ([Sayfa 26](#))

Güncel Haberler

Anayasa Mahkemesi Siyasal Kişilerin Birbirleri Hakkında Kullandığı "Çapsız" ve "İleri Derecede Geri Zekâlı" İfadesinin Sert Eleştirisi Mahiyeti Taşımaya Dolayısıyla Başvurucunun İfade Özgürlüğünün Kısıtlandığına Hükmetti! ([Sayfa 9](#))

07.08.2024 Tarihli Özelge ile Paylaşımlı Yolculuğun Vergilendirilmesine Karar Verildi! ([Sayfa 15](#))

Anayasa Mahkemesi, Verilen Zam Oranını Yeterli Bulmadığı İçin İşyeri Yetkililerine Gönderdiği E-Posta Nedeniyle İş Sözleşmesi Feshedilen Çalışanın İfade Hürriyetinin İhlal Edildiğine Karar Verdi! ([Sayfa 15](#))

Anayasa Mahkemesi İsim Değişikliği Talebinin Reddedilmesi Nedeniyle Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine Hükmetti! ([Sayfa 21](#))

Vergi Usul Kanununa İlişkin Genel Tebliğ Yayımlandı! ([Sayfa 21](#))

Türkiye Barolar Birliği Reklam Yasağı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Resmî Gazete'de Yayımlandı! ([Sayfa 25](#))

İş Yeri Dışında Kurulan Sözleşmeler Yönetmeliği'nde Değişiklikler Yapıldı! ([Sayfa 34](#))

7527 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'a Hayvan Hakları Yönünden Bakış

7527 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 30/07/2024 tarihinde oy çokluğu ile kabul edilmiş olup 02/08/2024 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. ([Sayfa 5](#))

Anayasa Mahkemesi'nin 29/02/2024 Tarihli Kararının Evlenme Hakkı Bakımından Değerlendirilmesi

Evlenme hakkı, çeşitli uluslararası sözleşmelerde de kendine yer bulmuş temel insan haklarından biridir. Bu hakkın korunması ve düzenlenmesi, uluslararası hukuk ve ulusal hukuk çerçevesinde geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. ([Sayfa 16](#))

Doğrudan Yabancı Yatırımcının Türkiye'de Şirket Kurması

Türk hukukunda kural olarak yabancı yatırımcılar milli muameleye tâbidirler. Şirketler iktisadi amaç güden, sözleşme ile kurulmuş organizasyonlardır. Yabancı yatırımcılar bu şirketleri sıfırdan kurabilecekleri gibi mevcut şirketlerle birleşme ve bölünme yoluyla da yeni şirket kurabilmektedir. ([Sayfa 22](#))

AVUKATLIK ÜCRET SÖZLEŞMELERİNDEKİ BEDELLERİ DÖVİZ CİNSİNDEN KARARLAŞTIRMA SERBESTİSİ

1- GİRİŞ

Türk Hukuku'nda kural olarak yabancı para üzerinden sözleşme akdedilmesi konusunda herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Sözleşme tiplerinin ve unsurlarının belirlendiği Türk Borçlar Kanunu'nun 99. maddesi kapsamında, konusu para olan bir borcun ülke parası dışında başka bir para birimiyle ödenmesi haline ilişkin olarak düzenlemeye yer verilmiştir.

Söz konusu maddenin 2. fıkrası "Ülke parası dışında başka bir para birimiyle ödeme yapılması kararlaştırılmışsa, sözleşmede aynen ödeme veya bu anlama gelen bir ifade bulunmadıkça borç, ödeme günündeki rayiç üzerinden Ülke parasıyla da ödenebilir." şeklindedir.

Ancak yabancı para üzerinden sözleşme akdedilmesi konusunda getirilen birtakım düzenlemelerle, bu konuya sınırlamalar getirilebilmektedir.

Ülkemizde yürürlükte olan Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun ve bu Kanuna bağlı olarak yürürlüğe giren düzenlemeler ile yabancı para üzerinden sözleşme akdedilmesi konusunda getirilen bazı sınırlamalar ve istisnalar bulunmaktadır.

Söz konusu sınırlama ve istisnaların çerçevesinin tespit edilmesi ve sözleşmelerin bu sınırlamalara uygun olarak düzenlenmesi, ileride para cezası ile karşılaşılması adına önem arz etmektedir. Bu çerike, yabancı para üzerinden sözleşme akdedilmesi konusundaki düzenlemelerin

özellikle Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ'in ve (Tebliğ No: 2008-32/34) bu Tebliğ'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ'in (R.G.-07.09.2018/30528) kapsamına Avukatlık Ücret Sözleşmelerinin girip girmediği, avukatlık ücret sözleşmelerinin yabancı para üzerinden düzenlenip düzenlenemeyeceği konusu irdelenecek, bu düzenlemelerin Anayasaya ve sözleşme özgürlüğüne uygun olup olmadığından kısaca bahsedilecektir.

2- YABANCI PARA ÜZERİNDEN SÖZLEŞME AKDEDİLMESİ KONUSUNDA YÜRÜRLÜKTE OLAN DÜZENLEMELER

Türk Parası Kıymetinin Korunması hakkındaki mevzuat incelendiğinde, karşımıza ilk olarak 1567 Sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun çıkmaktadır.

Bu kanun mevzuatın temeli olmakla birlikte, bu konudaki düzenlemeler yayımlanan kararlar ve tebliğler ile şekillenmektedir.

2018 yılında Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008-32/34)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ yayımlanmış olup söz konusu Tebliğ ile getirilen yenilikler bulunmaktadır.

Tebliğ ile bazı sözleşme tipleri bakımından, yabancı para üzerinden sözleşme yapma yasağı getirilmiştir.

Söz konusu Tebliğ'in 8.maddesi ile Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri kimi sözleşmeler bakımından, ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması yasaklanmıştır. Bu yasaklamaların çerçevesi aşağıdaki gibidir:

Türkiye'de yerleşik kişiler kendi aralarında akdedecekleri; konusu yurt içinde yer alan gayrimenkuller olan, konut ve çatılı iş yeri dâhil gayrimenkul satış sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

Türkiye'de yerleşik kişiler kendi aralarında akdedecekleri; konusu yurt içinde yer alan gayrimenkuller olan, konut ve çatılı iş yeri dâhil gayrimenkul kiralama sözleşmelerin-

de sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

Türkiye'de yerleşik kişiler kendi aralarında akdedecekleri; yurt dışında ifa edilecekler ile gemi adamlarının taraf oldukları dışında kalan iş sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

Türkiye'de yerleşik kişiler kendi aralarında akdedecekleri;

a) Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatan daşlık bağı bulunmayan kişilerin taraf oldukları hizmet sözleşmeleri,

b) İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,

c) Türkiye'de yerleşik kişilerin yurtdışında gerçekleştirecekleri faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,

ç) Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri; Türkiye'de başlayıp yurtdışında sonlanan, yurtdışında başlayıp Türkiye'de sonlanan veya yurt dışında başlayıp yurtdışında sonlanan hizmet sözleşmeleri

d) Türkiye'de yerleşik kişilerin Kültür ve Turizm Bakanlığında belgeli konaklama tesislerinde akdedeceği konaklama hizmet sözleşmeleri

dışında kalan danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dâhil hizmet sözleşmelerinde, sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

Tebliğ'in 8. maddesi uyarınca sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde yer alan bedellerin, 32 sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesi kapsamında Türk parası olarak taraflarca yeniden belirlenmesi öngörülmüştür.

Bu madde uyarınca, sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde yer alan bedeller 32 sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesi kapsamında Türk parası olarak taraflarca yeniden belirlenirken mutabakata varılamazsa; akdedilen sözleşmelerde döviz veya dövize endeksli olarak belirlenen bedellerin, söz konusu bedellerin 2/1/2018 tarihinde belirlenen gösterge niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası efektif satış kuru kullanılarak hesaplanan Türk parası cinsinden karşılığının 2/1/2018 tarihinden bedellerin yeniden belirlendiği tarihe kadar Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması suretiyle belirleneceği düzenlenmiştir.

Görüldüğü üzere, Tebliğ ile pek çok sözleşme türü bakımından, ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması yasaklanmış ve uyarılma zorunluluğu getirilmiştir.

3-AVUKATLIK SÖZLEŞMELERİNDE YER ALAN ÖDEME YÜKÜMLÜLÜKLERİNİ DÖVİZ CİNSİNDEN KARARLAŞTIRMA SERBESTİ

Türk Borçlar Hukukunun temel ilkelerinden olan sözleşme özgürlüğünün sınırları 26. ve 27. madde kapsamında düzenlenmiştir. Anayasa'nın 48. maddesinde sözleşme özgürlüğü, herkesin dilediği alanda sözleşme hürriyetine sahip olması şeklinde ifade edilmiştir. Bu doğrultuda, söz konusu maddeler ve Anayasada yer alan sözleşme hürriyeti uyarınca, taraflar bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler.

Avukatlık ücret sözleşmelerinde yer alan ödeme yükümlülüklerinin yabancı para üzerinden belirlenmesinin önünde 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu bakımından herhangi bir hukuki engel bulunmamaktadır. Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ özelinde inceleme yapıldığında, dövizle veya dövize endeksli olarak sözleşme yapılmasını yasaklayan madde kapsamında, avukatlık ücret sözleşmelerinin veya vekalet sözleşmelerinin yer almadığı görülmektedir.

Bu doğrultuda, söz konusu Tebliğ ile Avukatlık Ücret Sözleşmelerinin bedelinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmasının sınırlanmadığı

rahatlıkla söylenebilecektir. Zira söz konusu Tebliğde Avukatlık Sözleşmeleri lafzen yer almamaktadır.

Tebliğ'in 8. maddesi incelendiğinde, her bir sözleşme tipi özelinde istisnalar bulunmaktaysa da yasaklama kapsamında olan sözleşme tiplerinin genel olarak; gayrimenkul satış sözleşmeleri, konut ve çatılı iş yeri dâhil gayrimenkul kiralama sözleşmeleri, iş sözleşmeleri, hizmet sözleşmeleri, danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dâhil hizmet sözleşmeleri olduğu görülmektedir. Tebliğ'de bahsi geçen sözleşme tiplerine Türk Borçlar Kanunu'nun sistematığına uygun olarak yer verildiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca Tebliğ'de, finansal kiralama sözleşmeleri gibi özel olarak bir kanuna sahip olan sözleşme tipleri de özellikle isimleriyle zikredilmiştir.

Tebliğ'i düzenleyen idare tarafından, söz konusu Tebliğ'de bahsi geçen sözleşmelerin tespiti ve çerçevesi bakımından, Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan düzenlemelerin ve unsurların esas alınmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

İdarenin bu iradesi göz önünde bulundurulduğunda, şüphesiz ki söz konusu Tebliğ ile vekalet sözleşmeleri ve daha özel olarak Avukatlık Sözleşmelerine yer verilmek istenmesi halinde, bu sözleşme tiplerine Türk Borçlar Kanunu'nun ve Avukatlık Kanunu'nun sistematığı doğrultusunda yer verilmesi gerekeceği açıktır. Bu nedenle Avukatlık Sözleşmesi kapsamında herhangi bir sınırlandırma getirilmesi halinde, Avukatlık Sözleşmesinin ayrıca ve özellikle zikredilmesi beklenmelidir.

Dolayısıyla Tebliğ'de yer alan sözleşme tiplerine Türk Borçlar Kanunu sistematığı doğrultusunda yer verildiğinden ve Avukatlık Sözleşmelerine Tebliğ kapsamında lafzen yer verilmemiş olduğundan, Avukatlık Sözleşmelerinin Tebliğ kapsamına dahil edilmesi mümkün olmayacaktır.

Sözleşme özgürlüğünün kural, bu kurala getirilen sınırlamaların ise istisna olduğu gözetildiğinde, Tebliğ'de yer verilen sözleşmelerin yorum yoluyla genişletilmesi de mümkün olmamalıdır. Zira Tebliğ'de yer alan her bir sözleşmenin kurucu unsurları ve hukuki nitelikleri birbirinden oldukça farklıdır. Söz gelimi, danışmanlık ve hizmet sözleşmelerinin kapsamına başka bir sözleşme türünün dahil edilerek, bu sözleşme türünün de yasak kapsamına da olduğu sonucuna ulaşılamaz.

Bu noktada Avukatlık Sözleşmesinin Avukatlık Kanunu'nda ayrıca düzenlenmiş özel düzenlenmiş isimli bir sözleşme olduğu dikkate alınarak Tebliğ'in 8. maddesinde yer alan "hizmet sözleşmeleri", "danışmanlık sözleşmeleri" ve "eser sözleşmeleri" kapsamına girmesinin mümkün olmadığını ayrıca açıklanmasında fayda bulunmaktadır.

Hizmet sözleşmesi, Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiş olup Kanuna göre hizmet veren ile iş sahibi arasında bağımlılık unsuru bulunmaktadır. Bu bağımlılık için görülmesinde olduğu gibi işin görüldüğü yer ve söz konusu işte kullanılacak araçlar açısından da geçerlidir. Oysa Avukatlık Sözleşmesinin esaslı unsurlarından biri bağımsızlık unsurudur. Bu husus, Avukatlık Sözleşmesini hizmet sözleşmesinden farklılaştırmaktadır. [1]

Hizmet sözleşmesi ile Avukatlık Sözleşmesinin farklılıklar içerdiği ve birbirinin kapsamına dahil edilemeyeceği, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2011/6956 E. 2011/17299 K. sayılı 24.11.2011 tarihli kararında yer alan "Uyuşmazlığın çözümü için yukarıda izah edilen taraflar arasındaki kararlaştırma şekline sözleşmenin , avukatlık yasında öngörülen ve aynı yasanın 163. ve 164. maddelerindeki ücretlere ilişkin kısımlara sınırlama getirilmiş avukatlık ücret sözleşmesi mi yoksa Borçlar Kanunu kapsamında hizmet sözleşmesi mi olduğunun tesbiti gerekmektedir. Hizmet sözleşmesinin ayrırcı ölçütü belirli veya belirsiz bir süre için hizmet edimlerinin yükümlenilmesi olduğu halde avukatlıkta vekillik ve ücret sözleşmeleri belli ve muayyen işler için ayrı ayrı ücret kararlaştırılmasını gerektirir. Oysa hizmet sözleşmelerinde böyle bir sınırlandırma bulunmamaktadır." ifadelerinden de anlaşılmaktadır. [2]

Öte yandan, Avukatlık Sözleşmesinin bu Tebliğ'de bahsi geçen eser sözleşmesi kapsamında da değerlendirilmesi mümkün değildir. Zira eser sözleşmesinde sonuç garantisi mevcutken avukat işin sonunda başarı sağlayamasa dahi iş sahibine karşı sorumlu olmayıp tam ücrete de hak kazanacaktır. [3] Son olarak, Avukatlık Sözleşmesinin, Tebliğ kapsamında bahsi geçen danışmanlık kapsamına girmesi de mümkün değildir. Zira yukarıda izah edildiği üzere, Avukatlık Sözleşmesi, vekalet sözleşmesinin özel bir görünümü olan, kendine ait bir Kanun ile düzenleme altına alınan sui generis bir sözleşmedir.

Tebliğ’de yasaklama kapsamında olan sözleşmeler arasında vekalet sözleşmelerine yer verilmemiştir. Kaldı ki Tebliğ’de vekalet sözleşmelerine yer verilmiş olması durumunda dahi, yukarıda yer verilen açıklamalar gözetildiğinde Avukatlık Sözleşmelerinin yasaklama kapsamında olmasının da düşünülmesi mümkün olmayacaktır.

Tebliğ’de ayrıca bir kanunla düzenleme altına alınan isimli sözleşmelerin tümüne bizzat kendi isimleriyle yer verilmiştir.

Sui generis bir sözleşme olarak Avukatlık Sözleşmesi, kendine ait bir Kanunla düzenlenmiş ve diğer Kanunlarda yer alan diğer sözleşme tiplerine dahil edilemeyecek, hiçbir sözleşmeyle özdeş sayılamayacak sözleşmelerdendir. Bu doğrultuda, söz konusu Tebliğ kapsamında öngörülen yasaklamalar kapsamına Avukatlık Sözleşmelerinin dahil olmasının mümkün olmadığı düşünülmektedir.

Söz konusu Tebliğ’den sonra yayımlanan eserlerde de bu tespite ve görüşe yer verilmiştir. “... avukatlık ücretinin yabancı para üzerinden kararlaştırılması mümkündür.

Zira, Avukatlık Kanunu’nda ücretin yabancı para üzerinden kararlaştırılmasını yasaklayıcı bir hüküm bulunmamaktadır.

Ayrıca, 16 Kasım 2018 tarihinde Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ’de Değişiklik Yapılmasına Dair 2018/32-52 sayılı Tebliğ’de de vekâlet sözleşmesi ve avukatlık sözleşmesi bakımından bir sınırlama getirilmemiştir.

Özel hukuka hakim sözleşme serbestisi avukatlık sözleşmesi bakımından da geçerli olduğundan avukatlık sözleşmesinde ücretin yabancı para üzerinden kararlaştırılmasının mümkün olduğunun kabul edilmesi gerekir.” [4]

4-YABANCI PARA ÜZERİNDEN SÖZLEŞME AKDEDİLMESİ KONUSUNDAKİ DÜZENLEMELERİN ANAYASA VE SÖZLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Yukarıda açıklandığı üzere, Avukatlık Sözleşmeleri Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ ile getirilen yasaklamalar kapsamına girmektedir. Ancak bir an için yasak kapsamına dahil edilmesi düşünülse dahi, sözleşme özgürlüğüne pek çok sınırlama getiren Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32

Sayıli Karara İlişkin Tebliğ’in Anayasa’ya aykırılığı gündeme gelecektir.

Sözleşme özgürlüğü genel kural, Anayasa ile güvence altına alınmış bu özgürlüğe getirilen sınırlamalar istisnadır.

Herhangi bir özgürlüğe sınırlama getiren düzenlemelerin, sınırlarının belirli olması ve herhangi bir şüphe içermemesi gerekmektedir.

Sözleşmeler, Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olması halinde kesin hükümsüzlük yaptırımıyla karşılaşırlar.

Bunun dışındaki hallerde, kural sözleşme özgürlüğüdür. [5]

Sözleşme özgürlüğü, Anayasa ile koruma altına alınan temel özgürlüklerden biri olduğundan, sözleşme özgürlüğüne getirilen sınırlamaların da kanunla getirilmiş olması gerekmektedir.

Türk Borçlar Kanunu uyarınca da sözleşme özgürlüğü kural, yasaklama ve sınırlama ise istisnadır.

Bu kurala, Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu’nun 2017/1 E. 2018/2 K. sayılı 23.02.2018 tarihli kararında da

“İstisnai hükümlerin dar yorumlanması, maddi hukuka ilişkin bir yöntemdir. İstisnai, sınırlayıcı hükümler dar yorumlanırken, kural olan hükümlerin geniş yorumlanması esastır.”

şeklinde vurgu yapılmıştır. [6]

Bu noktada, getirilen geniş yasaklamaların ve uyarılma zorunluluğunun, yürütme işlemi niteliğinde olan Karar ve Tebliğ ile getirildiğine dikkat çekmek gerekmektedir.

Söz konusu Tebliğ ile sözleşme özgürlüğüne ciddi bir müdahalede bulunulmuş ve Anayasal hak ve özgürlüklerden olan sözleşme özgürlüğü sınırlandırılmıştır.

Bu doğrultuda, Anayasa Hukuku bağlamında daha detaylı bir değerlendirme yapıldığında, söz konusu Karar’ın ve Tebliğ’in Anayasa’ya aykırılık teşkil etmesinin gündeme gelebilmesi mümkündür.

5- SONUÇ

Mevcut durumda, yürütmenin düzenleyici işlemlerinden olan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ ile belirli sözleşmeler bakımından, sözleşme bedelinin ve ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden ve dövize endeksli olarak kararlaştırılması yasaklanmıştır.

Söz konusu Tebliğ Avukatlık Sözleşmeleri özelinde incelendiğinde gerek Tebliğ’in sistematigi gerekse Avukatlık Sözleşmesinin kendine ait özel bir Kanunun olması gözetildiğinde, Avukatlık Sözleşmelerinin Tebliğ’de zikredilmemesi nedeniyle Avukatlık Sözleşmelerinin bedelinin döviz cinsinden ve dövize endeksli olarak belirlenmesinin mümkün olduğu, Anayasa ile güvence altına alınan sözleşme özgürlüğünün idarenin düzenleyici işlemlerinden olan Tebliğ ile sınırlandırılmasının Anayasaya uygunluğunun tartışmalı olduğu düşüncesindeyiz.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Gülşah Işık](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Yavuz, s. 873-874; Eren, Borçlar Özel, s. 531; Zevkililer/Gökyayla, s. 441; Y Fikret Eren,
2. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2011-6956-k-2011-17299-t-24-11-2011>
3. Günerkök, s. 50
4. Furkan Eken, Avukatlık Sözleşmesinde Ücretin Belirlenmesi, İstanbul 2021, s.147-148
5. Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2019, s. 947 ve 953
6. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/e-2017-1-k-2018-2-t-23-2-2018>
7. mevzuat.gov.tr.

7527 SAYILI HAYVANLARI KORUMA KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN'A HAYVAN HAKLARI YÖNÜNDEN BAKIŞ

1. Giriş

Halk arasında "Sokak Hayvanları Yasası" olarak bilinen ve son derece büyük bir kesim tarafından tepki toplayan 7527 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 30/07/2024 tarihinde oy çokluğu ile kabul edilmiş olup 02/08/2024 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Anılan değişiklik ile 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nun birçok hükmünde değişiklik yapan düzenleme; uzun yıllar boyunca hayvan hakları savunucuları tarafından mücadeleler ile kazanılan yasal düzenlemelerin aleyhe şekilde değişmesine sebep olmuştur. Halihazırda koruma, kontrol altında tutma ve yaşatma açısından yetersiz olan yasa, son değişiklik ile adının aksine hayvanları korumaktan ziyade öldürmeye ve zarar vermeye teşvik edici bir hale bürünmüştür. Kamusal talebin ve sosyal gerçekliğin aksine tesis edilen bu yasal düzenleme hayvan hakları hukuku bakımından ciddi bir geriye gidüş teşkil etmektedir.

2. Değişiklik ile Gelen Hükümler

7527 Sayılı Kanun, toplamda 17 madde olup ilgili maddeler kısaca 5199 Sayılı Yasa ile kıyaslanarak açıklanacaktır.

5199 Sayılı Yasa, 1. Madde:

"Bu Kanunun amacı; hayvanların rahat yaşamlarını ve hayvanlara iyi ve uygun muamele edilmesini temin etmek, hayvanların acı, ıstırap ve eziyet çekmelerine karşı en iyi şekilde korunmalarını, her türlü mağduriyetlerinin önlenmesini sağlamaktır."

7527 Sayılı Kanun ile değişik 1. Madde:
"Bu Kanunun amacı; insan, hayvan ve çevre sağlığı gözetilmek kaydıyla hayvanların rahat yaşamlarını ve hayvanlara iyi ve uygun muamele edilmesini temin etmek, hayvanların acı, ıstırap ve eziyet çekmelerine karşı en iyi şekilde korunmalarını, her türlü mağduriyetlerinin önlenmesini sağlamaktır."

Görüldüğü üzere eski düzenlemede kanunun amacı salt hayvan haklarına özgülenmiş iken değişiklik ile kanunun amacı "insan, hayvan ve çevre sağlığı gözetilmek" üzere hayvanlar aleyhine daraltılmıştır. Bu değişikliğin arka planındaki amaç, sokak köpekleri aleyhine ileri sürülen toplumsal tehdit varsayımlarına karşılık kamu sağlığının korunması iddiasıdır.

Değişikliğin ikinci maddesi ile:
"5199 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) ve (j) bentleri aşağıdaki şekilde ve (k) bendinde yer alan 've hayvanların rehabilite edileceği' ibaresi, hayvanların sahiplendirilinceye kadar barındırıldığı ve rehabilite edildiği şeklinde değiştirilmiştir.

'f) Sahipsiz hayvan: Sahipli hayvanlar dışında kalan evcil hayvanları,'

'j) Sahipli hayvan: Bir kişi, kuruluş, kurum ya da tüzel kişilik tarafından sahiplenen, bakımı, aşıları, periyodik sağlık kontrolleri yapılan ve Bakanlık veri tabanına kaydedilen ev hayvanlarını,"

3. maddenin K bendi, Hayvan Bakım Evleri'ni tanımlamakta olup değişiklik sonrasında: "Hayvan bakımevi: Bakanlıktan izin alınmak suretiyle kurulan, hayvanların sahiplendirilinceye kadar barındırıldığı ve rehabilite edildiği bir tesisi" hâlini almıştır. Hayvanların rehabilite edilmesi işlevi, yalnız hayvanların "sahiplendirilinceye dek barındırılma" süresi çerçevesinde daraltılmıştır. Buradan, sahiplendirilmeyen hayvanların barındırılmayacağı ve rehabilite edilmeyeceği sonucu çıkmakla birlikte halihazırda barınakta bulunan hayvanların ise akibetinin ne olacağı muğlak bırakılmıştır. Kanunun uygulamaya geçmesi ile birlikte, so-

kak hayvanlarının sahiplendirilmek için dahi hiçbir şekilde bekletilmeden ve bakılmadan itlaf edildiği görülmüş olup kanunun bu hükmü sokak hayvanlarının ne sokakta ne de bakımevleri olan barınaklarda yaşayabilmelerini imkansızlaştırmıştır.

Değişikliğin 3. Maddesi şöyle olup:
"5199 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi yürürlükten kaldırılmış, (d) bendinde yer alan 'hayvanlara bakan veya bakmak' ibaresi 'hayvanları sahiplenmek' şeklinde ve (j) bendinde yer alan 've güçten düşmüş hayvanların korunması' ibaresi 'hayvanların sahiplendirilinceye kadar bakılmaları' şeklinde değiştirilmiştir."

Değişiklik ile kaldırılmasının öncesinde Hayvanları Koruma Kanunu'nun 4. Maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi şöyle idi:

"b) Evcil hayvanlar, türüne özgü hayat şartları içinde yaşama özgürlüğüne sahiptir."

İşbu hüküm esasen evcil olup sokakta, parkta, bahçede özgürce yaşamakta olan ve toplumsal işbirliği ile bakımları sağlanmakta olan hayvanların bu yaşama özgürlüklerinin elinden alındığı değişikliklerden biri olup Kanun'un amacına ve ruhuna aykırı şekilde hayvan hakkı ihlali niteliğindedir.

Aynı şekilde değişiklik hükmünün devamında "hayvanlara bakan" ibaresi "hayvanları sahiplenen" olacak şekilde daraltılmıştır. (d) bendinin güncel hali şu şekildedir:

"d) Hiçbir maddî kazanç ve menfaat amacı gütmeksizin, sadece insanî ve vicdanî sorumluluklarla, sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanları sahiplenmek isteyen ve bu Kanunda öngörülen koşulları taşıyan gerçek ve tüzel kişilerin teşviki ve bu kapsamda eşgüdüm sağlanması esastır."

Görüldüğü üzere daha önce toplumsal işbirliği içerisinde bakılan ve korunan sokak hayvanları ile ilgilenen kişiler Kanun'un destek ve teşviki kapsamında çıkarılmıştır. Yalnızca sokak hayvanlarının sahipleniş durumu indirgenmek üzere ilgili kamusal kesim daraltılmıştır.

Aynı hükmün "j" bendi ise değişiklik öncesinde:

"j) Yerel yönetimler, gönüllü kuruluşlarla iş birliği içerisinde, sahihsiz ve güçten düşmüş hayvanların korunması için hayvan bakımevleri kurarak onların bakımlarını ve tedavilerini sağlar ve eğitim çalışmaları yapar. Ayrıca yerel yönetimler, ilgili karar organının uygun görmesi halinde hayvan hastanesi kurar."

iken;

"Yerel yönetimler, gönüllü kuruluşlarla iş birliği içerisinde, sahihsiz hayvanların sahiplendirilinceye kadar bakılmaları için hayvan bakımevleri kurarak onların bakımlarını ve tedavilerini sağlar ve eğitim çalışmaları yapar. Ayrıca yerel yönetimler, ilgili karar organının uygun görmesi halinde hayvan hastanesi kurar."

şeklinde değiştirilerek "ve güçten düşmüş hayvanların korunması" ibaresi "hayvanların sahiplendirilinceye kadar bakılmaları" şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklik ile güçten düşmüş hayvanlar bakım evlerinde bakılmayacak ve öldürülerek itlaf edilecektir.

Değişikliğin 4. Maddesi ile:

"5199 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan '3285 sayılı Hayvan Sağlığı Zabıtası Kanununda öngörülen durumlar dışında' ibaresi 'kanuni istisnalar hariç' şeklinde, üçüncü fıkrasında yer alan 'çevreye olabilecek' ibaresi 'insan ve çevre sağlığı için oluşabilecek' şeklinde ve 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığı' ibaresi 'Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı' şeklinde, dördüncü fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde ve altıncı fıkrasında yer alan 'hayvanlara bakan veya bakmak' ibaresi 'hayvanları hayvan bakımevi kurarak sahiplenmek' şeklinde değiştirilmiştir.

'Bakımevlerine alınan hayvanlar Bakanlık veri sistemine kaydedilir ve rehabilite edilen köpekler, sahiplendirilinceye kadar hayvan bakımevlerinde barındırılır.'

5199 Sayılı Kanun'un 6. Maddesi "Sahipsiz ve Güçten Düşmüş Hayvanların Korunması" nı düzenlemekte olup ilk fıkrası:

"Sahipsiz ya da güçten düşmüş hayvanların 3285 sayılı Hayvan Sağlığı Zabıtası Kanununda öngörülen durumlar dışında hariç öldürülmeleri yasaktır."

iken;

"Sahipsiz ya da güçten düşmüş hayvanların kanuni istisnalar hariç öldürülmeleri yasaktır."

denilerek hayvanların öldürülmesinde esas alınacak kanun hükümleri tüm yasal mevzuatı esas alacak şekilde genişletilmiştir.

Son fıkrada ise yine hayvanlara bakanlar ibaresi değiştirilerek bakımevi kurarak sahiplenmeye kadar daraltılmıştır. Güncel hali ile hüküm:

"Hiçbir kazanç ve menfaat sağlamamak kaydıyla sadece insanî ve vicdanî amaçlarla sahihsiz ve güçten düşmüş hayvanları hayvan bakımevi kurarak sahiplenmek isteyen ve bu Kanunda öngörülen şartları taşıyan gerçek ve tüzel kişilere; belediyeler, orman idareleri, Maliye Bakanlığı, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından, mülkiyeti idarelerde kalmak koşuluyla arazi ve buna ait binalar ve demirbaşlar üzerinde amaca uygun tesisler ilgili Bakanlığın/İdarenin izni ile yapılır."

Şeklinde olup bu fıkrada yer alan "hayvanlara bakan veya bakmak" ibaresi "hayvanları hayvan bakımevi kurarak sahiplenmek" şeklinde değiştirilmiştir.

Değişikliğin 5. Maddesi ile:

"5199 sayılı Kanunun İkinci Kısım Dördüncü Bölüm başlığında yer alan 'Öldürülmesi' ibaresi 'Ötanazisi' şeklinde ve 13 üncü maddesinin başlığı 'Hayvanların ötanazisi' şeklinde değiştirilmiş, maddeye birinci fıkrasından önce gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiş ve mevcut ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan 'Öldürme esas ve usulleri' ibaresi 'Öldürme ve ötanazi işlemine ilişkin esas ve usuller' şeklinde değiştirilmiştir.

'Bakımevine alınan köpeklerden; insan ve hayvanların hayatı ve sağlığı için tehlike teşkil eden ve olumsuz davranışları kontrol edilemeyen, bulaşıcı veya tedavi edilemeyen hastalığı bulunan ya da sahiplenilmesi yasak olanlara 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 9 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen tedbir uygulanır.

Yerel yönetimler sahihsiz köpeklere ilişkin yürüttüğü iş ve işlemlerde Bakanlar Kurulunun 28/8/2003 tarihli ve 2003/6168 sayılı Kararı ile onaylanan Ev Hayvanlarının Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi kapsamında gerekli idari tedbirleri almaya yetkilidir."

hükmü getirilmiştir. Değişikliğin 6. Maddesi ile:

"5199 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde yer alan 'Tıbbî' ibaresi 'Kanunî ve tıbbî' şeklinde değiştirilmiş ve fıkraya aşağıdaki bent eklenmiştir.

'o) Yerel yönetimler adına toplanan sahihsiz hayvanları bakımevi dışında bir yere terk etmek veya bakımevinde barındırılan köpekleri bakımevi dışında bir yere bırakmak."

hükmü getirilmiştir.

Kanun'un 14. Maddesinin a bendi değişiklik öncesinde şöyledir:

"Hayvanlarla ilgili yasaklar şunlardır: a) Hayvanlara kasıtlı olarak kötü davranmak, acımasız ve zalimce işlem yapmak dövmek, aç ve susuz bırakmak, aşırı soğuğa ve sıcağa maruz bırakmak, bakımlarını ihmal etmek, fiziksel ve psikolojik acı çektirmek..."

Değişiklik ile "acımasız ve zalimce işlem yapmak" ibaresi kanun metninden çıkarılmıştır. Bu değişikliğin amacı açıkça acımasız ve zalimce işlemleri yasak olmaktan çıkarmak ve meşru hale getirmektir. İşbu değişik ile de görüldüğü üzere yapılan değişikliğin hayvan haklarını korumak ve tesis etmek ile uzaktan yakından ilgisi olmayıp sokak hayvanlarına yani sahihsiz evcil hayvanlara karşı her türlü vahşet ve kötü muamelenin desteklenmesi söz konusudur. Ülkece hukuk güvenliği, kamusal huzur ve refah, toplumsal akıl sağlığı gibi konularda beklenen gelişme, işbu yasal düzenleme ile gerilemiş ve "toplum sağlığı" gerekçesi ileri sürülerek ciddi bir hayvan hakları ihlali yasası yürürlüğe sokulmuştur.

Ancak gerekçesi insan sağlığını korumak olsa da bu amaçtan açıkça sapan, amaca hizmet etmekten ziyade orantısız şekilde hayvan hakları ihlali yaratan bu düzenleme hukuk sistemimizde yaratılmış ciddi bir ihlal adımıdır.

Değişikliklere devam edecek olur isek aynı maddenin devamında 14. Maddenin (h) bendinde yapılan değişiklik ifade edilmiştir. Hayvanlar ile ilgili yasakları saymakta olan Maddenin değişiklik sonrası (h) bendi:

"h) Kanunî ve tıbbî gerekçeler hariç hayvanlara ya da onların ana karnındaki yavrularına veya havyar üretimi hariç yumurtalarına zarar verebilecek sunî müdahaleler yapmak, yabancı maddeler vermek"

şeklinde değiştirilerek hayvanlara, ana karnındaki yavrulara suni müdahale yapmak ve yabancı madde vermek yalnız tıbbi gereklilikler kapsamında çıkarılarak "kanuni" gerekçeler ile de yasak dışına çıkılabileceği hüküm altına alınmıştır.

Değişikliğin 7. Maddesi ile:

"5199 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (f) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

'b) İl sınırları içinde hayvanların korunmasına ilişkin ve sahipsiz hayvanlardan kaynaklı sorunları belirleyip, sorunların çözüm tekliflerini içeren yıllık, beş yıllık ve on yıllık plan ve projeler yapmak, yıllık hedef raporları hazırlayıp Bakanlığın uygun görüşüne sunmak, Bakanlığın olumlu görüşünü alarak insan, hayvan ve çevre sağlığına ilişkin her türlü önlemi almak,"

hükmü getirilmiş olup; kaldırılan (f) bendi ile yerel hayvan koruma gönüllüsü müessesesi kaldırılmıştır. İlgili madde "İl Hayvanları Koruma Kurulunun Görevleri" ni düzenlemekte olup değişiklik öncesi (f) bendi şöyledir:

"f) Yerel hayvan koruma gönüllülerinin müracaatlarını değerlendirmek,"

Yapılan değişiklik ile ilgili bent kaldırılarak yerel hayvan koruma gönüllüsü kavramı etkisizleştirilmiştir. Değişiklik öncesinde yerel hayvan koruma gönüllüsü kavramı son derece aktif bir rol halinde olup sokak hayvanlarının toplumsal işbirliği ile bakılması, beslenmesi, kısırlaştırılması ve tedavi edilmesi sürecinin halk tarafından ve yerel yönetimlerin işbirliği ile yürütülmesi hususlarını karşılamakta idi. Değişiklik ile tümüyle sokak hayvanlarının varlığının sona erdirilmesi ve böylelikle yerel hayvan koruma gönüllülerinin de işlevsizleştirilmesi planlanmıştır.

Değişikliğin 8. Maddesi ile:

"5199 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

'İnsan, hayvan ve çevre sağlığının korunması amacıyla bakımevleri, hastaneler ve ameliyathaneler kurmak, bunlara ilişkin ilaç, alet ve ekipmanları temin etmek ile bakımevlerinde bakım, rehabilitasyon ve sahiplendirme gibi faaliyetleri yürütmek için, başta yerel yönetimler olmak üzere diğer ilgili kurum ve kuruluşlara teşvik veya Bakanlıkça uygun görülen miktarlarda mali destek sağlanır."

hükmü getirilmiş olup değişiklik öncesinde anılan hüküm şöyledir:

"- Ev ve süs hayvanlarının korunması amacıyla bakımevleri ve hastaneler kurmak; buralarda bakım, rehabilitasyon, aşılama ve kısırlaştırma gibi faaliyetleri yürütmek için, başta yerel yönetimler olmak üzere diğer ilgili kurum ve kuruluşlara Bakanlıkça uygun görülen miktarlarda mali destek sağlanır. Bu amaçla Bakanlık bütçesine gerekli ödenek konulur. Bu ödeneğin kullanımına ilişkin esas ve usuller, Maliye Bakanlığının olumlu görüşü alınmak suretiyle Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir."

İlgili hükmün kapsamı daraltılmış, bakımevi, hastane ve ameliyathane kurmak "insan, hayvan ve çevre sağlığının korunması" amacına indirgenmiştir. İnsan sağlığı için hastane ve bakımevi kurmanın "Hayvan Koruma Kanunu" içerisinde ne işi olduğu hususu anlaşılammakla birlikte esasen hükmün amacının hayvan itlafı ve "uyutulması" işlemleri için ödenek ayrılacağı hususu olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü eski düzenlemede bulunan "bakım, rehabilitasyon, aşılama ve kısırlaştırma gibi faaliyetleri yürütmek için" ifadesi kaldırılarak hayvan koruma ve rehabilite etme amacının tamamen ortadan kaldırıldığı son derece açıktır.

Değişikliğin 9. Maddesi ile getirilen hüküm şöyledir:

"5199 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan 've bu suretle bulundurduğu' ibaresi 'veya sahiplendiği' şeklinde ve fıkranın son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

'Söz konusu hayvanlardan sahiplendirilme niteliği olanlar sahiplendirilinceye kadar hayvan bakımevinde barındırılır."

Değişiklik öncesi 24. Madde hükmü ise şöyledir:

"- Bu Kanunun hayvanları korumaya yönelik hükümlerine aykırı hareket eden ve bu suretle **bulundurduğu hayvanların** bakımını ciddi şekilde ihmal eden ya da onlara ağrı, acı veya zarar veren kişilerin denetimle yetkili merci tarafından hayvan bulundurması yasaklanır ve hayvanlarına el sahiplendirilir ya da koruma altına alınır."

Hükümde bulunan hayvan bulundurma ibaresi yalnız sahiplenme statüsüne indirgenmiş ve koruma altına alınır hükmü "sahiplendirilinceye dek" olmak üzere kısıtlanmıştır. Bu süre zarfında sahiplendirilemeyen hayvanların akıbeti ise düzenlemede muğlak bırakılmış olup uygulamada doğrudan "öldürme" ile sonuçlanmaktadır.

7527 Sayılı düzenlemenin 10. Maddesi ise 28. Maddenin değişikliğini konu almakta olup şöyledir:

"5199 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendinde yer alan 'ikinci' ibaresi 'dördüncü' şeklinde, (j) bendinde yer alan 'hayvan başına iki bin' ibaresi 'hayvan başına altmış bin' şeklinde ve aynı bentte yer alan 'idarî para cezası.' ibaresi '; (o) bendine aykırı davrananlara hayvan başına elli bin Türk lirası idarî para cezası.' şeklinde değiştirilmiş, ikinci fıkrasında yer alan 'hayvan koruma gönüllüsü,' ibaresi madde metninden çıkarılmıştır."

Değişiklik ile ceza miktarları değiştirilmiş olup hayvan koruma gönüllüsü ibaresi kaldırılmıştır.

7527 Sayılı Düzenlemenin 13. Maddesi şöyledir:

"MADDE 13- 5199 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesinin başlığı 'Yerel yönetimlerin sorumluluğu' şeklinde değiştirilmiş, birinci fıkrasında yer alan 'büyükşehir ilçe belediyeleri ile diğer' ibaresi madde metninden çıkarılmış, fıkraya 'korunması ve' ibaresinden sonra gelmek üzere 'sahiplendirilinceye kadar' ibaresi, ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan 'olmayan belediyeler' ibaresinden sonra gelmek üzere 'ile il özel idareleri' ibaresi eklenmiş ve fıkranın üçüncü ve dördüncü cümleleri ile üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

'Bakımevlerine alınan hayvanlar Bakanlık veri sistemine kaydedilir. Rehabilite edilen köpekler, sahiplendirilinceye kadar hayvan bakımevlerinde barındırılır.'

'Büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve nüfusu yirmi beş bini aşan belediyeler bakımından, geçici 4 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen kaynağı ayırmayan belediye başkanı ve meclis üyeleri ile ayrılan kaynağı hayvan bakımevi kurmak, sahipsiz hayvanları toplamak, rehabilite etmek veya sahiplendirilinceye kadar bakmak için sarf etmeyen ya da bu kaynağı başka amaçlar için sarf eden belediye başkanı ve belediye yetkililerine altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.'"

Özellikle son fıkra son derece önemli olup ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının bakımevi kurmak ve hayvanları rehabilite etmek, sahiplendirilinceye kadar bakmak üzere kaynak ayırmaması, kaynağı başka amaçlara sarf etmesi durumunda hapis cezası getirilmiştir.

Bu hususun tespit ve denetim süreçleri son derece önem arz etmekte olup Kanun'un esas aldığı tüm hayvanlar bakımından etik ve sağlıklı koşullar çerçevesinde hayvanların tedavi edilmesi ve korunması amacıyla gerekli tüm tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Son olarak göze çarpan bir diğer değişiklik hükmü 14. Madde olup lafzı şöyledir:

"5199 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 4- Büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve nüfusu yirmi beş bini aşan belediyeler 31/12/2028 tarihine kadar ek 1 inci maddenin birinci fıkrasında belirtilen hayvan bakımevlerini kurmakla ve mevcut bakımevlerinin koşullarını iyileştirmekle yükümlüdür.

Belediyeler 31/12/2028 tarihine kadar birinci fıkra gereğince hayvan bakımevleri kurmak, rehabilitasyon işlemlerini gerçekleştirmek ve sahihsiz hayvanlara sahiplendirilinceye kadar bakmak için kesinleşmiş en son bütçe gelirlerinin binde beşi oranında kaynak ayırır. Bu oran büyükşehir belediyelerinde binde üç olarak uygulanır. Bu fıkra uyarınca ayrılan ödenekler başka bir amaç için kullanılamaz.

Belediyelerce bu maddenin ikinci fıkrasında belirlenen oranların üzerinde yapılan harcamaların yüzde 40'ı, tevsik edilmesi kaydıyla ilgili belediyeye Hazine ve Maliye Bakanlığınca aktarılır. Ancak, aktarılacak tutar hiçbir şekilde ikinci fıkrada belirlenen oranların yüzde 40'ını geçemez. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenir. Kedi ve köpek sahipleri, hayvanlarını en geç 31/12/2025 tarihine kadar dijital kimliklendirme yöntemleriyle kayıt altına aldıkları zorundadır."

Ödenek hususlarının düzenlenmesi ile birlikte anılan hükümde Halk arasında "çip" olarak adlandırılan dijital kimliklerin en geç 31/12/2025 tarihine dek yaptırılması hususu da kayıt altına alınmıştır. Bu uygulamanın amacı sahipli-sahipsiz evcil hayvanların ayırdını yapabilmektir. İlgili düzenleme birkaç düzenleyici hüküm ile birlikte sona ermekte olup yasal değişiklikler genel itibariyle ifade edildiği şekildedir.

3. Sonuç

Sonuç itibariyle 7527 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte esas Kanun olan

5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nun birçok hükmünde değişiklik yapılmış olup bu değişiklikler sahipli olmayan evcil hayvanların haklarını son derece kısıtlayıcı, mevcut koruma tedbirlerini azaltıcı hatta belli noktalarda kaldırıcı mahiyettedir. Hayvanların birçok belirsiz durumda kimyasal madde ile öldürülmesinin önü açılan işbu düzenlemeye gerekçe olarak toplum sağlığı gösterilmişse de tekil birkaç olay sebebiyle tüm hayvanların can güvenliği riske atılmış olup sorunlara hukukun etkisiz ve orantısız hukuki düzenlemeler yapılmıştır.

Gelinen noktada uygulamada tüm sokak hayvanları orantısız ve işkence teşkil eden şekillerde toplanmaya başlamış ve nereye alındıkları belirsiz şekilde yerel yönetimlerce götürülmektedir.

Sokak hayvanlarının yasa lafzı çerçevesinde sahiplendirilinceye dek barındırılmasını sağlamak üzere öncelikle yeterli nitelikte ve kapasitede barınak inşa edilmeli, yeterli sayıda personel, gıda ve tıbbi malzeme desteği sağlanmalıdır. Bu ihtiyaçlar giderilmeden toplanan hayvanların tümünün itlaf edileceği ve ciddi bir hayvan hakkı katliamı ile birlikte hukuk garabeti yaşanacağı açıktır.

Halihazırda medyaya yansıyan ve kamuoyunca da son derece bilinir olduğu haliyle mevcut barınakların koşullarının son derece kötü ve sağlıksız olduğu, yeterli personelin, gıda ve bakım malzemelerinin bulunmadığı ve hayvanların barınak adı verilen işkence mekanlarında can çekişerek öldüğü ortadadır.

Vaziyet bu iken sokaklarda toplumsal iş birliği ile, hayvan hakları gönüllüleri ve işbu düzenleme ile ilga edilen "Hayvan Koruma Gönüllüleri" ile birlikte huzurlu bir şekilde bakılan, yaşatılan, kısırlaştırılan ve sokaklarımızın ve parklarımızın mahalle sakini haline gelen kedi ve köpeklerimiz işbu basiretsiz düzenleme ile ölüme sürüklenmektedir.

Düzenleme, Hayvan Koruma Kanunu'nun amacı ve ruhuna aykırı olup uygulamadaki sorunlar artmadan ivedilikle yeni bir değişikliğin tesis edilmesi, sokak hayvanlarının yerlerinde kısırlaştırılarak bakılması ve korunmasının esaslarının tesis edilmesi ve hayvan popülasyonunun öldürerek değil kısırlaştırarak kontrol alınmasının sağlanması umulmaktadır.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Gamze Nur Şan](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

7527 SAYILI HAYVANLARI KORUMA KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN İLE BİRLİKTE ESAS KANUN OLAN 5199 SAYILI HAYVANLARI KORUMA KANUNU'NUN BİRÇOK HÜKMÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMIŞ OLUP BU DEĞİŞİKLİKLER SAHIPLI OLMAYAN EVCİL HAYVANLARIN HAKLARINI SON DERECE KISITLAYICI, MEVCUT KORUMA TEDBİRLERİNİ AZALTICI HATTA BELLİ NOKTALARDA KALDIRICI MAHIYETTEDİR.

ANAYASA MAHKEMESİ SİYASİ KİŞİLERİN BİRBİRLERİ HAKKINDA KULLANDIĞI “ÇAPSIZ” VE “İLERİ DERECEDE GERİ ZEKÂLI” İFADESİNİN SERT ELEŞTİRİ MAHİYETİ TAŞIMASI DOLAYISIYLA BAŞVURUCUNUN İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNÜN KISITLANDIĞINA HÜKMETTİ!

Anayasa Mahkemesi'nin 2022/25403 başvuru numaralı 17.7.2024 tarihli kararı uyarınca başvuru ana muhalefet partisi eski liderinin söylemlerine bağlanan hukuki sonuç kapsamında ifade özgürlüğünün kısıtlandığı hüküm altına alınmıştır. Dava konusu olay, başvuru ana muhalefet partisi eski liderinin Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında dönemin Dışişleri Bakanı hakkında kullandığı “çapsız” ve “ileri derecede geri zekalı” ifadelerinin kullanılması ile vuku bulmuştur.

Dönemin Dışişleri Bakanı bu ifadeleri hakaret oluşturması iddiasıyla yargıya taşıyarak manevi tazminat davası açmış, dava sonucunda 4.000 TL tazminata hak kazanmıştır. Yargıtay'ın önüne gelen bu dosyada Yargıtay, ilk derece mahkemesinin kararını bozarak tarafların siyasi kimlikleri ve sarf edildiği bağlam da dikkate alındığında ifadelerin “sert eleştiri” kapsamında olduğunu değerlendirmiştir.

İlk derece mahkemesi bozma sonucunda kararında direnmiştir. Bunun üzerine mezkûr dava dosyası Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nce incelenmiş bozma kararında düzeltililecek bir husus olmadığı kanaat getirmiştir. Son olarak Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun önüne gelen dosyada incelemeler neticesinde ilk derece mahkemesinin direnme kararı yerinde görülmüş tazminat talebinin kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu “çapsız” ifadesinin sert eleştiri mahiyetinde olmasıyla direnme kararının bu yönden hatalı olduğunu öte yandan “ileri derecede geri zekalı” ifadesinin davacının kişilik haklarına saldırı teşkil ettiği dolayısıyla direnme kararının bu açıdan doğru olduğu kanaatine varmıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin önüne gelen bu başvuruda başvuru, ilgili ifadelerin tazmin edilmesinin ifade özgürlüğünün ihlal edilmesine sebep olduğunu ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi değerlendirmesinde:

İfade özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması hakkının çatıştığına ışık tutmuştur. Anayasa Mahkemesi; somut olayın koşullarında başvuru davacı hakkında kullandığı ifadeler sebebiyle aleyhine manevi tazminata hükmedilmesinin zorunlu bir ihtiyaca karşılık gelip gelmediğini, müdahalenin gerçekleşmesinin amaçlanan meşru amaçla orantılı olup olmadığını, davanın bütününe bakarak değerlendirmiştir. Bu bağlamda ifadelerin kim tarafından dile getirildiği, hedef alınan kişinin kim olduğu, ünlülük düzeyi ve katlaması gereken eleştirinin sade bir vatandaşın göre daha geniş olup olmadığı, ifadelerin herhangi genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı, şikayetçinin yönelttiği ifadeler ile ilgili cevap verme olanağının mevcudiyeti, ifadelerin bağlamından ne kadar ayrı değerlendirildiği, söz konusu ifadelerin değer yargısı niteliğine haiz olup olmadığı hususlarını gözetmiştir.

Yine mahkemeye göre ilgili ifadeler Meclis grup toplantısında sarf edilmiş, ülke gündemine ilişkin bir konu bağlamında söylenmiş, dış politika ile ilgili gözlem ve eleştiri niteliğinde değer yargısı niteliğine haiz ifadelerdir.

Çapsız ifadesi davacının yürüttüğü görevin niteliklerini taşıyamamasına ilişkin olup yürüttüğü kamu görevine ilişkin ve yine kamuoyunu ilgilendiren bir konuda yapılan tartışmanın bir parçasıdır. “Siyasetçilerin birbirlerine karşı kullandıkları sözlerin açıkça polemik çıkarmaya, şiddetli tepkiler yaratmaya ve taraftarlarını konsolide etmeye yönelik siyaset üsluplarının bir parçası olduğu kabul edilmelidir.” ifadesi de mahkemenin kanaatine ışık tutmaktadır.

Son olarak “Bütün bu açıklananlara rağmen başvuru davacısının kullandığı dil ve üslubun davacı açısından rahatsız edici olduğu iddia edilebilir. Ancak bu noktada Anayasa Mahkemesi'nin kararlarında istikrarlı bir şekilde benimsediği gibi, demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olan ve toplumun ilerlemesi ve bireyin özgüveni için gerekli temel şartlardan birini teşkil eden ifade özgürlüğünün, sadece kabul gören veya zararsız yahut kayıtsızlık içeren bilgiler ya da fikirler için değil aynı zamanda kırıcı, şok edici veya rahatsız edici olanlar için de geçerli olduğu unutulmamalıdır.” paragrafı mahkemenin bu konuda tavrını netçe betimler niteliktedir.

Anayasa Mahkemesi açıklanan gerekçelerle ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Kaynak: <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2022/25403>

TÜRK HUKUK SİSTEMİNDE FAİZ TÜRLERİ VE UYGULANDIKLARI BAZI UYUŞMAZLIKLAR

I. GİRİŞ

1. Faiz Kavramı

Faiz kavramından; başta Türk Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine ilişkin Kanun olmak üzere ilgili diğer kanunlarda bahsedilmektedir. Mevzuatta bir tanımlanmayan faiz, öğretide faizin sınıflandırılmasına göre farklı şekillerde tanımlanmaktadır.

Genel olarak faiz kavramı, "Herhangi bir nedenle maddi varlığın şimdilik elde bulunmamasından dolayı, o varlıktan yararlanılmaması sonucu yoksun kalınan değerlerin geliri ve bedelidir. Başka bir anlatımla, faiz geç elde edilen alacağın ürünüdür." [1] olarak tanımlanabilir.

2. Faiz Türleri

2.1. Anapara (Sermaye/Kapital) Faizi – Temerrüt (Gecikme) Faizi

Anapara faizi ile kastedilen, ödünç verilen bir miktar paraya vade tarihine kadar işletilecek faizdir. Temerrüt faizi ise temerrüt halinde, yani borçlunun borcunu hiç ifa etmemesi ya da borcunu vadesi geçtikten sonra ifa etmesi hallerinde söz konusudur.

2.2. Kanuni Faiz – Akdi Faiz

Tarafların bir sözleşme ile belirlemedikleri, kanundan kaynaklanan faize kanuni faiz denir. Akdi faiz ise adından da anlaşılacağı üzere tarafların aralarındaki sözleşme ile

belirledikleri faizdir, anapara faizi ya da temerrüt faizi niteliğinde olabilir.

2.3. Basit Faiz- Bileşik Faiz

Basit faiz ile kastedilen yalnızca anaparaya faiz işletilmesidir. Birleşik faiz ise kural olarak yasak olup, anaparaya işletilen faizin anaparaya eklenmesi ile ortaya çıkan miktar üzerinden tekrar faiz işletilmesi, yani faize faiz işletilmesi anlamına gelir.

3095 sayılı Kanun'un 3. Maddesinde bileşik(mürekkep) faiz düzenlenmiştir. Buna göre, "Kanunî faiz ve temerrüt faizi hesaplanırken mürekkep faiz yürütülemez. Bu konuya ilişkin Türk Ticaret Kanunu hükümleri saklıdır."

Görüldüğü üzere TTK' hükümleri saklıdır demek suretiyle bileşik faiz yasağına istisna getirilmiştir. TTK'da ise üç istisna bulunmaktadır.

TTK m.8/2 uyarınca; üç aydan aşağı olmamak üzere, cari hesaplarda taraflar tacir ise ve üç aydan aşağı olmamak üzere her iki taraf bakımından ticari iş niteliğindeki ödünç sözleşmelerinde faize faiz yürütülebilir.

Kambiyo senetlerinde müracaat borçlusu yaptığı ödemeyi kendinden öncekilere rücu ederken ödediği faizler için tekrar faiz isteyebilir.

2.4. Adi Faiz- Ticari Faiz

Ticari olmayan işler için yürütülen faiz adi faizdir, Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır. Ticari işlerde işletilen faiz ise ticari faizdir.

Ticari işin ne olduğu hususunda üç kriter var denilebilir. TTK m.3 ticari işler başlıklı hükmü, "Bu Kanunda düzenlenen hususlarla bir ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve fiiller ticari işlerdendir." şeklinde dir.

TTK m.19 ise ticari iş karinesi başlıklı olup "Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Ancak, gerçek kişi olan bir tacir, işlemi yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği

veya işin ticari sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde borç adi sayılır.

Taraflardan yalnız biri için ticari iş niteliğinde olan sözleşmeler, Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, diğeri için de ticari iş sayılır." şeklinde düzenlenmiştir.

Kısaca, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen her türlü iş, bir ticari işletmeyi ilgilendiren işler ve kural olarak bir tacirin borçları ticari sayılır. Bu ticari işlere uygulanan faiz türü ise ticari faizdir.

2.5. Mevduat Faizi

Mevduata uygulanan faizdir. Mevduat kavramı ise Bankacılık Kanunu'nda yazılı ya da sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle ivazsız veya bir ivaz karşılığında, istendiğinde ya da belli bir vadede geri ödenmek üzere kabul edilen para olarak tanımlanmıştır.

2.6. Reeskont Faizi

"Reeskont (mükerrer iskonto), bir banka tarafından iskonto edilmiş bir ticari senedin, o bankaca bir başka bankaya iskonto ettirilmesidir. Uygulamada görülen haliyle bankaların iskonto yoluyla devraldıkları senetleri T.C. Merkez Bankasına tekrar iskontoya verme işlemidir. Bu işlemde uygulanan faiz oranına ise "reeskont faiz oranı" denmekte olup, bu oran T.C. Merkez Bankası'nca belirlenir." [2]

Reeskont faiz oranının Merkez Bankası tarafından belirlenmesi ile ilgili olarak; "önceleri ticari borçlarda alacağı reeskont faiz uygulanmakta iken, Merkez Bankasının reeskont faizini belirleme yetkisi kaldırılmış olmakla artık bu oranın bankadan sorulması gereksizdir." [3] 01.04.2024 tarihi itibarı ile reeskont faizi oranı %50,75'tir.

2.7. Avans Faizi

"Merkez Bankası, reeskonta kabul edileceği senetler karşılığında avans da verebilmektedir. İşte bu avans verme işlemi için uygulanan faiz oranı avans faiz oranı olarak ifade edilmektedir." [4] Avans faizi oranı 01.04.2024 tarihi itibarı ile %51,75'tir.

II. TÜRK HUKUKUNDA FAİZ ORANLARI

1. TBK'da Düzenlenen Adi İşlerde Faiz

1.1. Adi İşlerde Anapara Faizi Oranları

1.1.1. Kanuni Anapara Faizi

Türk Borçlar Kanunu m.88/1 hükmü *"Faiz ödeme borcunda uygulanacak yıllık faiz oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir."* şeklindedir. Buna göre kanuni faiz yani sözleşme ile kararlaştırılmamış faiz için yürürlükteki mevzuat olan 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine ilişkin Kanun hükümlerine gidilir.

3095 sayılı Kanun m.1'e göre Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme, 01.06.2024 itibarıyla, yıllık yüzde yirmi dört oranı üzerinden yapılır. Yani adi işlerde sözleşme ile anapara faizi oranı belirlenmemişse bu oran TBK m.88/1 atfıyla 3095 sayılı Faiz Kanunu m.1 gereği %24'tür.

1.1.2. Akdi Anapara Faizi

Taraflar aralarında yaptıkları sözleşme ile faiz oranını serbestçe belirleyebilirler, ancak aşırı yüksek faiz oranı belirlenmesi sözleşmenin bir tarafını zor durumda bırakabilir. Bu nedenle kanun koyucu bazı sınırlamalar getirmiştir. TBK m.88/2 hükmü bu sınırlamalardan biridir. Buna göre *"Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık faiz oranı, birinci fıkraya uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde elli fazlasını aşamaz."*

Yukarıda, TBK 88/1 hükmündeki oranın Faiz Kanunu gereği %24 olduğu açıklanmıştır. Adi işlerde sözleşme ile belirlenecek anapara faizi ise bu oranın yüzde ellisinden fazlası olan %36'yı aşamaz.

1.2. Adi İşlerde Temerrüt Faizi Oranı

1.2.1. Kanuni Temerrüt Faizi

Temerrüt Faizi başlıklı TBK'nın 120. maddesinin ilk fıkrasında *"Uygulanacak yıllık temerrüt faizi oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa, faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir."* denmektedir.

Yürürlükte olan mevzuat ile kastedilen ise yukarıda da bahsedildiği gibi 3095 sayılı Kanun'dur. Bu kanunun ikinci maddesinde

"Bir miktar paranın ödenmesinde temerrüde düşen borçlu, sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça, geçmiş günler için 1 inci maddede belirlenen orana göre temerrüt faizi ödemeye mecburdur." diyerek birinci maddeye atf yapmıştır. Buna göre adi işlerde sözleşme ile temerrüt faizi oranı belirlenmemiş ise kanuni faiz oranı esas alınır ve bu oran %24'tür.

1.2.2. Akdi Temerrüt Faizi

Akdi faiz tarafların sözleşme ile belirledikleri faiz olmakla birlikte, TBK m.120/2 hükmü bir diğer sınırlamayı içerir. Buna göre *"Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık temerrüt faizi oranı, birinci fıkraya uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde yüz fazlasını aşamaz."* TBK.120/1'deki oran 3095 sayılı Kanun uyarınca %24'tür. Bu halde adi işlerde akdi temerrüt faizi oranı ise %48'dir.

TBK m.120/3 ise *"Akdi faiz oranı kararlaştırılmakla birlikte sözleşmede temerrüt faizi kararlaştırılmamışsa ve yıllık akdi faiz oranı da birinci fıkrada belirtilen faiz oranından fazla ise, temerrüt faizi oranı hakkında akdi faiz oranı geçerli olur."* şeklindedir. Bu hükmeye göre, sözleşmede bir faiz oranı belirlenmiş ancak temerrüt faiz oranı belirlenmemişse, sözleşmedeki oranın ilk fıkradaki orandan fazla olması durumda temerrüt faizi olarak da bu oran esas alınır.

Örnek vermek gerekirse; taraflar sözleşme ile faiz oranını %36 olarak belirlemiş fakat temerrüt faizi için herhangi bir belirleme yapmamışsa, normalde sözleşme ile belirlenmediği için kanuni temerrüt faizi oranı olan %24 uygulanmalıydı. Ancak m.120/3 gereği, sözleşme ile belirlenen oran %24'ten fazla olduğu için, taraflarca kararlaştırılan %36'lık faiz oranı aynı zamanda temerrüt faiz oranı olur.

2. TTK'da Düzenlenen Ticari İşlerde Faiz Oranları

2.1. Ticari İşlerde Anapara Faiz Oranı

2.1.1. Kanuni Anapara Faizi

TTK m.9 gereği, ticari işlerde kanuni, anapara ve temerrüt faizi hakkında ilgili mevzuat hükümleri uygulanır. İlgili mevzuat ise 3095 sayılı Faiz Kanunu'dur.

3095 SK. m.1'e göre Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme, 01.06.2024

itibarıyla, yıllık yüzde yirmi dört oranı üzerinden yapılır.

Yani ticari işlerde taraflar akdi faiz oranı belirlememişler ise kanuni faiz oranı %24'tür.

2.1.2. Akdi Anapara Faizi

Türk Ticaret Kanunu'nun madde 8 hükmü ticari işlerde faiz başlıklı olup ilk fıkrasında

"Ticari işlerde faiz oranı serbestçe belirlenir." denilmektedir.

Bu kanun maddesinin ilk fıkrasına göre ticari işlerde anapara faizi oranı sözleşme ile serbestçe belirlenebilir.

2.2. Ticari İşlerde Temerrüt Faiz Oranı

2.2.1. Kanuni Temerrüt Oranı

"Ticari işlerde; kanuni, anapara ile temerrüt faizi hakkında, ilgili mevzuat hükümleri uygulanır." şeklinde düzenlenmiş olan TTK m.9 gereği, tarafların sözleşme ile temerrüt faizi oranını belirledikleri hallerde 3095 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

Faiz Kanunu'nun 2. maddesinde temerrüt faizi düzenlenmiştir. Buna göre;

"Bir miktar paranın ödenmesinde temerrüde düşen borçlu, sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça, geçmiş günler için 1 inci maddede belirlenen orana göre temerrüt faizi ödemeye mecburdur."

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı, yukarıda açıklanan miktardan fazla ise, arada sözleşme olmasa bile ticari işlerde temerrüt faizi bu oran üzerinden istenebilir. Söz konusu avans faiz oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan avans faiz oranından beş puan veya daha çok farklı ise yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olur."

Temerrüt faizi miktarının sözleşmede kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı yukarıdaki fıkralarda öngörülen miktarın üstünde ise, temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz."

Bu maddenin ilk fıkrası uyarınca, taraflar sözleşme ile temerrüt faizini kararlaştırmamış ise m.1'de belirlenen orana göre, yani %24 oranında temerrüt faizi öder.

İkinci fıkradaki düzenleme ise, "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı, yukarıda açıklanan miktardan fazla ise, arada sözleşme olmasa bile ticarî işlerde temerrüt faizi bu oran üzerinden istenebilir. Söz konusu avans faiz oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan avans faiz oranından beş puan veya daha çok farklı ise yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olur." denilmektedir. Yani taraflarca sözleşme ile ticari temerrüt faizi belirlenmemişse bu hüküm gereği ilk fıkrada belirlenen %24 temerrüt faizi oranı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranından az ise, kısa vadeli avans oranı temerrüt faizi oranı olarak istenebilir.

Ayrıca Faiz Kanunu m.2/3 gereği, sözleşme ile temerrüt faiz oranı kararlaştırılmadıysa, akdi faiz miktarı m.2/1,2'de öngörülen orandan fazla ise, temerrüt faizi akdi faiz miktarının altında olamaz.

Ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ile mal ve hizmet tedarikinde geç ödemenin sonuçları başlıklı TTK m.1530'da ise "Bu madde hükümleri uyarınca alacaklıya yapılan geç ödemelere ilişkin temerrüt faiz oranının sözleşmede öngörülmediği veya ilgili hükümlerin geçersiz olduğu hâllerde uygulanacak faiz oranını ve alacağın tahsil masrafları için talep edilebilecek asgari giderim tutarını Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası her yıl ocak ayında ilan eder. Faiz oranı, 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunda öngörülen ticari işlere uygulanacak gecikme faizi oranından en az yüzde sekiz fazla olmalıdır." şeklinde özel düzenleme vardır.

2.2.2. Akdi Temerrüt Oranı

Türk Ticaret Kanunu m.8/1'e göre ticari işlerde faiz oranı taraflarca serbestçe belirlenebilir.

2.3.TBK m.88 ve m.120 Hükümlerindeki Sınırlamaların TTK Açısında Değerlendirilmesi

TBK m.88 ve m.120'deki sınırlamaların ticari faiz için de uygulanıp uygulanmayacağı tartışılan bir konudur. Bu konu ile ilgili olarak Yargıtay bir kararında "Aynı Kanun'un 9. maddesinde, ticari işlerde kanuni, anapara ile temerrüt faizi hakkında ilgili mevzuat hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Anılan yasa

hükümünde sözü edilen ilgili mevzuatın 3095 sayılı Yasa hükümleri olduğunun, akdi faiz oranı yönünden bir sınırlama getirmediğinin ve 6102 sayılı TTK'nin 8. ve 9. maddelerinin ticari işler bakımından özel hüküm niteliğinde olup ticari işlerde bu hükümlerin uygulanması gerektiğinin, başka bir anlatımla 6098 sayılı TBK'nin 88. ve 120. maddeleri hükümlerinin ticari işlerde uygulanamayacağı kabulü gerekir." [5] şeklinde karar vermiştir. Yani adi işlerdeki faiz sınırları ticari işler için geçerli değildir.

3. Yabancı Para Borçlarına Uygulanacak Faiz Oranı

Yabancı para borçlarında da borcun kaynağının adi ya da ticari olması önem taşır.

Adi nitelikteki yabancı para borçları için Türk Borçlar Kanunu hükümlerine bakılır. Türk parası ile olan borçlar için geçerli hüküm ve sınırlar burada da geçerlidir. Taraflar yabancı para borcu için faiz oranını kendileri sözleşme ile kararlaştırabilirler, kararlaştırmadıkları halde ise yasal faiz uygulanır.

TBK m.88' e göre taraflar faiz oranı kararlaştırmamışsa ilgili mevzuat hükümleri uygulanır. İlgili mevzuattan anlaşılması gereken 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'dur. 3095 sayılı kanun m.4/A hükmü yabancı para borçlarını düzenlemekte olup, "Sözleşmede daha yüksek akdi veya gecikme faizi kararlaştırılmadığı hallerde, yabancı para borcunun faizinde Devlet Bankalarının o yabancı para ile açılmış bir yıl vadeli mevduat hesabına ödediği en yüksek faiz oranı uygulanır." şeklindedir. Buna göre adi nitelikli yabancı para borçlarından kanuni anapara faiz oranı, Devlet Bankalarının o yabancı para ile açılmış bir yıl vadeli mevduat hesabına ödediği en yüksek faiz oranıdır.

Tarafların yabancı para borcuna uygulanacak faizi sözleşme ile kararlaştırılmamış halinde ise TBK m.88/2'deki sınırlama burada da geçerlidir. Buna göre tarafların belirledikleri akdi anapara faiz oranı, 3095 sayılı Kanun'un 4/A maddesinde belirlenen yıllık faiz oranının yüzde elli fazlasını aşamaz.

Yabancı para borcunda temerrüt faizi hakkında yine Türk parasındaki hüküm ve sınırlamalar geçerlidir.

Taraflar sözleşme ile kararlaştırmamışsa TBK m.120 atfıyla 3095 SK hükümlerine gidilir ve m.4/A uygulanır.

Taraflar temerrüt faizi oranını kararlaştırmışlar ise temerrüt faizi oranı, m.4/A'daki oranının yüzde yüz fazlasını aşamaz.

Ticari işlerde yabancı para borcuna uygulanacak anapara faizi TTK m.8 uyarınca taraflar serbestçe belirleyebilir. Kanuni faiz oranı içinse 3095 SK m.4/A hükmüne gidilir.

III. BAZI UYUŞMAZLIKLARDA UYGULANAN FAİZLER

1. İş Hukukundan Kaynaklanan Uyumsuzluklarda Uygulanan Faiz

1.1. Ücret Alacaklarında Faiz

4857 sayılı İş Kanunu'nun m.35' göre gününde ödenmeyen ücretler için mevduata uygulanan en yüksek faiz oranı uygulanır.

Ayrıca Yargıtay'ın "4857 sayılı İş Kanunu'nun 34. maddesinde gününde ödenmeyen ücretler için mevduata uygulanan en yüksek faiz oranının uygulanacağı bildirilmiştir. Fazla çalışma ve ulusal bayram genel tatil ücretleri de ücret kapsamında olup uygulanacak faiz, en yüksek banka mevduat faizidir." yönündeki kararından da anlaşılacağı üzere, fazla çalışma ve ulusal bayram genel tatil ücretleri de ücret kapsamında değerlendirilir ve buna göre faiz uygulanır. [6]

1.2. Kıdem Tazminatı Alacağında Faiz

1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesinde "Kıdem tazminatının zamanında ödenmemesi sebebiyle açılacak davanın sonunda hâkim gecikme süresi için, ödenmeyen süreye göre mevduata uygulanan en yüksek faizin ödenmesine hükmeder." denmektedir.

Kıdem tazminatına uygulanacak faiz için Yargıtay da “Kıdem tazminatı bakımından uygulanması gereken faiz konusunda taraflar arasında uyumsuzluk bulunmaktadır. 4857 sayılı İş Kanunu’nun 120 maddesi hükmü uyarınca kıdem tazminatını düzenleyen 1475 sayılı yasanın 14. maddesi halen yürürlüktedir. Anılan 14. maddenin 11. fıkrası hükmüne göre kıdem tazminatının gününde ödenmemesi durumunda mevduata uygulanan en yüksek faize karar verilmelidir. Kıdem tazminatının zamanında ödenmemesi halinde bankalarca mevduata uygulanan en yüksek faiziyle birlikte ödenmesi gerektiği 1475 sayılı Kanunun 14/11. maddesinde öngörülmüştür. O halde faiz başlangıcı fesih tarihi olmalıdır. Bu noktada, iş sözleşmesinin ölüm ya da diğer nedenlerle son bulması faiz başlangıcını değiştirmez. Ancak, yaşlılık, malullük aylığı ya da toptan ödeme almak için işyerinden ayrılma halinde 1475 sayılı yasanın 14/3. maddesine göre işçinin bağlı bulunduğu kurum ya da sandığa başvurduğunu belgelemesi şarttır. Bu halde faiz başlangıcı da anılan belgenin işverene verildiği tarih olmalıdır.” şeklinde karar vermiştir. [7]

1.3. İhbar Tazminatı Alacağına Faiz

Sözleşme ile faiz oranı kararlaştırılmadıysa yasal faiz oranı uygulanır. Bu da, genel kanun olan TBK’nın m.120 hükmünün atfıyla 3095 sayılı kanun m.1’deki oran, yani %24’tür.

Ancak bireysel ya da toplu iş sözleşmesi ile faiz oranı belirlenmişse, yasal faiz oranının altında olmamak koşuluyla, sözleşmedeki faiz uygulanır.

1.4. Kötüniyet Tazminatında Faiz

Sözleşme ile faiz oranı kararlaştırılmadıysa yasal faiz oranı uygulanır. Bu da, genel kanun olan TBK’nın m.120 hükmünün atfıyla 3095 sayılı kanun m.1’deki oran, yani %24’tür.

1.5. İşe Başlatmama Tazminatında Faiz

Sözleşme ile faiz oranı kararlaştırılmadıysa yasal faiz oranı uygulanır. Bu da, genel kanun olan TBK’nın m.120 hükmünün atfıyla 3095 sayılı kanun m.1’deki oran, yani %24’tür.

Yargıtay da “İşe iade davası ile tespit edilen en çok dört aya kadar boşta geçen süreye ait ücret ve diğer haklar için de 4857 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinde sözü edilen özel faiz türü uygulanmalıdır.

Ancak işe başlatmama tazminatı niteliği itibarıyla tazminat olduğundan uygulanması gereken faiz, yasal faiz olmalıdır.

...

Ayrıca başlatmama tazminatının niteliği itibarıyla tazminat alacağı olduğu, bu alacağı uygulanacak faizin yasal faiz olduğu dikkate alınmadan en yüksek mevduat faizi uygulanmasına karar verilmesi hatalı ise de...” demek suretiyle işe başlatmama tazminatı için yasal faiz oranının uygulanacağını belirtmiştir. [8]

“İşe iade davası ile tespit edilen en çok dört aya kadar boşta geçen süreye ait ücret ve diğer haklar için de 4857 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinde sözü edilen özel faiz türü uygulanmalıdır. Ancak işe başlatmama tazminatı niteliği itibarıyla tazminat olduğundan uygulanması gereken faiz, yasal faiz olmalıdır. Somut olayda, mahkemece işe başlatmama tazminatı alacağı için bankalarca mevduata uygulanan en yüksek faizi ile birlikte tahsiline dair hüküm kurulmuş ise de, işe başlatmama tazminatının niteliği itibarıyla tazminat alacağı olduğu, bu alacağı uygulanacak faizin yasal faiz olduğu dikkate alınmadan en yüksek mevduat faizi uygulanmasına karar verilmesi hatalıdır.”

Yargıtay’ın aynı yönde bir diğer kararı ise bu şekildedir. [9]

1.6. Boşta Geçen Süre Ücreti Alacağına Faiz

İş Kanunu m.34 gereği mevduata uygulanan en yüksek faiz oranı uygulanır.

1.7. Ayrımcılık Tazminatında Faiz

Sözleşme ile faiz oranı kararlaştırılmadıysa yasal faiz oranı uygulanır. Bu da, genel kanun olan TBK’nın m.120 hükmünün atfıyla 3095 sayılı kanun m.1’deki oran, yani %24’tür.

2. Kira İlişkisinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanan Faiz

Türk hukukunda faiz başlığı altında yapılan açıklamalar kira bedelinin ödenmesinden kaynaklanan uyumsuzluklar için de geçerlidir. Adi kira sözleşmesi ve ticari kira sözleşmeleri ayırımına göre TBK ve TTK hükümlerine bakılır.

2.1. Adi Nitelikte Kira Alacağı

Kira sözleşmesi ticari nitelikte değilse TBK’daki faiz hükümleri uygulanır.

Yargıtay da bir kararında “Türk Borçlar Kanunu’nun 120. maddesi uyarınca uygulanacak yıllık temerrüt faizi oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa, faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir. Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık temerrüt faizi oranı, birinci fıkra uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde yüz fazlasını aşamaz.

Akdî faiz oranı kararlaştırılmakla birlikte sözleşmede temerrüt faizi kararlaştırılmamışsa ve yıllık akdî faiz oranı da birinci fıkrada belirtilen faiz oranından fazla ise, temerrüt faizi oranı hakkında akdî faiz oranı geçerli olur. Buna göre 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki dönem için kira sözleşmesinde belirlenmiş faiz oranının aynı Kanunun 120. Maddesine göre denetlenmesi gerekirken bu konuda inceleme yapılmamış olması doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.” [10] şeklinde karar vererek adi nitelikli kira sözleşmesinden doğan alacağın ödenmesinde temerrüde düşülmesi halinde, TBK hükümleri uyarınca faiz oranının belirleneceğini belirtmiştir.

2.2. Ticari Nitelikte Kira Alacağı

Kira sözleşmesi ticari nitelikte ise TTK hükümleri uygulanır.

Yargıtay bir kararında “Bu itibarla; mahkemece davalı-kiracının tacir olduğu, taşınmazın davalının ticari faaliyetinde kullanılmak üzere kiralandığı, bu haliyle sözleşme ile faiz oranının taraflarca serbestçe kararlaştırabileceği nazara alınarak, faizin hesabında TBK’nun 88. ve 120. Maddesindeki sınırlamaların etkili olmayacağı gözetilerek, taraflar arasında sözleşme ile kararlaştırılan faiz oranı dikkate alınarak hüküm kurulması gerekirken, yazılı şekilde takip tarihinden itibaren yasal faiz uygulanmasına karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.” şeklinde hüküm kurmuştur. [11]

3. Trafik Kazasından Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanan Faiz

Yargıtay "Anılan hükümler birlikte değerlendirildiğinde, avans faizi istenebilmesi için borçlunun tacir olması ve borcun da ticari işletmesi ile ilgili bulunmasının yeterli olduğu, alacaklının da tacir olmasının gerekmediği, alacaklının haksız eylem dahil her türlü nedenden kaynaklanan alacakları için tacir olan borçludan avans faizi oranında temerrüt faizi isteme hakkının bulunduğu sonucuna varılmaktadır.

Bu durumda gerçek veya tüzel kişi tacirler arasında, haksız eylem de dahil, her türlü nedenden kaynaklanan uyuşmazlıklarda, açıkça talep edilmesi hâlinde Merkez Bankasının kısa vadeli avans kredileri için uyguladığı faiz oranında temerrüt faizine hükmedilmesi gerekmektedir.

Eldeki davada kazaya karışan davalı araç ticari taksit olup ticari araçtır.

Davacı vekili, asıl ve birleşen dava dilekçesi ile, kaza tarihinden itibaren ticari faiz talep ettiğinden, mahkemece Merkez Bankasının kısa vadeli avans kredileri için uyguladığı faiz oranında temerrüt faizine hükmedilmesi gerekirken hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde yasal faize hükmedilmesi doğru değildir." [12] demek suretiyle, kazaya karışan aracın ticari olup olmamasına göre uygulanacak faizin de değişkenlik göstereceğini açıklamıştır.

Buna göre borçlu taraf tacirse veya kazaya karışan araç ticari işi gereği kullanılıyorsa, alacaklının da tacir olması şartı aranmaksızın, temerrüt faizi avans faizi oranında istenebilir.

4. Tüketici Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanan Faiz

Tüketici hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklarda da adi iş-ticari iş ayrımı yapılır.

Burada önemli olan, borçlunun ticari amaçla hareket edip etmediğidir.

Borçlunun tacir olduğu hallerde alacaklı olan tüketici, ticari faiz işletilmesini talep edebilir.

Yargıtay malın ayıplı olmasından kaynaklanan bir uyuşmazlıkta; "Davacı vekilinin avans faizi hükmedilmesine yönelik temyiz itirazının incelenmesinde; davalının 6502 sayılı Kanun'un 3/1-i bendinde yapılan tanım gereği; ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye mal sunan tüzel kişi olduğu,

davacı tüketici ile ticari amaçlarla hareket eden davalı şirket arasındaki ilişkinin ticari iş niteliğinde olduğu, 3095 sayılı Kanun'un yukarıda yer verilen hükmü gereği ticari işlerde avans faizi istenebileceği anlaşılmalı, davacının avans faizi talebinin kabulüne karar verilmesi gerekirken, yanılığ gereğiyle belirlenen alacağın yasal faiziyle tahsiline karar verilmiş olması usul ve kanuna aykırı olup bozmayı gerektirmiştir." [13] demiştir.

Sonuç

Belirli bir paranın borç verilmesinden dolayı elde bulunmadığı sürenin telafisi olan faiz, farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır.

Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun başta olmak üzere özel kanunlarda da faize ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır.

Hangi uyuşmazlığa hangi faiz türünün uygulanacağına karar verilirken, borcun kaynağının adi mi ticari mi olduğu, tarafların sözleşme ile faiz oranını belirlemeyip belirlemedikleri başlıca önemli olan hususlardır.

Detaylı Bilgi için;
[Sti. Av. Pelin Yıldız](mailto:Sti.Av.Pelin.Yildiz@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Aydemir, Efrail, Hukuk Uygulamasında Faiz, 2014, s.14
2. Kırmızı, Arslan, Türk Hukukunda Faiz ve Munzam Zarar, 2010, s.162
3. Aydemir, Efrail, Hukuk Uygulamasında Faiz, 2014, sf.83
4. Akkuş, Muhammed, Ticari İş Kavramı ve Ticari İş Niteliğinin Belirlenmesi, sf.26
5. Yargıtay 6. HD. 2021/1617 E., 2021/396 K.
6. Yargıtay 22. Hukuk Dairesi 2017/27245 E., 2020/1375 K.
7. 22. HD., E. 2016/31048 K. 2020/3821 T. 27.2.2020
8. Yargıtay 9. HD., E. 2016/31665 K. 2020/15576 T. 10.11.2020
9. HD., E. 2019/5886 K. 2021/2712 T. 28.1.2021
10. Yargıtay 3. HD., 2017/6008 E., 2019/1829 K. 2019/1829 T.
11. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 2017/4444 E., 2019/1093 K
12. HGK., E. 2020/170, K. 2022/698, T. 18.05.2022
13. 3. HD., E. 2023/647 K. 2024/515 T. 7.2.2024

**BORÇLU TARAF TACİRSE
VEYA KAZAYA KARIŞAN
ARAÇ TİCARİ İŞİ GEREĞİ
KULLANILIYORSA, ALACAKLILARIN DA TACİR OLMASI ŞARTI ARANMAKSIZIN, TEMERRÜT FAİZİ AVANS FAİZİ ORANINDA İSTENEBİLİR.**

07.08.2024 TARİHLİ ÖZELGE İLE PAYLAŞIMLI YOLCULUĞUN VERGİLENDİRİLMESİNE KARAR VERİLDİ!

Gelir İdaresi Başkanlığı ("GİB") geçtiğimiz aylarda paylaşımlı yolculuk uygulaması Martı TAG'ın nasıl vergilendirilmesi gerektiği ile ilgili bir talebe yanıt verdi. İlgili gelişme vergi mevzuatındaki uygulamaların açıklığa kavuşturulması açısından dikkat çekiciydi. Şirketin kurucusu Oğuz Alper Öktem'in sosyal medya hesaplarından yaptığı 08.08.2024 tarihli paylaşıma göre artık paylaşımlı yolculuk uygulaması kullananlar elde ettikleri gelirler üzerinden vergilendirilecek.

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın şirkete özelge mahiyetinde verdiği 07.08.2024 tarihli yanıtta "Bir kazancın ticari kazanç sayılması için sermaye-emek karışımı bir kaynağa bağlı olarak doğması ve devamlı bir organizasyon çerçevesinde yürütülmesi gerektiği" hatırlatıldı. Bu anlamda paylaşımlı yolculuğun şehir içi ulaşım hizmet edip devamlılık teşkil ettiği ölçüde ticari bir faaliyet niteliğinde sayılıp 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 37'nci maddesi kapsamında olduğu tartışmadan uzaktır.

Özelgenin devamında ticari kazancın, Vergi Usul Kanunu hükümlerine ve Gelir Vergisi Kanunu'nda yazılı gerekçe veya basit usullere göre tespit edileceği hükme bağlanmıştır. Aynı Kanunun 46'ncı maddesinde, 47 ve 48'inci maddelerde yazılı şartları topluca haiz olanların ticari kazançların basit usulde tespit olunacağı belirtilmiş, anılan maddelerde ise basit usule tabi olmanın genel ve özel şartları açıklanmıştır." ifadeleri kullanıldı. Taksi sorununun çözümü olarak pazarlanan ve şirket kaynaklarına göre 200 bin sürücüsü ile 5 milyon yolcusu olduğu iddia edilen TAG faaliyetlerinden vergi olarak Hazine'ye birkaç yıl içinde yıllık 1 milyar dolar civarında ek kaynak yaratılacağı iddia ediliyor.

Kaynak: 07.08.2024 Tarihli Binek Otomobil ile Mobil Uygulaması Üzerinden Yolcu Taşımacılığı Faaliyetinin Vergilendirilmesi Konulu Özelge

ANAYASA MAHKEMESİ, VERİLEN ZAM ORANINI YETERLİ BULMADIĞI İÇİN İŞYERİ YETKİLİLERİNE GÖNDERDİĞİ E-POSTA NEDENİYLE İŞ SÖZLEŞMESİ FESHEDİLEN ÇALIŞANIN İFADE HÜRRİYETİNİN İHLAL EDİLDİĞİNE KARAR VERDİ!

Anayasa Mahkemesi 16.09.2024 tarihinde yayınladığı "Serap Aslan Acet Başvurusu" adlı kararında, verilen zam oranını yeterli bulmadığı için işyeri yetkililerine gönderdiği e-posta nedeniyle iş sözleşmesi feshedilen çalışanın ifade hürriyetinin ihlal edildiğine karar verdi. Bireysel başvuru özetle, elektronik postada sarf edilen söz sebebiyle iş akdinin feshedilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

Başvurucu, iş akdinin haksız feshedildiğinden bahisle kıdem ve ihbar tazminatı ödenmesine karar verilmesi talebiyle işveren aleyhine işçi ile işveren ilişkisinden kaynaklanan alacak davası açmıştır. Yerel Mahkeme, davanın reddine karar vermiş; karar gerekçesinde başvurucunun kendisine yapılan yıllık %5,3 oranındaki ücret artışını benimsemeyerek işyerindeki yönetici ve işçilerin hesabına "Merhabalar, bana verilen zam oranını zarf içinde insan kaynaklarına iade ediyorum. Bu oranı kim ya da kimler belirlediyse aralarında paylaşınlar, bilgilerinizi." şeklinde elektronik posta attığına değinmiştir. Söz konusu elektronik postanın 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendi gereğince işverenin veya onu temsile yetkili olan ve zam oranını belirleyen işveren vekillerinin onur ve saygınlığına zarar verebilecek örtülü hakaret niteliği taşıdığını, işveren tarafından yapılan feshin haklı olduğunu belirterek başvurucunun kıdem ve ihbar tazminatı talebini reddetmiştir. Başvurucunun temyiz talebi üzerine Yargıtay tarafından da karar onanarak kesinleşmiştir. Başvurucu, bu durum üzerine bireysel başvuruda bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi yaptığı incelemede özetle, özel hukuk iş ilişkisi kapsamında çalışan bireylerin Anayasa ile güvence altına alınan haklarına yönelik müdahale iddiası içeren uyuşmazlıklarının karara bağlandığı davalarda yargı mercilerince söz konusu güvencelerin göz ardı edilmemesi gerektiğini, işveren ve çalışanlar arasındaki çatışan çıkarların adil biçimde dengelemesi, ulaşılan sonuç hakkında hüküm kurulurken ilgili ve yeterli gerekçeler sunulması gerektiğine değinmiştir.

Başvurucunun maaş zammını düşük bulduğu ve bu durumdan duyduğu rahatsızlığı ilgililerin dikkatine sunmaya çalıştığı; Yerel Mahkemenin ise elektronik postada kullanılan eleştirel üslubun işyeri disiplinini, düzenini ve çalışma barışını nasıl olumsuz etkilediğine dair bir değerlendirmede bulunmadığını belirtmiştir. Alacak davasını reddeden Yerel Mahkemenin başvurucunun ifade özgürlüğü ile işveren ve/veya işveren vekillerinin şeref ve itibar hakları arasında adil bir denge kurulduğundan bahsetmenin mümkün olmadığını ifade etmiştir. Dolayısıyla Mahkemenin başvurucunun ifade özgürlüğü ile işyerinin disiplini, düzeni ve çalışma barışının sağlanması amacı arasında adil bir denge kurulmasına yönelik ilgili ve yeterli bir gerekçe sunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Anayasa Mahkemesi, açıklanan nedenlerle başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vererek ifade özgürlüğü ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesine ve başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine hükmetmiştir.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/09/20240916-10.pdf>

ANAYASA MAHKEMESİ'NİN 29/02/2024 TARİHLİ KARARININ EVLENME HAKKI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Evlenme hakkı, çeşitli uluslararası sözleşmelerde de kendine yer bulmuş temel insan haklarından biridir. Bu hakkın korunması ve düzenlenmesi, uluslararası hukuk ve ulusal hukuk çerçevesinde geniş bir yelpazeye yayılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi 2019/32487 başvuru numaralı, 29/02/2024 tarihli kararında, başvurunun makul sürede yargılanma hakkı ve evlenme hakkının ihlal ettiği iddiasıyla yaptığı başvuruda, başvurunun evlenme hakkının ihlali bakımından kabul edilebilir olduğuna ancak somut olayda evlenme hakkının ihlal edilmediğine, makul sürede yargılanma hakkı bakımından ise başvurunun kabul edilebilir olmadığına karar vermiştir.

Başvurusu konu olayda; başvuru Yenişehir Asliye Hukuk Mahkemesi'nde 08.09.2014 tarihinde evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedeniyle boşanma, maddi ve manevi tazminat ile mal rejiminin tasfiyesi talepli dava ikame etmiştir. Başvurucunun eşi (karşı taraf) 02.10.2014 tarihli dilekçeyle boşanma ve velayet talebini içeren karşı dava açmıştır.

İlk derece Mahkemesi, Taraflar arasında görülmekte olan davada, 10.05.2017 tarihinde, başvurunun davasının kabulü ile tarafların boşanmalarına, maddi ve manevi tazminat taleplerinin kısmen kabulüne, karşı davanın reddine, müşterek çocuğun velayetinin babaya bırakılmasına karar vermiştir.

Başvurucu ve karşı taraf, ilk derece Mahkemesi kararına karşı İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesine istinaf başvurusunda bulunmuştur. Daire 21.10.2019 tarihinde karşı tarafın istinaf talebinin kabulüne karar vermiştir.

Boşanma kararı 19.11.2019 tarihinde kesinleşmiştir.

Başvurucu istinaf incelemesi devam ederken 17.09.2019 tarihinde, boşanma davasının uzun sürmesi nedeniyle evlenme hakkı ile makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuruda bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi verdiği kararda Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasına yönelik, başvurunun Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapıldığını, bu durumun bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmadığını belirterek başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Mahkeme, başvurunun evlenme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasına yönelik; başvurunun şikayetlerinin uzun süre devam eden boşanma davası nedeniyle yeniden evlenme/aile kurma hakkından mahrum bırakıldığı iddiasından kaynaklandığını belirtmiş ve bahse konu iddiayı, evlenme hakkının mahiyeti gereği sonuç odaklı bir değerlendirme yanında sürece ilişkin bir incelemeyi de gerektirdiğinden başvurucağı mağdur statüsünde kabul ederek başvurunun iddiasını esas yönünden incelemeye geçmiştir.

Anayasa Mahkemesi; "Somut olayda boşanma ve karşı boşanma davası iki dereceli yargılamada yaklaşık beş yıl sürmüştür. İlk derece aşamasındaki yargılama sürecini uzatan önemli bir etkenin başvurucağı dâhil olmak üzere taraf iradelerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. İstinaf aşamasında, dosyanın yeni kurulan daireye devri sonrasında bir yıl içinde kanun yolu incelemesi sonuçlandırılmıştır. Bu kapsamda somut olayın koşullarında evlenme hakkını zedelemeyecek şekilde gerekli özen yükümlülüğünün gösterildiği ve yargılamanın sonuç itibarıyla başvurunun neden olduğu gecikme de gözetildiğinde davanın makul bir sürede tamamlandığı, dolayısıyla başvurunun evlenme/aile kurma hakkına ilişkin devlet tarafından üstlenilmesi gereken pozitif yükümlülüklerin yerine getirildiği değerlendirilmiştir. Anılan davaların kapsamı itibarıyla etkili bir yargılama süreci yürütülmesine dair makul gereklilik de gözetildiğinde

evlenme hakkının özüne zarar verdiğinin kabul edilemeyeceğine kanaat getirilmiştir. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. ve 41. Maddelerinde güvence altına alınan evlenme hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir." gerekçesi ile başvuru konusu olayda evlenme hakkının ihlal edilmediğine oy çokluğu ile karar vermiştir.

Kararda karşı görüş de mevcut olup karşı görüşte; "Davaların makul olmayan bir süre devam etmesi, adil yargılanma hakkının ihlaline neden olmasının yanında boşanma davalarının niteliği gereği kişilerin evlenme ve aile kurma haklarına dair olumsuz bir tesir ifa edecekleri de aşıkardır. Boşanma davalarının özellikleri gereği davalar görülürken tarafların yeniden evleneceklerini ve bu nedenle derdest davanın bir an önce sonuçlandırılması gerektiği yönünde bir beyanda bulunmalarını beklemek gerçekçi bir beklenti olmayacaktır.

Zira bu söylemin kişilerin sadakat yükümlülüğünün ihlali manasına gelme riski bulunmaktadır. Buna rağmen kadın başvuru istinaf aşamasında uzayan davanın müstakbel hayatına etkilerine ilişkin iddiaları dile getirmiştir. Dahası başvuru dilekçesinde bu konuya ilişkin açıklama ve iddialara da yer vermiştir. Diğer taraftan somut olayın niteliklerini de bu bireysel başvuruda gözetilmesi gerekmektedir. Başvurucu 1969 doğumlu olup davanın açıldığı tarih itibarıyla 45 yaşındadır ve yeni bir evlilik yapması mümkün olmakla birlikte biyolojik olarak çocuk edinme kabiliyetinin son dönemlerinde bulunmaktadır. Davanın sonuçlandığı tarih itibarıyla yaşı 50 ye ulaşmıştır. Dahası boşanma davaları kesinleştikten sonra kadınlar evlenme hakkına hemen sahip olamamakta Türk Medeni Kanunu'nun 132. maddesi gereğince 300 günlük iddet müddetini beklemek durumunda kalmaktadırlar. Gerçi gebe olunmadığının tespiti halinde bu bekleme durumu ortadan kalkmakla birlikte bu süreçte zamansal bir karşılığı bulunmaktadır. Davanın istinaf sürecinde daire değişikliği nedeniyle incelenmesi bir yılı aşkın bir süre gecikmiş, bu sürenin de dahil edilmesi sonucu istinaftaki bekleme süresi 2 yıllık bir zaman dilimine ulaşmıştır. Bu uzama nedeniyle taraflara bir kusur izafe etmek de mümkün değildir.

Tüm bu olguların birlikte değerlendirilmesinde boşanma davasının uzun sürmesinin başvuru evlenme hakkını, daha da önemlisi aile hakkını ihlal ettiğini değerlendirdiğimizden çoğunluğun aksi yöndeki görüşüne iştirak edilmemiştir.” [4] belirterek evlenme hakkının ihlal edildiği görüşüne yer verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararında uluslararası metinlere de yer vermiş olup metinlerin detaylı incelemesi aşağıdaki gibidir;

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi 10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Bildirgenin amacı, insan hakları ile ilgili temel ilkeleri belirlemektir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi tüm insanların eşit hak ve özgürlüklerden yararlanmasını sağlamak için temel bir referans belgesidir. Evlenme hakkı ise sözleşmenin on altıncı maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre;

Evlenme Hakkı:

“1. Evlilik çağına varan her erkek ve kadın, ırk, uyrukluk veya din bakımından hiçbir kısıtlamaya tabi olmaksızın evlenmek ve aile kurmak hakkına haizdir. Her erkek ve kadın evlenme konusunda, evlilik süresince ve evliliğin sona ermesinde eşit hakları haizdir.

2. Evlenme akdi ancak müstakbel eşlerin serbest ve tam rızasıyla yapılır.

3. Aile, cemiyetin tabii ve temel unsurudur, cemiyet ve devlet tarafından korunmak hakkını haizdir.” [1]

Evlenme hakkının düzenlendiği 16. madde her bireyin evlenme hakkına sahip olduğunu ve bu hakkın, kişinin özgür iradesine ve eşitlik ilkesine dayanarak kullanılmasını güvence altına alır.

Zorlama veya baskı altında yapılan evliliklerin geçersiz sayılacağına işaret eder. Madde evlenme hakkının devlet tarafından korunacağını da belirtmektedir.

Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi

Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi (ICCPR), 16 Aralık 1966'da kabul edilmiştir ve 23 Mart 1976 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme,

bireylerin kişisel ve siyasal haklarını güvence altına almayı ve devletlerin bu haklara saygı göstermelerini ile bu hakları korunmasını amaçlar.

Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 23. maddesinde evlenme hakkı şu şekilde düzenlenmiştir:

“Madde 23: Aile toplumun doğal ve esaslı bir birimidir ve aile toplum ve Devlet tarafından korunma hakkına sahiptir.

Evlilik çağındaki her erkek ve kadının evlenme ve aile kurma hakkı hukuk tarafından tanınır. Evlenecek eşlerin tam ve serbest iradeleri ile kurulmayan bir evlilik geçerli sayılmaz.

Bu Sözleşmeye taraf Devletler, eşlerin evlilik konusunda, evliliğin devam ettiği sürece ve boşanmada eşit hak ve yükümlülükler sahip olmaları için gerekli önlemleri alır.

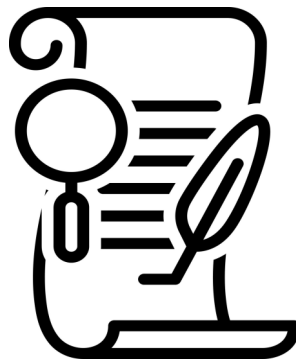
Boşanma halinde çocukların korunması için gerekli hükümler konur.” [2]

Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, evlenme hakkını korumak ve teşvik etmek amacıyla önemli düzenlemeler getirmiştir.

Sözleşmenin 23. maddesi, evlenme ve aile kurma hakkını rıza, eşitlik ve ayrımcılık yasağı ilkelerine dayalı olarak güvence altına alır. Devletler, bu hakları korumak ve uluslararası insan hakları standartlarına uygun düzenlemeler yapmakla yükümlüdür.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS), Avrupa Konseyi üyesi devletler arasında

insan haklarını korumayı amaçlayan uluslararası bir sözleşmedir. 4 Kasım 1950'de imzalanmış ve 3 Eylül 1953'te yürürlüğe girmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi madde 12, sözleşmede evlenme hakkını düzenleyen ana maddedir. Maddede;

“Madde 12: Evlenme çağına gelen her erkek ve kadın, bu hakkın kullanımını düzenleyen ulusal yasalara uygun olarak evlenme ve aile kurma hakkına sahiptir.” [3]

AİHS madde 12 evlenme hakkını temel bir insan hakkı olarak tanımaktadır. Sözleşme ile bu hakkın kadınlar ve erkekler arasında eşit şekilde uygulanması ile her bireyin evlenme ve aile kurma özgürlüğünü güvence altına alınmıştır.

Ayrıca madde 12, evlenme hakkının devletler tarafından belirli şartlarla düzenlenebileceği kararlaştırılmıştır. Ancak, bu sınırlamalar demokratik bir toplumda gerekli ve orantılı olmalıdır.

Sonuç

Evlenme hakkı, günümüzde insan haklarıyla ilgili birçok belgede yer alan temel haklardan biridir. Evlenme hakkı her ne kadar hukukumuzda açıkça yer almıyorsa da mahkeme kararlarında açıkça yer almaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin 2019/32487 numaralı başvuru için vermiş olduğu kararda her ne kadar evlenme hakkının ihlal edilmediğine hükmetmemiş olsa da kararda yer alan karşı görüş dikkat çekmektedir.

Zira karşı görüş, başvuru evlenme hakkı olarak boşanmadan yeni bir evlilik yapamayacağı, boşansa dahi kanunda öngörülen iddet müddetini beklemek durumunda kaldığına yer vermiş ve evlenme hakkının ihlal edildiğine kanaat getirmiştir.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Ebru Erkmen](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça

1. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
2. Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi
3. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
4. Anayasa Mahkemesi'nin 2019/32487 Başvuru Numaralı, 29/02/2024 Tarihli Kararı

CMR KAPSAMINDA TAŞIYICININ YÜKÜN GECİKMESİNDEN KAYNAKLI SORUMLULUĞUNUN ŞARTLARI VE TAZMİNAT İSTEMİ

1. CMR'ye Genel Bir Bakış

CMR (Convention Marchandise Routier) Uluslararası karayolu taşımacılığına ilişkin olarak akdedilen milletlerarası bir sözleşmedir. Bu sözleşme 1956 yılında imzaya açılmış, Türkiye'de ise 1995 yılında imzalanmış ve yürürlüğe girmiştir.

Sözleşmenin 1.maddesinde uygulama alanı düzenlenmiştir. Buna göre yükleme yeri ve teslim için belirlenen yerin, en az biri akit ülke olan iki ayrı ülkede olması halinde, tarafların ikametgahı ve milliyetine bakılmaksızın ücret karşılığında yüklerin taşıt ile karadan taşınmasına ait her uyumsuzluğa uygulanacaktır.

Sözleşme kapsamında taşıt sözcüğü motorlu taşıtlar, dizi halinde taşıtlar, römorklar ve yarı römorklar anlamına gelir. Uluslararası posta anlaşmaları gereğince yapılan taşımalarda, cenaze taşımalarında, ev eşyası taşımalarında ise bu sözleşme uygulanmayacaktır.

2. CMR Kapsamında Taşıyıcının Sorumluluğunun Hukuki Niteliği

CMR' de taşıyıcının sorumluluğu madde 17'de düzenlenmiştir. Buna göre taşıyıcı yükü teslim aldığı andan, teslim edinceye kadar, yüklerin kısmen veya tamamen kaybindan ve doğacak hasardan sorumludur. Taşıyıcının, kayıp ve hasara yol açılması halinde sorumluluktan kurtulması ise ancak CMR m. 17/2 ve 17/4'te belirtilen sebepler ile sınırlandırılmıştır. Böylece taşıyıcı, zarara sebep olan olayın meydana gelmesinde kusuru bulunmadığını ispat etse dahi sorumluluktan kurtulamayacaktır; sadece bu sınırlı sayıdaki kurtuluş hü-

kümlerinden birinin varlığı halinde sorumluluktan kurtulabilecektir. Bu konuya ilişkin düzenlemeler, taşıyıcının sorumluluğunun hukuki niteliği konusunda hem ulusal alanda hem de uluslararası alanda çeşitli tartışmalar doğurmuştur.

Bir görüş bu sorumluluğun 'kanıt yükü ters çevrilmiş bir kusur sorumluluğu' olduğu, diğer bir görüş 'özen borcu ağırlaştırılmış bir kusur sorumluluğu' olduğu, başka bir görüş 'yumuşatılmış kusursuz sorumluluk' olduğu ve son görüş "haksız fiil veya ihmal sorumluluk olmadığı, ispat yükü ters çevrilmiş bir objektif sorumluluk olduğu" şeklindedir. Bu görüşlerden bazılarında açıklık getirmek gerekirse:

Bu sorumluluğun kanıt yükü ters çevrilmiş bir kusur sorumluluğu olduğu görüşüne göre; CMR madde 17'deki düzenleme doğrultusunda taşıyıcının sorumluluğu, taşıyıcının yükü teslim aldığı andan, teslim edinceye kadar olan süreç içindir. Yükte bir hasar oluşması halinde bu hasarın bu süreçte oluşup oluşmadığını davacı-gönderici ispat etmek zorunda kalmayacaktır. Taşıyıcı ancak CMR madde 17/2 17/4'teki şartların gerçekleştiğini ispat ederek sorumluluktan kurtulabilecektir. Böylelikle bu durum, ispata ilişkin kurala istisna getirir nitelikte olup taşıyıcının kusurunun gerekliliğini inkâr etmemektedir. Yalnızca sorumluluğa ilişkin ispat yükü ters çevrilmiş olup taşıyıcı ilgili şartları sağlayarak kusursuzluğunu ispat edebilmektedir. [1]

Özen borcu ağırlaştırılmış bir kusur sorumluluğu olduğu görüşüne göre ise taşıyıcının kusursuz olduğunu ispat etmesi onu sorumluluktan kurtaramamaktadır. Ayrıca taşıyıcı, yalnız mücbir sebeplerin

varlığını ispat ederek de sorumluluktan kurtulamamaktadır. Bu sebeplerden ötürü, sözleşmede düzenlenen sorumluluğun alelade bir kusur sorumluluğu olduğu söylenememektedir. Ancak taşıyıcının bu sorumluluktan kurtulabilmesi için en üst düzeyde özeni göstermesi gerektiğinden bahsedilebilir. Bu nedenle de bu görüşü savunanlar, özen borcu ağırlaştırılmış bir kusur sorumluluğunun varlığından bahsedilebileceği fikrindedir. Bu görüş savunucularına göre kusursuz sorumluluktan ise bahsedilmez zira taşıyıcının sorumluluktan kurtulmasını, taşıyıcının kendisinin üst düzey özen göstermesine bağlı olması durumu kusursuz sorumlulukla bağdaşmamaktadır. [2]

Sorumluluğu yumuşatılmış kusursuz sorumluluk yaklaşımını benimseyen görüşte

ise taşıyıcı, sorumluluktan kurtulma sebepleri olan madde 17/2 ve 17/4'te yer alan şartlardan birinin oluştuğunun ispatı ile sorumluluktan kurtulabilecektir. İlgili hükümler şöyledir:

"...(2) Eğer kayıp, hasar veya gecikme istek sahibinin hatası veya ihmalden, taşıyıcının hatasından değil de, istek sahibinin verdiği talimattan, yüke has bir kusurdan yahut da taşıyıcının önlenmesine olanak bulunmayan durumlardan ileri gelmiş ise, taşıyıcı sorumlu tutulamaz.

(4) Madde 18 paragraf 2 ila 5'e uygun olmak üzere kayıp veya hasar durumları aşağıda belirtilen koşullardan bir veya bir kaçının doğal sonucu olan özel risklerden doğmuş ise, taşıyıcı sorumlu tutulamaz.

- Kullanılmasında anlaşmaya varılmış ve sevk mektubunda açıkça belirtilmiş olduğu üzere, madeni levha ile kaplanmamış açık taşıtlar kullanılması,
- Ambalajlanmadıkları veya kötü ambalajlandıkları zaman, özellikleri gereği fire veren veya hasara uğrayan malların ambalajlanmaması veya hatalı ambalajlanmış olması,
- Yükün gönderici, alıcı veya bunlar adına hareket eden kişiler tarafından alınması, taşınması, yüklenmesi, yığılması veya boşaltılması,
- Özellikle kırılma, paslanma, çürüme, kuruma, normal fire yahut da güve ve haşerattan kısmen veya tamamen zarar görebilecek malların özelliği,
- Sandık veya paketlerin üzerindeki marka veya numaraların yetersiz veya hatalı oluşu,
- Canlı hayvan nakli, ..."

Ancak taşıyıcının, madde 17/2 ye göre sorumluluktan kurtulabilmesi için en üst düzeydeki özenin gösterilmiş olmasına rağmen, kötü sonuçların önlenememiş olduğunu ve neticesinde de hasarın meydana geldiğini ispat etmiş olması gerekmektedir. [3]

Yani taşıyıcının meydana gelen hasarda kusursuzluğunu değil, hasarın Konvansiyon 17/2 ve 17/4 fıkralarında yazan sebeplerden ileri geldiğini; kaçınmayacağı veya sonuçlarını önleyemeyeceği bir durumdan ileri geldiğini iddia etmesi halinde de kendisine düşen en üst özeni göstermiş olmasına rağmen hasarın meydana geldiğini ispat etmesi gerekmektedir.

3. CMR'ye Göre Taşıyıcının Gecikmeden Doğan Sorumluluğu

CMR madde 19' da gecikmenin varlığı şu şekilde açıklanmıştır: *"Yük kararlaştırılan zaman limiti içinde teslim edilmemiş ise veya kararlaştırılmış zaman limiti olmadığı hallerde, taşımanın normal süresi ve özellikle parçalı yüklerde tüm yükü bir araya getirmek için gerekli zaman, gayretli bir taşımacıya gerekli zamanı geçiyor ise teslimde gecikme var demektir."*

Yani geç teslim, eşyanın teslim alınan süreden teslim edilen süreye kadar geçen zamanın sözleşmede kararlaştırıldan daha uzun bir süreye karşılık gelmesi, sözleşmede kararlaştırılmıyorsa da olası teslim süresinden daha uzun bir sürenin geçmiş olmasıdır. Geç teslimden bahsedilebilmesi içinse her halükârda bir teslim olmalıdır. CMR madde 20/1 de ayrıca;

"Kararlaştırılan zaman limitinin sona ermesini izleyen 30 gün içinde veya kararlaştırılan zaman limiti yoksa, taşıyıcının yükü almasından sonra 60 gün içinde yükün teslim edilmemiş olması, bunların kaybolduğuna kesin kanıt oluşturup ve bunun üzerine hak sahibi yükü kaybolmuş varsayacaktır." şeklinde bir düzenleme yapılarak taşıyıcının geç teslimine bir sınır getirilmiştir. Böylece taşıyıcı teslim süresinin üzerinden 60 gün geçtikten sonra artık geç teslimden sorumluluk hükümlerine değil yükün ziyaa uğramış olması halinde, taşıyıcının sorumluluğuna ilişkin hükümlere tabi olacaktır.

Ancak yükün tesliminin sözleşmede kararlaştırılan süreyi geçmiş olması veya basiretli bir taşıyıcıdan beklenen makul sürenin sonunda teslim edilmemiş olması, tek başına taşıyıcının geç teslimden sorumlu olması için yeterli değildir. Sürenin aşılmasıyla beraber zararın oluşması ve ayrıca sürenin aşılmasıyla zarar arasında illiyet

bağının varlığı halinde taşıyıcı, CMR kapsamında gecikmeden sorumlu olacaktır.

3.1. Geç Teslimden Doğan Sorumluluğun Şartları:

A. Taşıma Süresinin Aşılması

CMR madde 17 /1:

"Taşıyıcı, yükü teslim aldığı andan, teslim edinceye kadar, bunların kısmen veya tamamen kaybindan ve doğacak hasardan sorumludur."

şekindedir. Bu hükümden taşıma süresinin yükün teslim alındığı andan teslim edilinceye kadar geçen süre anlamına geldiği görülmektedir.

Taşıma süresine ilişkin sözleşme yapılabılır, zira CMR madde 19'da tarafların bu süreyi serbestçe kararlaştırabileceği düzenlenmiştir. Sözleşme, her ne kadar bu konuda tarafları serbest bırakmışsa da bu serbestlik CMR'nin asıl amacına ters düşecek şekilde kullanılmamalı ve aşırı uzun süreler kararlaştırılmamalıdır.

Zira aşırı sürelerin varlığı taşıyıcının gecikmeden kaynaklı olan sorumluluğunu tamamen ortadan kaldırır nitelikte olacaktır. Bu durum ise anlaşmanın geçersiz olması sonucunu doğuracaktır. Taşıyıcının borcunu ifa etmesini imkânsız hale getirecek aşırı kısa sürelerin kararlaştırılması halinde de yine bu anlaşmanın geçersiz sayılması gerekmektedir.

Taşıma süresinin kararlaştırılmış olması halinde bu sürenin sevk mektubunda yer alıp alınması gerektiği madde 6 da açıklanmıştır. İlgili hüküm:

"(1) Sevk mektubu şu bilgileri içerecektir: ...

(2) Gerekli durumlarda sevk mektubu şu bilgileri de ayrıca içerecektir:

...f) Taşımanın tamamlanması için anlaşmaya varılmış zaman süresi, ..."

şekindedir. Görüldüğü üzere, hükmün ilk fıkrasında sevk mektubunda yer verilmesi zorunlu unsurlar sayılmıştır. Anlaşmaya varılmış süre ise hükmün ikinci fıkrasında 'gerekli durumlarda sevk mektubunda yer alacak hususlar' içinde sayılmıştır.

Görüldüğü üzere; CMR m. 6/II/f'ye göre taşıma süresinin sevk mektubuna geçirilmesi gerekmekte ise de bu hususun sevk mektubunda yer alınması taşıma sözleşmesinin geçerliliğini etkilemez. Zira, CMR madde 4'te, sevk mektubunun yokluğu, usule aykırı oluşu veya kaybolması,

CMR'ye tabi olacak taşıma sözleşmesinin varlığını ve geçerliliğini etkilemeyeceği düzenlenmiştir. CMR m. 9/1'de ise *"sevk mektubunun, taşıma mukavelesinin akdine, mukavelelerin koşullarına ve yüklerin taşıyıcı tarafından kabulüne, karine teşkil edeceği"* düzenlenmiştir.

Ancak, bu durumun aksi her zaman ispat edilebilir. Sonuç olarak ,sevk mektubunun yokluğunun taşıma sözleşmesinin geçerliliğini etkilememesinden ve CMR madde 9/1'deki karinenin aksinin ispat edilebilir olduğundan yola çıkarak, taşıma süresinin sevk mektubuna yazılmamış olmasının bir geçersizlik sonucu doğurmayacağını söyleyebiliriz. [4]

Ayrıca sevk mektubunda süre net bir şekilde kararlaştırılmamış olsa dahi süreyi anlaşılabilir kılar durumlar sürenin taraflarca belirlendiği anlamına gelir. Bu duruma başka bir sefere yetiştirilmesi gereken yük örnek verilebilir. Bu halde taşıma sefer tarihinde kadar gerçekleştirilmiş olmalıdır. Taşıma süresine ilişkin herhangi bir sözleşmenin olmaması halinde ise CMR madde 19 uygulanacaktır. Buna göre, sözleşme ile taşıma süresinin kararlaştırılmadığı hallerde süre 'gayretli bir taşımacıya gerekli zaman' dır.

Yükün kimin tarafından yükleneceği ve boşaltılacağı hususları, yükün teslim alınması ve göndericiye teslim edilmesi hususlarında önem taşısa da bu kavramlar CMR'de açıklanmamıştır.

O halde ilgili uyuşmazlığa Türk hukukunun uygulanacağı hallerde yükleme ve boşaltma hususlarına TTK madde 863 uygulanmalıdır. İlgili hüküm şu şekildedir:

"(1) Sözleşmeden, durumun gereğinden veya ticari teamülden aksi anlaşılmadıkça; gönderen, eşyayı, taşıma güvenliğine uygun biçimde araca koyarak, istifleyerek, bağlayarak, sabitleyerek yüklemek ve aynı şekilde boşaltmak zorundadır. Taşıyıcı, ayrıca yüklemenin işletme güvenliğine uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür. "

Bu düzenlemenin mantığı, göndericinin yükün niteliklerine taşıyıcıya göre daha çok hakim olması ve dolayısıyla yükün nasıl yüklenmesi, boşaltılması, istiflenmesi gerektiği konusunda daha çok bilgili olacak olmasıdır. Görüldüğü üzere, ilgili hükümden bu durumun istisnaları olduğu da belirtilmiştir. Bu düzenleme aynı zamanda Almanya Ticaret Kanunu madde 412 ile de örtüşmektedir. [5]

B. Zararın Meydana Gelmesi

CMR'de taşıyıcının gecikmeden doğan sorumluluğu, tazminat sorumluluğu şeklinde düzenlenmiştir. Dolayısıyla tazminattan bahsedebilmek için zararın oluşması gereklidir. Nitekim Yargıtay 11. H.D. 19.06.2000 tarih 2000/4859 E. ve 2000/5755 K. sayılı kararı aynen şöyledir:

"... davacı taşıyıcının malların teslimini taahhüt ettiği 19.08.1996 tarihinden 4 gün sonra 23.08.1996 tarihinde teslimi gerçekleştirdiği, bu gecikmeden CMR 19. madde uyarınca taşıyıcı davacının sorumlu olacağı, ancak davalının gecikmeden ötürü bir zarara uğradığını kanıtlamadığı, bu nedenle davacının navlun ücreti talep etmekte haklı olduğu gerekçeleriyle, ... yerinde görülmemeyen temyiz itirazlarının reddi ile kararın onanması gerekmiştir."

Zarar, gecikme olmasaydı hak sahibinin malvarlığının bulunacağı durum ile eşyanın geç teslim edilmesi sonrasında bulunduğu durum arasındaki negatif fark dikkate alınarak tespit edilecektir, zira CMR'de zararın tespitine ilişkin özel bir düzenleme mevcut olmadığından genel hükümlere göre zarar tespit edilecektir. Yükün geç teslimi aynı zamanda yükün ziya veya hasarına sebep olabilir. Bu konuda önemli bir tartışma vardır. Hem geç teslim olduğunda hem de eşyanın ziya veya hasarı olduğunda taşıyıcının hangi kapsamdaki sorumluluğuna gidilecektir? [6]

Bir görüşe göre, bu iki durumun aynı anda olduğu hallerde taşıyıcı hasardan sorumlu olmalıdır. Diğer bir görüşe göre ise, gecikmenin, eşyanın hasarına yol açtığı durumlarda, hakların yarışması söz konusu olacaktır. Bu durumda her iki sorumluluğa ilişkin hükümler de uygulanabilecektir. Bir diğer görüşe göre, gecikme nedeni ile iki tür zarar meydana gelebilir.

Bunlar dolaylı zararlar olarak da ifade edebileceğimiz ve hak sahibinin malvarlığında oluşan zararlar ve taşıma konusu eşyanın hasara uğramasından doğan zararlardır. Bu nedenle, gecikme sebebiyle hak sahibinin maruz kaldığı doğrudan ve dolaylı tüm zararlar gecikme sorumluluğu kapsamında olacaktır.

Son görüşe göre ise, gecikme zararları ziya veya hasar dışında kalan zararlardır. CMR'de de hasar veya ziyanın gerçekleştiği zaman dilimine ilişkin bir düzenleme mevcut değildir.

Dolayısıyla da gecikmenin eşyanın hasarına neden olduğu hallerde taşıyıcı, ziya veya hasara ilişkin hükümlere göre sorum-

lu olacaktır.

C. İlliyet Bağı

Bilindiği üzere, illiyet bağı olaylar arasındaki sebep sonuç ilişkisidir. Taşıyıcının gecikmeden sorumlu tutulması için oluşan zararın yaşanmış gecikmeden kaynaklı olması gereklidir. Hak sahibi CMR madde 23/5 doğrultusunda açtığı davada bu illiyet bağına da ispatlanmalıdır. İlliyet bağına varlığının kabulü içinse hayatın olağan akışı göz önünde bulundurulacaktır. Buna göre hayatın olağan akışında, mevcut zararın yaşanmış gecikmeden kaynaklı olabileceği söylenebilir ise illiyet bağı kurulmuş olacaktır.

3.2. Gecikme Sonucu Tazminat İstemi

CMR madde 23/5'te: "Gecikme halinde, hak sahibi zarar ve ziyanın bundan ileri geldiğini kanıtlarsa, taşımacı bu zarar ve ziyan için taşıma ücretini geçmemek üzere tazminat öder." şeklinde bir düzenleme yapılmıştır.

Görüldüğü üzere madde hükmünde, gecikmenin ayrıca bir zarara neden olması halinde, navlun ücretiyle sınırlı olarak taşıyanın sorumluluğu düzenlenmiştir. Taşıyanın, gecikmeye rağmen taşıma ücretine tam olarak hak kazandığı kabul edilmiştir. Zira yukarıda da bahsedildiği üzere, geç teslimden bahsedilebilmesi için her halükârda bir teslimin gerçekleşmiş olması gereklidir. Bu teslim gerçekleştirildiği sürece taşıma ücretinin ödenmemesi söz konusu olmamalıdır.

Nitekim İstanbul BAM, 13. HD., E. 2018/876 K. 2019/1083 T. 11.9.2019 tarihli kararında:

"Uyuşmazlığının tabii olduğu CMR Konvansiyonu'nun 23'ncü madde hükmünde, gecikmenin ayrıca bir zarara neden olması halinde, navlun ücretiyle sınırlı olarak taşıyanın sorumluluğunu düzenlemiş olup, gecikme halinde taşıyanın navlun ücretine hak kazanmayacağı gibi bir düzenlemeye yer verilmemiş, taşıyanın gecikmesine rağmen taşıma ücretine tam olarak hak kazandığı kabul edilmiştir. Somut olayda, davalının ayrı bir dava, karşı dava açmadan ve takas mahsup talebi olmadan davalının gecikme cezası olarak kestiği fatura bedelinin navlun bedelinden mahsup edilip edilemeyeceğinin çözüme kavuşturulması gerekmektedir." ifadesi yer almaktadır. Ancak kararın devamında da görüleceği üzere, bu tazminat istemi takas yolu ile elbette taşıma ücretinden mahsup edilebilecektir. Bu durum TBK madde 143 çerçevesinde gerçekleşebilecektir.

İlgili hüküm şöyledir:

"Takas, ancak borçlunun takas iradesini alacaklıya bildirmesiyle gerçekleşir. Bu durumda her iki borç, takas edilebilecekleri anda daha az olan borç tutarınca sona erer." Bu doğrultuda tazminat hakkı sahibi, tazminatın taşıma ücretinden mahsup edilmesi istemini CMR doğrultusunda açılan dava sırasında karşı tarafa bildirmelidir. Zira yukarıda da açıklandığı üzere, gecikmenin varlığı taşıma ücretinin ödenmesine engel değildir.

SONUÇ

Uluslararası bir konvansiyon olan CMR'de karayolu taşımacılığında taşıyıcının yükün kayıp, hasar ve gecikmesinden kaynaklı sorumluluğu düzenlenmiştir.

Konvansiyon kapsamında, taşıyıcının gecikmeden kaynaklı sorumluluğundan söz edebilmek için yükün göndericiye tesliminin mutlaka gerçekleşmiş olması gerekli olup ayrıca taşıma süresinde aşım sonucu bir zararın oluşmuş olması gereklidir. Taşımacının bu zarar karşılığı taşıma ücretini geçmeyecek miktarda tazminat ödemesine hükmedilebilecektir. Gecikme halinde taşımacının taşıma ücreti ödenmemesi gibi bir durum söz konusu olmayacaktır. Ancak taşımacı TBK'da düzenlenmiş takas hükümleri doğrultusunda takas istemini öne sürmüş olmak kaydıyla taşıma ücretiyle tazminat yükümlülüğününün takas edilmesini isteyebilecektir.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Duygu Yaren Yıldırım](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Akıncı, s.87; Özdemir, Uluslararası Eşya Taşıma Hukuku, Ziya ve/veya Hasar Sorumluluğu, s.126, 127
2. Akıncı, s.87; Aydın, s.34
3. Arkan, Karada Yapılan Eşya Taşımalarında Taşıyıcının Sorumluluğu s.44
4. Dağ, Elif, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi CMR'ye Göre Taşıyıcının Gecikmeden Doğan Sorumluluğu, sayfa 25,26
5. Oyal, Dr. Ahmet Batuhan, Taşıyıcının Yüklemenin İşletme Güvenliğine Uygun Olarak Yapılmasını Sağlama Yükümlülüğü, s. 1264-1266
6. Gençtürk, Gecikme, s. 159-160

ANAYASA MAHKEMESİ İSİM DEĞİŞİKLİĞİ TALEBİNİN REDDEDİLMESİ NEDENİYLE ÖZEL HAYATA SAYGI HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE HÜKMETTİ!

Anayasa Mahkemesi'nin 2020/38588 başvuru numaralı 30.04.2024 tarihli kararı 2 Ağustos 2024 tarihinde Resmî Gazete 'de yayımlandı. Başvurunun konusu isim değişikliği talebinin reddedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasıdır. Başvurucu yurtdışında yaşadığı ve orada isim değişikliği yaparak yeni bir isim aldığından bahisle, iki devletin kayıtlarında farklı isme sahip olduğu için sıkıntılar yaşadığını belirtmiştir. Açtığı isim değişikliği davası yerel mahkeme ve sonrasında İstinaf Mahkemesi tarafından reddedilen başvurucu, Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmuştur.

Yapılan başvuru, özel hayata saygı kapsamında incelenmiştir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilecek bir neden bulunmadığı için, yapılan değerlendirmede AYM özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir. İsmi kimliğin belirlenmesindeki en önemli unsurlardan biri olduğunu belirten Anayasa Mahkemesi, kişinin isminin korunması ve kamu düzenini bozmadığı müddetçe değiştirilmesine imkân tanınması yönünde devletin pozitif yükümlülükleri bulunduğunu belirtmiştir.

Nüfus kayıtlarının en temel işlevinin kişilerin resmi makamlar önünde tanınmasını sağlamak olduğunu belirten Mahkeme, bu tanınmanın aynı zamanda uluslararası ölçekte sorunsuz şekilde gerçekleşmesinin nüfus kayıtlarını tutan kamusal makamların görev ve sorumluluğunda olduğuna dikkat çekmiştir. Somut olayda ise başvurusunun iki ülkeye ait kimlik belgelerindeki isminin farklı olmasının resmi işlerde sorun yaratabileceğinin öngörülebilir olduğunu belirtilmiştir. Bu nedenlerle Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/08/20240802-24.pdf>

VERGİ USUL KANUNUNA İLİŞKİN GENEL TEBLİĞ YAYIMLANDI!

Enflasyon düzeltilmesinin yıllık yapılması ve matrah etkisinin olmaması gerektiği yönünde yapılan uyarılara rağmen 2024/2.geçici vergi döneminde enflasyon düzeltmesi işlemlerinin uygulanmasından vazgeçilmemiş, son kez olduğu belirtilerek yapılan süre uzatımı uygulanarak birçok beyanname sisteme yüklenmiştir.

Ancak ortaya çıkan tablo yanlış bir düzeltme yapıldığı ortaya çıkmıştır ve bu yanlış düzeltmek adına Vergi Usul Kanununa ilişkin genel tebliğ 31.08.2024 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Bu tebliğe göre;

- 1- Enflasyon düzeltmesi yapma yükümlülüğü bulunan mükelleflerden, 31.12.2023 tarihli gelir tablosundaki brüt satışlar toplamı 50.000.000 TL'nin altında olanların enflasyon düzeltmesi yapmayacağı yönünde karar alınmıştır.
- 2- 2024 hesap döneminin ikinci geçici vergi dönemindeki mali tablolarını 213 Sayılı Kanun'un mükerrer 298'inci maddesi kapsamında enflasyon düzeltmesine tabi tutan ve enflasyon düzeltmesi sonrası oluşan kâr veya zararlarını yasal defterlere kaydetmek suretiyle bu döneme ilişkin geçici vergi beyannamelerini Tebliğin yayım tarihi itibarıyla vermiş olan mükelleflerin, söz konusu döneme ilişkin yasal kayıtlarını düzeltmelerine gerek bulunmadığına karar verilmiştir.
- 3- Bu kapsamda bulunan mükelleflerin enflasyon düzeltmesinden kaynaklı olarak kâr veya zarar kayıtları ile enflasyon düzeltmesi yapılmamasına göre oluşan kâr/zarar farkını, 2024 hesap dönemi ikinci geçici vergi dönemine ilişkin beyannamelerinde duruma göre "Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler" veya "Zarar Olsa Dahi İndirilecek İstisna ve İndirimler Bölümünün Diğer İndirimler" kısmında göstermek suretiyle beyan etmeleri gerektiğine karar verilmiştir.
- 4- Bu kapsamdaki beyannamelerini vermiş mükelleflerin, ikinci geçici vergi dönemine ilişkin beyannamelerini, enflasyon düzeltmesi öncesi oluşan kâr veya zarara göre geçici vergi matrahlarını düzelterek vermeleri gerekmektedir.
- 5- Düzeltme işlemlerinin beyanname verme süresi içinde yapılması durumunda herhangi bir vergi cezası veya gecikme faizi ödemeyeceği yani düzeltme yapmayanlara ceza uygulanacağına karar verilmiştir.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/08/20240831-16.htm>

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMCININ TÜRKİYE'DE ŞİRKET KURMASI

1. Genel Çerçeve

Türk hukukunda kural olarak yabancı yatırımcılar milli muameleye tâbidirler. Şirketler iktisadi amaç güden, sözleşme ile kurulmuş organizasyonlardır. Türk hukukunda kişiler, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na (TBK m. 620 vd.) göre adi şirket veya 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) göre ticaret şirketleri olan; anonim şirket (TTK m. 329 vd. göre), limited şirket (TTK m. 573 vd. göre), adi komandit veya sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket (TTK m. 304 vd. ve m. 564 vd. göre), kolektif şirket (TTK m. 211 vd. göre) veya kooperatif (Kooperatif Kanunu'na göre) kurabilmektedir. Yabancı yatırımcılar bu şirketleri sıfırdan kurabileceği gibi mevcut şirketlerle birleşme ve bölünme yoluyla da yeni şirket kurabilmektedir. [1]

Adi şirket sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir (TBK m. 620). Adi şirketlerin kurulması için kanunlarımızda herhangi bir şekil şartı mevcut değildir.

Adi şirketin ortakları sözlü olarak aralarında yapacakları anlaşma ile geçerli olarak adi şirketi kurabilmektedir. Adi şirketin yazılı şekilde kurulması ispat aracı olması ve uyumsuzlukların çözümünde kullanılması nedeniyle önem arz etmektedir. Doğrudan yabancı yatırımların ülkeye girişi yöntemlerinden olan birden fazla şirketin, özellikle yerli ortak alarak, bir araya gelmesiyle kurulan *joint venture* ortaklıklar ve konsorsiyumlar, Türk hukukunda bir şirket kanunla düzenlenmiş şirketlerin ayırt edici özelliğini taşımamaktaysa adi şirket olarak nitelendirilmesi (TBK m. 620/2) nedeniyle adi şirket sayılmaktadır.

Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan bir şirkettir (TTK m. 329). Anonim şirketler yeni kuruluş şeklinde, birleşme yoluyla, bölünme yoluyla, tür değiştirme yoluyla, ticari işletmenin anonim şirkete dönüşmesiyle ve Cumhurbaşkanlığı tasarrufuyla kurulmaktadır. TTK m. 335 ve devamında yer alan hükümlere göre, anonim şirketler, kurucuların, kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi, şartsız taahhüt ettikleri, imzalarının noterce onaylandığı veya tica-

ret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzaladığı esas sözleşmede, anonim şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulmaktadır. Anonim şirket esas sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve bütün kurucuların imzalarının noterce onaylanması veya esas sözleşmenin ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzalanması şart tutulmuştur. Anonim şirket esas sözleşmesinin tamamı şirketin kuruluşunu izleyen otuz gün içerisinde şirketin merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilân edilmektedir (TTK m. 354). Tescille birlikte şirket tüzel kişiliği kazanmaktadır.

Limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulur; esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşan, ortaklarının şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlü oldukları şirketlerdir (TTK m. 573). Limited şirket sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve kurucular tarafından ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personelin huzurunda imzalanması şarttır.

Kollektif şirket ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla, gerçek kişiler arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirinin sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlanmamış olan şirkettir (TTK m. 211). Kollektif şirket sözleşmesi yazılı şekle tâbidir; ayrıca, sözleşmedeki imzaların noterce onaylanması veya şirket sözleşmesinin ticaret sicili müdürü yahut

yardımcısı huzurunda imzalanması gerekmektedir. Kollektif şirketi kuranlar, şirket sözleşmesinin noterlikçe onaylı bir suretini onay tarihinden itibaren on beş gün içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline vererek şirketin tescilini istemek zorundadır (TTK m. 215).

Ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla kurulan, şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya birkaçının sorumluluğu sınırlanmamış ve diğer ortak veya ortakların sorumluluğu belirli bir sermaye ile sınırlanmamış olan şirket komandit şirkettir (TTK m. 304).

Komandit şirkete, kolektif şirketin kuruluşu hakkındaki hükümler uygulanmaktadır (TTK m. 305/1). Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ise, sermayesi paylara bölünen ve ortaklarından bir veya birkaçı şirket alacaklılarına karşı bir kolektif şirket ortağı, diğerleri bir anonim şirket pay sahibi gibi sorumlu olan şirkettir (TTK m. 564/1).

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkete, kural olarak, anonim şirketin kuruluşu hakkındaki hükümler uygulanmaktadır (TTK m. 565/1). Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin esas sözleşmesi yazılı şekilde düzenlenir, kurucularla komandite ortakların tümü tarafından imzalanır; imzaların noterce onaylanması veya esas sözleşmenin ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzalanması gerekir. Anonim şirketler gibi Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınmasına ilişkin hüküm burada uygulanmamaktadır (TTK m. 566/2).

Kooperatif şirket tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir (Kooperatifler Kanunu m. 1). Kooperatifler en az 7 ortak tarafından imzalanacak ana sözleşme ile kurulur. Ana sözleşmenin ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personel huzurunda imzalanması gerekmektedir (Kooperatifler Kanunu m. 2).

Ana sözleşme, Ticaret Bakanlığı'na verilir. Ticaret Bakanlığı'nın kuruluşa izin vermesi halinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilân olunur (Kooperatifler Kanunu m. 3). Kooperatiflerde yönetim kurulu üyesi olmaları için Türk vatandaşı olma şartı aranmaktadır (Kooperatifler Kanunu m. 56). Bu nedenle yabancı yatırımcı sayılan yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşları dışında yabancı yatırımcılar yönetim kurulu üyesi olamazlar.[2]

Türk hukukunda ticaret şirketlerinin ticaret siciline tescili ve ilanı için başvurular, Ticaret Bakanlığı'nın illerde ticaret ve sanayi odaları ile ticaret odalarında faaliyet gösterecek şekilde kuracağı ticaret sicili müdürlüklerine yapılmaktadır. [3]

Ticaret sicil müdürlüğüne tescil başvurusu yazılı şekilde ya da elektronik ortamda yapılmaktadır (Ticaret Sicili Yön. m. 23/1). Tescil edilen ticari işletmeler ile ticaret şirketleri ve bunların şubelerine, tescilleri ile birlikte Merkezi Sicil Kayıt Sistemi numarası verilir (Ticaret Sicili Yön. m. 13/2). Tescili yapılacak şirketin türüne göre tescil için talep edilen belgeler farklılık göstermektedir.

Şirketin tescili için talep edilen belgelerden yabancı bir hukuka tâbi olarak yabancı bir ülkede düzenlenmiş belgelerin, Türk konsolosluktan veya Yabancı Resmî Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi hükümlerine göre tasdik ettirilmesi ve noter onaylı Türkçe çevirisi ile birlikte ticaret sicili müdürlüğüne verilmesi gerekmektedir (Ticaret Sicili Yön. m. 32/2). [4]

Türkiye'de yabancıların şirket kuruluş işlemleri (tescil) sırasında istenilen yerleşim yeri, vatandaşlık ve ortaklık bilgileri şirketin statüsünü belirlemede önem arz etmektedir. Şirket kuruluş işlemlerinin basitleştirilmesi yatırımın teşviki açısından

önem arz etmektedir. 7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile hem Türk vatandaşları hem yabancı yatırımcılar için şirket kuruluşunda farklı kurumlarda yapılan işlemlerin sayılarının azaltılması ve sürenin kısaltılması amacıyla düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Bu çalışmalar neticesinde, yapılan değişikliklerle birlikte anonim ve limited şirket kuruluşunda il ticaret sicili müdürlükleri vasıtasıyla tek noktadan gerçekleştirilebilecek duruma getirilmiştir. Doğrudan yabancı yatırımların Türkiye'de şirket kuruluşu bu şekilde tamamlanmaktadır. Türk hukukunda şirketlerin tâbiyetine ilişkin açık bir düzenleme bulunmamasıyla birlikte bazı kanunlarda hangi durumlarda Türk tâbiyetinde olduğuna ilişkin esasları içeren düzenlemeler bulunmaktadır.

Örneğin, TTK'nın m. 40/4 yer alan "merkezleri Türkiye dışında bulunan" ve "yerli" ticari işletmeler ifadelerinden hareketle ticari işletmelerin yerli ve yabancı olması, merkezlerinin Türkiye'de veya Türkiye dışında olmasına göre belirlendiği görülmektedir.[5]

Yabancı ortaklı ticaret şirketlerinin Türkiye'de kurulabilmesi için merkezlerinin Türkiye'de bulunduğu yer ticaret siciline kaydedilmesi gerektiğinden bahsetmiştik. Ticaret şirketleri merkezlerinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil ile tüzel kişiliklerini kazanmaktadır.

Bu hükümlerden ticaret şirketlerinin tâbiyeti bakımından kabul edilen sistemin merkez yeri sistemi, ölçütünün ise idare merkezinin olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca TTK'nın 421/2-b maddesi gerekçesinde ticaret şirketinin fiili idare merkezinin yurt dışına taşınmasının Türk tâbiyetinin kaybına (şirketin uyrukluğunun değişmesi) ilişkin olacağına dair ifadeden kanun koyucunun fiili idare merkezini tâbiyetin tespitinde kullandığı görülmektedir.

Diğer bir ifadeyle, Türkiye'de tescil edilmiş ve sicilde idare merkezi Türkiye'de olan ticaret şirketleri Türk tâbiyetine sahip olmaktadır. [6]

Doğrudan yabancı yatırımlar önceki zamanda yer alan izin ve onay sisteminden DYYK ile bilgilendirme sistemine geçilmiştir. Bu bilgilendirme sistemi içerisinde yabancı yatırıma ilişkin bazı bilgiler kuruluş aşamasında ve sonrasında düzenli olarak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından toplanmaktadır. Ticaret sicil müdürlükleri DYYK kapsamına giren şirket ve

şubelerin kuruluşu sırasında ilgili kişiden aldıkları "Şirket ve Şube Kuruluş Bildirim Formu ve Dilekçesi", bu şirketlerin tescil ve ilana tâbi her türlü ana sözleşme değişikliklerinin ve "Ortaklar Listesi" veya "Hazirun Cetveli'nin bir örneğini Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na göndermektedir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarından, kamu kurum niteliğindeki meslek kuruluşlarından ve sivil toplum kuruluşlarından da doğrudan yabancı yatırımlarla bilgileri almaktadır (DYYK Yön. m. 4).

DYYK ile getirilen kayıt ve bilgilendirme sisteminde doğrudan yabancı yatırımın ilgili kurumları bilgilendirme yükümlülüğü bulunmaktadır. DYYK kapsamındaki şirket ve şubelerden istenilen bilgilerin, STB Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü (Genel Müdürlük) tarafından yönetilen web tabanlı uygulama olan Elektronik Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Bilgi Sistemi (E-TUYS) üzerinden girilmesini ve böylece bilgilendirmeyi sağlamak amacıyla Genel Müdürlüğe kendilerini temsile yetkili kişi veya kişileri kullanıcı (yetkili) olarak belirlemektedir (DYYK Yön. m. 9 vd.).

Bu kullanıcılar; Yetkilendirme tarihinden itibaren en geç 1 ay içinde Bakanlık internet sayfasında erişim sağlanan E-TUYS'a giriş yaparak "Yatırımcı", "Ortak Listesi" ve varsa "Bağlı İştirakleri" alanlarındaki bilgileri elektronik ortamda kaydeder.

Şirket veya şubenin faaliyetlerine ilişkin E-TUYS'ta yer alan EK-1 Doğrudan Yabancı Yatırımlar İçin Faaliyet Bilgi Formundaki alanları yıllık bazda ve her yıl en geç mayıs ayı sonuna kadar doldurur,

Sermaye artışı veya azalışı gerçekleşmesi durumunda en geç 1 ay içinde, E-TUYS'ta yer alan "Ortaklar Listesi" alanını girer, Sermaye artışı veya hisse devrine istinaden yapılan ödemeler var ise E-TUYS'ta yer alan EK-2 Doğrudan Yabancı Yatırımlar İçin Sermaye Bilgi Formundaki alanları ödemeyi takip eden 1 ay içinde doldurur, Mevcut yerli veya yabancı ortakların kendi aralarındaki veya şirket dışındaki ve herhangi bir yerli veya yabancı yatırımcıya yaptıkları hisse devirleri sonrasında, E-TUYS'ta yer alan "Ortaklar Listesi" alanını, hisse devrinin gerçekleşmesini müteakip en geç 1 ay içinde günceller (DYYK Yön. m. 5). Doğrudan yabancı yatırımlar E-TUYS üzerinden bu bilgilerini girerek ve güncel tutarak, DYYK kapsamındaki bilgilendirme yükümlülüklerini yerine getirmektedir.

2. Türkiye'de Kuruluşu İzne Tâbi Olan Şirketler

Türk hukukunda bazı şirketlerin kuruluşu Ticaret Bakanlığı'nın iznine tâbi tutulmuştur. TTK m. 333'e göre Ticaret Bakanlığı'nın çıkaracağı tebliğ ile belirlediği faaliyet alanlarında kurulacak anonim şirketler Ticaret Bakanlığı'nın iznine tâbidir. Bu maddeye dayanılarak Ticaret Bakanlığı, Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tâbi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliği (AŞ Teb.) yayımlamıştır.

Bu tebliğe göre, bankalar, finansal kiralama şirketleri, factoring şirketleri, tüketici finansmanı ve kart hizmetleri şirketleri, varlık yönetim şirketleri, sigorta şirketleri, anonim şirket şeklinde kurulan holdingler, döviz büfesi işleten şirketler, umumi mağazacılıkla uğraşan şirketler, tarım ürünleri lisanslı depoculuk şirketleri, ürün ihtisas borsası şirketleri, bağımsız denetim şirketleri, gözetim şirketleri, teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri, 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na tâbi şirketler ile serbest bölge kurucusu ve işleticisi şirketlerin kuruluşları Ticaret Bakanlığı'nın iznine tâbidir (AŞ Teb. m. 5). [7]

Doğrudan yabancı yatırımcı, diğer hukuki düzenlemelere de uymak şartıyla, bu sayılan şirketlerden birini kurmak istediğinde; kurucuların imzaları noter tarafından onaylanmış esas sözleşme ve kuruluşu diğer resmî kurumların uygun görüşünü veya iznini gerektiren şirketler için uygun görüş veya izin yazısıyla birlikte, Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü'ne başvurarak izin alınması gerekmektedir (AŞ Teb. m. 6/1). Ticaret Bakanlığı'ndan alınan iznin şirketin kuruluşu için ticaret sicil müdürlüğüne tescil başvurusundan önce alınması gerekmektedir (AŞ Teb. m. 6/3).

3. Sonuç

Yukarıda da izah edildiği üzere şirket kuruluş sürecindeki tescil ve kuruluş işlemleri esasen oldukça kolaydır. Getirdiği yükümlülükler rağmen yabancıların Türk vatandaşları ile aynı standart ve prosedürlere tabi olmaları süreci fazlasıyla kolaylaştırmıştır. Doğrudan Yabancı Yatırımcılar Kanunu sayesinde Türkiye'deki yabancı yatırımcılar Türk şirketleri ile eşit görmekte ve hatta bazı konularda daha üstün haklara sahip olmaktadır. Örnek vermek gerekirse, doğrudan yabancı yatırımların kamulaştırılması veya devletleştirilmesi bu

kanuna göre sınırlandırılmıştır. Bununla beraber yabancı yatırımcılar Türkiye'de sürdürdükleri faaliyetleri ile satış, tasfiye ve lisans, tazminat, yönetim ve benzeri anlaşmalardan doğan kazançlarını yurt dışına serbestçe transfer edebilmektedirler. Ayrıca yabancı personel istihdamı açısından firmalara çalışma izni kolaylığı sağlanabilmektedir.

Tüm bunların yanında Türkiye'de yatırım yapmak isteyen yabancılar; yatırım yeri tahsisleri, vergi indirimleri, sigorta primleri ve benzeri devlet teşviklerinden yararlanabilirler. Türkiye'de limited ve anonim şirketlerde kurumlar vergisi %20'dir. Ayrıca, bireyler yıl içinde elde etmiş oldukları kazançlar üzerinden gelir vergisi ödemekle yükümlüdür. Şahıs şirketi kurulduktan sonra gelir vergisi oranı %15 ile %35 arasındadır.

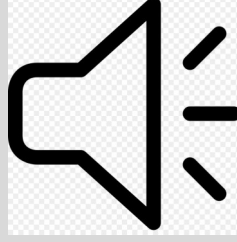
Sonuç olarak günümüzdeki yasal düzenlemeler kapsamında Türkiye'de şirket kurma ve yatırım yapma konularında yerli ve yabancı ayrımı yapılmamaktadır. Yerli yatırımcıların hak ve yükümlülükleri yabancı yatırımcılar için de geçerlidir. Açıklandığı üzere yabancı yatırımcıların Türkiye'de hukuki ve ticari alanlarda pek çok güvencesi bulunmaktadır. Ancak söylediğimiz ayrıcalıklardan yararlanabilmek için öncelikle sağlam bir şirket altyapısının kurulması gerekmektedir.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Shiva Malkoç](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Şirket Kavramı İçin bkz. Pulaşlı Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, S.3-5
2. Ener, Dr. Mustafa Alper. Uluslararası Yatırım Hukuku, Ankara, 2021, S 268-271
3. Ticaret Sicili Yönetmeliği M.23
4. Yabancı Resmî Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesinin Tasdikinin Uygun Olduğu Hakkında Kanun, R.G. Tarih:29/6/1984, Sayı:18446
5. Aybay Rona, Nimet Özbek, vatandaşlık Hukuku, 4. Bası, İstanbul Bilgi Üniversitesi yayınları, 2015, S.313.
6. Doğan, Vahit, Türk Vatandaşlık Hukuku, S. 239
7. 6/12/2012 Tarihli, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu, R.G. Tarih: 30/12/2012, Sayı:28513

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMCILAR KANUNU SAYESİNDE TÜRKİYE'DEKİ YABANCI YATIRIMCILAR TÜRK ŞİRKETLERİ İLE EŞİT GÖRMEKTE VE HATTA BAZI KONULARDA DAHA ÜSTÜN HAKLARA SAHİP OLMAKTADIR.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ REKLAM YASAĞI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANDI!

Türkiye Barolar Birliği Reklam Yasağı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 9 Ağustos 2024 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlandı. Bu yönetmelikle özellikle başta, sosyal medya da dâhil olmak üzere internet paylaşımlarına ilişkin yeni düzenlemeler getirildi.

Yönetmeliğin geçiş hükmü gereği söz konusu yönetmelik kapsamında olanlar Yönetmeliğin 5'inci ve 6'ncı maddeler ile 7'nci maddenin (d) bendinde yapılan düzenlemeler kapsamındaki yükümlülüklerini, bu maddenin yayımı tarihinden itibaren en geç 3 ay içinde yerine getirecekler.

1. Yönetmelik hükümlerine aykırılık halinde, önceden var olan "uyarı yazısı gönderme" usulü kaldırıldı. Aykırı olduğu düşünülen fiil hakkında avukat hakkında re'sen soruşturma açılacak, disiplin soruşturması ilgiliye savunma istemi içeren yazıyla beraber tebliğ olunacak. (madde 12)
2. Müvekkil ve müvekkil adaylarıyla yapılacak görüşmenin mekân, ortam ve içeriği; görüşmenin amacına elverişli, mesleğin saygınlığına yaraşır, reklam yasağını ihlal etmeyecek nitelikte olacak. Görüşmede gizliliğe uyulacak. (madde 4)
3. Yönetmelik kapsamında olan avukatlar; birden fazla büro edinemeyecek, şube açamayacaklar. Avukatlık bürolarını ve avukatlık ortaklıklarını; "irtibat bürosu" veya "çözüm ortakları" gibi kalıcı ve sürekli iş birliği izlenimi yaratacak şekilde adlandıramayacaklar. (madde 4)
4. Avukatlık bürosunda bir avukat için birden fazla tabela kullanılmayacak. (madde 5)
5. Avukatlar tarafından kullanılan başlıklı kağıtlar, her türlü kartvizitler, diğer basılı ve elektronik belgeler reklam niteliği taşıyacak aşırılıkta olmayacak. (madde 6)
6. Avukatlar, çevrimiçi mecralarda bedel karşılığı veya bedelsiz olarak bizzat hazırladıkları, hazırlattıkları ya da kendilerine ilişkin olarak hazırlanan içerikleri ön plana çıkaracak iş ve işlemlerde bulunamayacaklar. (madde 7)
7. Avukatlar internet kullanıcılarını kendi sitesine veya kendi sitesinden bir başka siteye yönlendirecek kısa yolları kullanamayacak, kullanılmasına izin veremeyecek; çevrimiçi mecralarda reklam veremeyecek veya alamayacaklar. (madde 7)
8. Avukatlar, mesleki kimliğiyle ilişkilendirilecek şekilde yaşamları, kazançları, mesleki faaliyetleri hakkında reklam niteliğinde paylaşımlarda bulunamayacaklar. (madde7)
9. Yazılı, işitsel, görsel iletişim araçları ile çevrimiçi mecralarda iletişim araçlarında, avukat unvanının kullanıldığı durumlarda, özel yaşamlarına ilişkin paylaşımlarında mesleğin itibarını zedeleyici nitelikte davranışlardan kaçınacaklar. (madde7)
10. Avukatlar; yazılı, işitsel, görsel iletişim araçları ile çevrimiçi mecralarda, her ne sıfat altında olursa olsun katıldıkları veya bir parçası oldukları yayınlarda, reklam sayılabilecek her türlü davranıştan, avukatlık mesleğinin itibarını zedeleyici her türlü açıklama ve paylaşımından kaçınacaklar. (madde 7)
11. Avukatlar iş elde etme amacıyla, ulaşılması herkes için mümkün olan genel ve soyut içerikli bilgiler paylaşmak suretiyle yayın yapamayacak, yazılı veya görsel paylaşımında bulunamayacaklar. (madde 7)

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/08/20240809-1.htm>

YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA KİSMİ DAVA İLE BELİRSİZ ALACAK DAVASI VE GÜNCEL SORUNLAR

Özet

Belirsiz alacak dava türü düzenlenmeden önce uygulamada alacak davaları için kısmi dava veya tam eda davası ikame edilmekteydi ve özellikle faiz ve zamanaşımı bakımından alacaklılar dezavantajlı konuma düşmekteydi. Kısmi davada davanın açılmasıyla zamanaşımı devam etmekte, faiz ise islah tarihinden itibaren istenebildiğinden uygulamadaki bu boşluğu doldurmak amacıyla 6100 sayılı kanun ile ilk defa belirsiz alacak davası düzenlenmiştir. Belirsiz alacak davasında zamanaşımı davanın açılmasıyla kesilmekte ve faiz karşı tarafın temerrüde düşmesi tarihinden itibaren istenebilmektedir.

Belirsiz alacak davası istisnai dava türü olmasına rağmen gün geçtikçe daha fazla uygulama alanı bulmuştur. Hal böyle iken belirsiz alacak davasının açılması için gerekli koşulların oluşup oluşmadığı konusu Yargıtay önüne gitmiş ve daireler arasında görüş ayrılıkları yaşanmıştır. Yargıtay 9.HD dava konusu alacağın belirli olmasına rağmen açılan belirsiz alacak davasının hukuki yarar yokluğu nedeniyle usulden reddedilmemesini, taraflara dava şartı eksikliğinin giderilmesi için süre verilmesini savunurken Yargıtay 22.HD, hukuki yararın tamamlanabilir bir dava şartı olmadığını ve usulden ret kararı verilmesi gerektiğini savunmuştur.

Tartışmalar sonucunda 9.HD görüş değiştirmiş, dava şartı eksikliği usulden ret kararı verilmesi gerektiğine kanaat getirmiştir.

Her ne kadar Yargıtay içtihat değiştirmiş olsa da Anayasa Mahkemesi Yargıtay'a tam tersi görüş benimsemiş belirli alacak için belirsiz alacak davasının açılması sonucunda usulden ret kararının verilmesi

nin mahkemeye erişim hakkını engellediğini belirtmiştir.

1.Giriş

Alacaklılar, alacaklarını tam olarak belirleyemedikleri durumlarda 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu döneminde alacaklarına kavuşmak amacıyla kısmi dava türünü tercih etmek zorundaydılar.

Bu zorunluluk hali uygulamada birtakım sorunlara yol açmıştır. Sorunların giderilmesi adına 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 107'de belirsiz alacak davası düzenlenmiştir. Bu düzenleme uygulamadaki ihtiyaçları karşılamış olsa da bu sefer belirsiz alacak davasının yorumlanması bakımından sorunları da beraberinde getirmiştir.

Çalışmada Yargıtay kararları ışığında belirsiz alacak davası ve kısmi dava hakkında genel bilgilere, bu iki tür dava arasındaki farklılıklara, uygulamada karşılaşılan sorunlara ve mahkemelerin olası çözümlerine yer verilmiştir.

2.Belirsiz Alacak Davasının Safahatı

1086 sayılı eski yasa sisteminde davacıdan aslında tam olarak bilmediği bir alacak dava açması istenmekte, ayrıca daha sonra kendi isteminden daha fazla bir miktar alacağının olduğu ortaya çıktığında da bunu davayı genişleme yasağı çerçevesinde ileri sürmesi mümkün olabilmekteydi.[1] Önceki kanun döneminde alacağın belirsiz olduğu durumlarda alacaklı, kısmi dava türünü tercih etmekteydi.

Alacaklı alacağına tam ulaşabilmek adına ek dava açmak zorunda kalmıştır. Bu durum hem yargının yükünü ağırlaştırmış hem de hukuki yarar varlığının tespitini

zorlaştırmıştır. Bu nedenle alacaklının hukuki ilişkiyi, tarafları ve asgari talep sonucunu bilmesi fakat alacağını tam ve kesin olarak belirleyemediği durumlarda iddianın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağına takılmadan ve yüksek yargılama giderlerine mahkum olmadan alacağına kavuşma amacıyla yeni bir dava türü düzenlenmiştir. [2]

Tüm bu sorunları bertaraf etmek için 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile belirsiz alacak davası düzenlenmiştir.

3.Kısmi Dava ile Belirsiz Alacak Davası Hakkında Genel Bilgiler

3.1.Kısmi Dava

Kısmi dava, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda yer almayıp Yargıtay içtihatları ile doğmuş ve uygulanmıştır. Anılan dava türü yasal olarak ilk kez 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 109.maddesinde düzenlenmiştir.

Bu maddeye göre kısmi davanın söz konusu olabilmesi için alacağın yalnızca belli bir kısmı talep edilmeli, dava konusu alacak özelliği gereği bölünebilir olmalı ve talep sonucunun aynı hukuki işleme dayanmalıdır.

109.maddenin 2.fıkrasına göre alacağın belli bir kısmının talep edilmesi açıkça feragat edilmediği sürece alacağın kalan kısmından vazgeçilmiş sonucunu doğurmaz. Yargılamanın sonraki aşamalarında islah ile alacağın tamamına kavuşma hakkı saklıdır.

3.2.Belirsiz Alacak Davası

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 107.maddesine göre, belirsiz alacak davasının gündeme gelebilmesi için davacı dava dilekçesinde talep sonucunu dayandırdığı tüm vakıalarını eksiksiz şekilde göstermelidir. Davacının talep sonucunun değerini tam olarak belirleyememesi veya belirleyebilmesi kendisinden beklenmemelidir. Her ne kadar alacağın miktarı dava esnasında belirsiz nitelikte olsa da talep sonucunda minimum bir alacak miktarı/değeri gerekmemektedir.

Belirsiz alacak davası talep edilen hukuki korumaya göre eda davasıdır. Çünkü davacının bu davayı açmadaki amacı karşı tarafı para borcunu vermeye, yerine getirmeye zorlamasıdır; fakat talep sonucu yönünden ise eda davasından farklılık göstermektedir. Zira tam eda davasında alacak tam ve kesin iken belirsiz alacak davasında alacak değerinin belirlenebilmesi dava açılış anında objektif olarak mümkün değildir.

4.Yargıtay Kararları Işığında Kısmi Dava ve Belirsiz Alacak Davası

4.1.Yargıtay Kararları Işığında Kısmi Dava ve Uygulamadaki Sorunlar

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu, 2017/8 E., 2019/3 K., 24.5.2019 tarihli kararında kısmi dava türünü şu şekilde tanımlamıştır [3]:

“Bir davanın kısmî dava olarak nitelendirilebilmesi için, alacağın tümünün aynı hukuki ilişkiden doğmuş olması ve alacağın şimdilik bir bölümünün dava konusu edilmesi gerekir.

Bu durumda daha fazla bir miktar üzerinden tam dava açma imkânı bulunmasında rağmen, alacağın bir kesimi için açılan davaya, kısmi dava denir.”

Aynı kararda Hukuk Muhakemeleri Kanunu 109.maddesi 3.fıkrasından hareketle *“Kısmi dava açılabilmesi için talep konusunun bölünebilir olması gerekli olup, açılan davanın kısmi dava olduğunun dava dilekçesinde açıkça yazılması gerekmez.”* denilmişse de davacının yargılamanın ilerleyen safhalarında hak kaybına uğramaması için dava dilekçesinin içeriğinden davanın kısmi dava olarak açıldığının anlaşılması gerekmektedir. Zira her ne kadar 6100 sayılı Kanun’un 109.maddenin 3.fıkrası *“Kısmi dava açılması talep konusunun geri kalan kısmından feragat edildiği anlamına gelmez.”* dese de alacağın saklı tutmayan davacı, açtığı davada verilen hüküm kesinleştikten sonra, alacağının geri kalan kısmını dava etmek istediğinde, karşısına kesin hüküm engeli çıkacaktır. Bu davanın kısmi dava olduğu belirtilmemişse, aslında tam bir eda davası olacaktır.[4]

Yargıtay 3. HD 2013 tarihli kararında; *“Davacının kısmi dava mı yoksa tam dava mı açtığı, dava dilekçesinden (talep neticesinden) anlaşılır. Davacı, dava sebebi olarak gösterdiği vakıyalardan (hukuki ilişkiden) doğan alacağının tümünü mü, yoksa yalnız bir kesimini mi istediğini (dava ettiğini) açıkça bildirmelidir (m.119, 1/ğ). Aksi*

halde, yani davacı alacağının yalnız bir kesimi için dava açtığını bildirmemiş ise, dava (kısmi dava değil) tam dava sayılır.” demiştir. [5]

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da bu detaya vurgu yapmış, *“Dava dilekçesindeki açıklamalardan davacının alacağının daha fazla olduğu ve istem bölümünde “fazlaya ilişkin haklarını saklı tutması” ya da “alacağın şimdilik şu kadarını dava ediyorum” demesi, kural olarak yeterlidir.”* şeklinde hüküm kurmuştur.

Özellikle, değerli hoca Sn. Baki Kuru, 6100 sayılı Yasa’nın tanıtım toplantısında bu uyarıyı yapmış, Yasa’daki hükme rağmen *“Siz gene de fazlaya ilişkin haklarınızı saklı tuttuğunuzu açıklayınız,* demişlerdir.[6]

4.2.1.Alacağın Belirsiz Olması

6100 sayılı yasanın 107.maddesinde belirsiz alacak davasının açılabilme şartları sayılmıştır. Madde metninden hareketle belirsiz alacak davasının açılabilmesi için (i) davacının alacağın gerçek miktarını ya da değerinin belirsiz olmaması veya bu miktarın/değerin belirlenememesi gerekmektedir. Bu belirleyememe durumunun objektif olarak imkansız olması, diğer bir deyişle alacaklının tüm özen ve çabayı göstermesine rağmen yine de alacağın tam ve kesin olarak ortaya koymaması gerekmektedir.

Yargıtay HGK 2016/2090 E., 2019/623 K., 28.5.2019 tarihli kararında alacağın belirsiz olma şartını tartışmıştır: *“...Likit bir alacaktan söz edilebilmesi için ise; ya alacağın gerçek miktarının belli ve sabit olması ya da borçlusu tarafından belirlenebilmesi için bütün unsurların bilinmesi veya bilinmesinin gerekmekte olması; böylece, borçlunun borç tutarını tahkik ve tayin etmesinin mümkün bulunması; başka bir ifadeyle, borçlunun yalnız başına ne kadar borçlu olduğunu tespit edebilir durumda olması gerekir. Bu koşullar yoksa, likit bir alacaktan söz edilemez. Fakat dikkat edilmelidir ki taraflarca hesaplanması mümkün olmayan her alacak belirsiz alacak davasına konu edilemez.”*[7]

Yargıtay HGK 2012/838 E., 2012/715 K., 17.10.2012 tarihli kararında şöyle belirtmiştir: *“...bir davada bilirkişi incelemesine gidilmesinin, alacağın likit olup olmadığı ile ilgili başlı başına bir kıstas olarak kabul edilmesi de doğru değildir. Çünkü mahkeme uygulamasında “hesap işi”, çözümü özel veya teknik bir bilgiyi gerektiren hallerden olduğundan borçlunun, kendi başına hesaplayabilecek durumda olduğu*

asıl alacak ve temerrüt faizine itiraz etmesi halinde, mah-kemenin, alacaklının alacağının miktarını, bizzat tespit etmeyip bilirkişi vasıtasıyla belirleneceğinden, likit olan bir alacağın sırf bilirkişi incelemesi yapıldığı gerekçesi ile likit sayılmaması doğru olmayacaktır. [8]

Yargıtay 9.HD biri objektif biri subjektif olmak üzere iki unsur üzerinde durmuştur.: *“...Özetle burada belirsiz alacak davasını öngören hükümde biri subjektif, diğer objektif iki unsur karşımıza çıkmaktadır. Alacağın veya dava değerinin belirlenmesini objektif olarak imkansız olması halinde belirsiz alacak davası açılacaktır. Subjektif unsur ise alacaklının talep konusu miktarı belirlemesinin alacaklıdan beklenmemesidir.”* [9]

4.2.2.Asgari Miktar Gösterilmesi

107.maddenin 1.fıkrasının gerekçesinde belirtildiği üzere belirsiz alacak davası açılması durumunda, alacaklı, tüm miktarı belirtmese bile davanın başında hukuksal ilişkiyi somut olarak belirtmek ve tespit edebildiği ölçüde de asgari miktarı göstermek zorundadır. [10] Doktrindeki görüşe göre alacaklının talepte sonucunda göstermesi gerektiği asgari alacak miktarı “rastgele” veya “göstermiş olmak için” olmamalıdır.

4.2.3.İstisnai Dava Türü Olması

Belirsiz alacak davası niteliği bakımından istisnai dava türüdür. Bu sebeple davacının bu dava türünü seçtiğini talep sonucu kısmında açıkça belirtmelidir. Aksi takdirde “fazlaya ilişkin haklarını saklı kalmak kaydıyla şeklindeki ibaresinin bulunması hakim tarafından dava türünün kısmi dava olarak yorumlanması ile sonuçlanacaktır.

Bu hususu Yargıtay HGK 2021/485 E., 2021/971 K., 7.7.2021 tarihli kararında: *“Belirsiz alacak davası niteliği gereği istisnai bir dava türü olmakla davasını belirsiz alacak davası olarak açan kişi bunu açıkça dilekçesinde belirtmelidir. [11] Her ne kadar 30.10.2014 tarihli duruşmada davacı vekili “davamız belirsiz alacak davasıdır” şeklinde beyanda bulunmuş ise de davanın türünün bu şekilde değiştirilmesine imkân bulunmamaktadır. Sonuç itibarıyla davanın kısmi dava şeklinde açıldığı sabittir.”* şeklinde hüküm altına almıştır. Koşulları oluşmadan açılan belirsiz alacak davasının sonuçlarına ilişkin sorunlar ve Yargıtay dairelerinin yaklaşımları ve güncel durumu aşağıda detaylıca anlatılmıştır.

5. Belirsiz Alacak Davası ile Kısmi Dava Arasında Zamanaşımı ve Faiz Sorunu

5.1. Zamanaşımı

5.1.1. Belirsiz Alacak Davası Yönünden

Belirsiz alacak davasının açılabilirdiği durumlarda dava açılış anı, yalnızca dava dilekçesinde belirtilen asgari dava değeri açısından değil yargılama sırasında alacağın tam olarak belirlendiği kısmi için de zamanaşımı süresini kesecektir.

Yargıtay 9. HD 2016/13162 E., 2020/1860 K., 11.2.2020 tarihli kararında değinildiği üzere: *“Tahsil talepli belirsiz alacak davasında, dava tarihinde alacağın tamamı için zamanaşımı kesilir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 157. maddesi uyarınca, dava süresince tarafların yargılamaya ilişkin her işleminden veya hâkimin her kararından sonra zamanaşımı yeniden işlemeye başlar. Bu nedenle yargılama sırasında alacağın zamanaşımına uğradığından söz edilemeyeceğinden, davacının talep artırım dilekçesi üzerine ileri sürülen zamanaşımı definin de sonuca bir etkisi olmaz.”* [12]

5.1.2. Kısmi Dava Yönünden

Her ne kadar belirsiz alacak davasında zamanaşımı süresi hem talep sonucu hem de artırılan değer bakımından kesiliyor olsa da kısmi dava için aynısını söylemek mümkün değildir. Kısmi davada zamanaşımı yalnızca talep sonucu için kesilirken islah ile artırılan değer bakımından zamanaşımı süresi yargılama süresince işlemeye devam eder.

Yargıtay 9.HD 2010/4154 E., K.2010/4666K., 23.2.2010 tarihli kararında: *“Uygulamada, fazlaya ilişkin hakların saklı tutulması, dava açma tekniği bakımından, tümü ihlal ya da inkar olunan hakkın ancak bir bölümünün dava edilmesi, diğer bölümüne ait dava ve talep hakkının bazı nedenlerle geleceğe bırakılması anlamına gelir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu benimsenmiş ilkeye göre, kısmi davada fazlaya ilişkin hakların saklı tutulmuş olması, saklı tutulan kesim için zamanaşımını kesmez, zamanaşımı, alacağın yalnız kısmi dava konusu yapılan miktar için kesilir.”* [13]

5.2. Faiz

5.2.1. Belirsiz Alacak Davası Yönünden

Belirsiz alacak davasında faiz, hükmedilecek tüm alacak yönünden (talep sonucu ve sonradan artırılan değer yönünden) dava tarihinden itibaren işlemeye başlar.

Diğer bir deyişle belirsiz alacak davasında faiz başlangıç tarihi olarak talebin artırıldığı an değil dava açılış anı esas alınacaktır.

Eğer dava açılmadan önce temerrüt söz konusuysa temerrüt tarihi faiz başlangıç tarihi olacaktır. Çünkü belirsiz alacak davasında yalnızca dava dilekçesinde belirtilen asgari tutar bakımından değil henüz belirlenememiş olsa bile tüm alacak yönünden hüküm altına alınması istenmektedir.

Yargıtay HGK 2015/9-3162E., 2018/369 K., 28.02.2018 tarihli kararında *“...dava belirsiz alacak davası olduğuna göre, bu davanın açılması ile doğacak olan maddi ve şekli hukuk sonuçlarının (zamanaşımı kesilmesi ve diğerleri) bu dava için de geçerli olması gerekeceğinden mahkemeye talep artırım dilekçesi verilerek artırılan miktarlar dahil alacakların tümüne dava tarihinden itibaren faiz işletilmesi doğru olmuştur.”* şeklinde hüküm kurarak faiz başlangıç tarihi hakkında açıklık getirmiştir. [14]

5.2.2. Kısmi Dava Yönünden

Kısmi davada faiz başlangıç tarihini tespit edebilmek için ayırım yapmak gerekmektedir: Eğer alacaklı borçluyu temerrüde düşürmüştü temerrüt tarihi, temerrüt durumu yoksa dava dilekçesinde yer alan talep sonucu kısmi bakımından dava başlangıç tarihi, islah ile artırılan değer bakımından ise islah tarihi esas alınmalıdır.

Yargıtay 22. HD 2017/2549 E., 2018/1265 K., 24.1.2018 tarihli kararda da değindiği üzere *“...Diğer bir fark ise, kısmi davada faiz başlangıç tarihinin dava ve islah tarihi ayırımı yapılarak başlatılması söz konusu iken, belirsiz alacak davasında faizin tüm alacak miktarı bakımından dava tarihinden itibaren başlatılmasıdır.”* [15]

Şartlar sağlandığı sürece belirsiz alacak davasının koşulları daha elverişli iken neden kısmi dava yoluna başvurulsun ki sorusu akla gelebilir.

Elbette alacağın belirlenebilir olması yönünden kısmi dava ile belirsiz alacak davasının sınırlarını kesin olarak çizmek mümkün değildir. Fakat insan zararları yani ölüm zararları, bedensel zararlar bakımından belirsiz alacak davası açmak çok daha avantajlı ve güvenilir bir yoldur.

Öte yandan alacağın miktarı dava anında belirlenememekle birlikte daha kestirilebilir bir miktar ise kısmi dava türünü tercih etmek isabetli olacaktır. Her halükârda alacağın belirlenebilir olup olmaması açısından her somut olayı kendi içinde de-

ğerlendirmek doğru olacaktır.

Yargıtay HGK'nın 2012/ 9-838 E., 2012/ 715 K., 17.10.2022 tarihli kararı da bu yöndedir.

6. Islah ile Kısmi Davanın Belirsiz Alacak Davasına Dönüştürülememesi

Yargıtay 22. HD'nin kapatılması sonrasında Başkan ve Üyelerinin Yargıtay 9.HD'de görevlendirilmesi üzerine her iki Daire kararlarında uyumsuzluk konusu hususların görüşülmesi yazısında islah ile dava türünün değiştirilip değiştirilemeyeceği hususu 20.maddesinde aynen şu şekilde bahsedilmektedir:

“Islah yoluyla dava türünün değiştirilemez. Örneğin belirsiz alacak davası kısmi davaya veya kısmi dava belirsiz alacak davasına dönüştürülemez.”

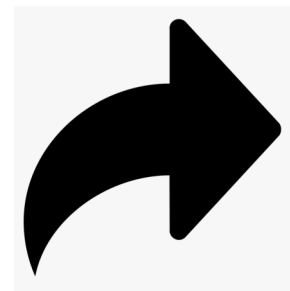
Böylelikle tam islah yolu ile dava türünün değiştirilemeyeceği konusundaki soru işaretlerini giderilmiştir.

7. Koşulları Oluşmadan Açılan Belirsiz Alacak Davasında Verilmesi Gereken Karar

7.1. Karar Öncesi Dönemde Yargıtay 9.HD ile Yargıtay 22.HD Arasındaki Görüş Ayrılıkları

Her ne kadar kısmi dava türünün tanımı ve şartları bakımından ilgili Yargıtay daireleri arasında yeknesaklık olsa da belirsiz alacak davalarının mahiyeti ve koşulları açısından dairelerin birleşmesinden evvelki dönemde görüş birliği bulunmamaktaydı. Yargıtay 9.HD ile Yargıtay 22.HD arasında görüş farklılıkları mevcuttu.

Yargıtay 9.HD, alacak değerinin belirli veya belirlenebilir olmasına rağmen davanın, belirsiz alacak davası şeklinde açılması durumunda dava şartı eksikliği sebebiyle usulden ret kararı vermeyip, taraflara süre verilerek davayı ayakta tutma görüşünü benimsemişti.

Yargıtay 9. HD 2015/6601E., 2015/14330K., 14.4.2015 tarihli kararında "...Davaya konu işçilik alacaklarının bir kısmının ya da bazılarının belirsiz alacak davasına konu olamayacağı belirlendiği taktirde, hakim hemen davayı reddetmemeli, HMK'nun 115/2 maddesi uyarınca eksikliği tamamlaması yani alacağını belirleyerek buna göre talepte bulunması için davacıya kesin süre vermeli, gereğinin yerine getirilmemesi halinde dava şartı eksikliğinden dava reddedilmelidir. Dairemiz kararları ile Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin kararları bu yöndedir." demiş, Yargıtay 9.HD'nin (ayrıca Yargıtay 19.HD) yargının iş yükünü daha da ağırlaştırmama düşüncesiyle hareket etmesi, hukuki yarar eksikliğinin göz ardı edilmesine sebebiyet vermişti. [16]

Yargıtay 22.HD ise 9. HD'nin tersine; belirli veya belirlenebilmesi mümkün olan alacağın belirsiz alacak davasına konu edilmesi durumunda hakimın davacıya süre vermesinin uygun olmadığı, belirli olan alacak için belirsiz alacak davası açılmasında tarafların herhangi bir hukuki yararının bulunmadığını, buradaki hukuki yarar noksanlığının sonradan tamamlanamayacak bir eksiklik olduğunu ve bu sebeple de davanın dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddedilmesi gerektiği görüşünü savunmuştur.

Yargıtay 22. HD 2014/16510 E., 2015/28942 K., 09.10.2015 tarihli kararında da belirttiği üzere: "...şartları bulunmadığı halde dava dilekçesinde davanın belirsiz alacak davası olarak açıldığı durumda davacıya herhangi bir süre verilmeden hukuki yarar yokluğundan davanın reddi yoluna gidilmelidir. [17]

Çünkü, alacağın belirlenebilmesi mümkün iken, böyle bir davanın açılmasına Kanun izin vermemiştir. Böyle bir durumda, belirsiz alacak davası açmakta hukuki yarar yokluğundan dava reddedilmeli, ek bir süre verilmemelidir.

Zira, burada talep açıktır, bu sebeple 6100 sayılı Kanun'un 119/1-ğ. maddesinin uygulanarak süre verilmesi mümkün değildir; aslında açılmaması gerektiği halde belirsiz alacak davası açılmış olduğundan, bu konudaki eksiklik de süre verilerek tamamlanamayacağından, dava hukuki yarar yokluğundan reddedilmelidir. Buradaki hukuki yarar, sonradan tamamlanacak nitelikte bir hukuki yarar değildir. Çünkü, dava açıldığında o sırada mevcut olmayan hukuki yarar, bunun da açıkça mahkemece bilindiği bir durumda, tamamlanacak bir hukuki yarar değildir." demiştir.

Bu görüş ayrılıkları sonucunda tartışmaları önlemek için uyuşmazlık, Yargıtay İBK'ya götürülmüştür. İBK her konu ve olayda alacağın belirli/belirlenebilir olup olmamasının ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiğini gerekçe göstererek kafalardaki soru işaretini gidermemiş, içtihadı birleştirme kararı vermekten çekinmiştir. Yargıtay İBK "...her bir somut olayın özelliğine göre mahkemelerin alacağın belirli mi yoksa belirsiz alacak mı olduğunu tespit etmeleri gerektiği, alacağın türü itibarıyla bir alacağın belirli veya belirsiz alacak olduğundan söz edilemeyeceği, bu hususta yapılacak içtihadı birleştirmenin, içtihadı birleştirme kararlarının soyut, genel ve her defasında geçerli normatif yapıyla bağdaşmadığı gerekçeleriyle içtihadı birleştirmeye gerek olmadığına, 15.12.2017 tarihinde oy birliğiyle karar verilmiştir." şeklinde hüküm kurmuştur. [18]

7.2. Görüş Ayrılıklarını Ortadan Kaldıran Yargıtay 9.HD'nin 2016/26476 E., 2020/7547 K., 14.9.2020 Tarihli Kararı [19]

Yukarıda da belirttiği üzere ilgili daireler arasındaki görüş farklılıkları çeşitli sorunlara sebep olmaya devam etmekteydi. Bu karışıklığa bir son vermek adına Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu'nun 07.07.2020 tarih ve 173 sayılı kararı ile aynı uyuşmazlıkların temyiz incelemesini yapmakla görevli 22. HD'nin kapatılması ve tüm işlerin 9. HD'ye devredilmesi üzerine Yargıtay 9.HD'nin 2016/26476 E., 2020/7547 K., 14.9.2020 tarihli kararı, koşulları oluşmadan belirsiz alacak davasının açılmasının sorununu (sürpriz karar yasağı ilkesini de göz önünde bulundurarak) tek bir sonuca bağlamıştır.

Bu sayede belirsiz alacak davası ile ilgili soru işaretleri giderilmiş ve belirsiz alacak davası hakkında yol gösterici bir karara imza atılmıştır.

Bahsi geçen karar mevcut sorunlar hakkında büyük bir önem arz ettiğinden belli bir bölümü paylaşılmaktadır:

"...Madde gerekçesinde "Alacaklının bu tür bir dava açması için, dava açacağı miktar ya da değeri tam ve kesin olarak gerçekten belirlemesi mümkün olmamalı ya da bu objektif olarak imkânsız olmalıdır. Açılacak davanın miktarı biliniyor yahut tespit edilebiliyorsa, böyle bir dava açılmaz. Çünkü, her davada aranacağı gibi, burada da hukukî yarar aranacaktır, böyle bir durumda hukukî yararın bulunduğundan söz edilemez. Özellikle, kısmî davaya ilişkin yeni hükümler de dikkate alınıp birlikte değerlendirildiğinde, baştan tespiti mümkün olan hâllerde bu yola başvurulması kabul edilemez." şeklindeki açıklamayla, alacağın belirli veya belirlenebilir nitelikte olması durumunda, belirsiz alacak davası açılarak bu davanın sağladığı imkânlardan yararlanmanın mümkün olmadığına işaret edilmiştir.

Şu halde davanın açıldığı tarihte alacağın miktarı yahut değeri belirlenebilir durumda ise, dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmelidir. Burada hukuki yarar eksikliğinin tamamlanabilir dava şartı olmadığı sonucuna varılmıştır. 7251 sayılı Kanun ile 107. maddede yapılan değişiklikler şartları olmadığı halde açılan belirsiz alacak davasında davacıya süre verilerek hukuki yarar eksikliğini tamamlama imkânı tanınamaktadır.

Hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleri ve sürpriz karar verme yasağı gereği birleşme tarihinden önce yukarıda belirtilen esasları dikkate alan ilk kararın Yargıtay Kararları Dergisi veya başkaca yolla yayını tarihinden sonra açılan davalarda belirtilen ilkeler uygulanacaktır.

Başka bir anlatımla açıklanan kararın yayınından önce açılan davalarda her iki Daire görev alanına giren bölgelerde verilen kararlar bakımından Yargıtay 9. Hukuk Dairesi ile Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin önceki uygulamalarına devam edilecektir."

Yargıtay 9.HD'nin yakın tarihli bir diğer kararında da: "...Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu'nun 07.07.2020 tarih ve 173 sayılı kararı ile aynı uyuşmazlıkların temyiz incelemesini yapmakla görevli 22.Hukuk Dairesinin kapatılması ve tüm işlerinin dairemize devredilmesi üzerine, belirsiz alacak davası ile ilgili yeniden yapılan değerlendirmeler sonucunda yukarıda belirtilen ilkeler kabul edilmiştir. Dairemizin daha önce belirsiz alacak davasına ilişkin uygulaması benimsenen yeni ilkelerden farklılık arz etmekteydi.

Örneğin, hukuki yararın tamamlanabilir dava şartı olduğu; hukuki yarara ilişkin dava şartının eksik olması halinde davanın hemen reddedilmemesi; davacıya süre verilerek dava şartının tamamlanması gerektiği yönünde uygulama yapılmaktaydı...” diyerek daire kendi kararından dönmüş, 22.Daire'nin görüşünü benimsemiştir.

Karardan anlaşılacağı üzere 9.HD belirsiz alacak davasının açılabilmesi için alacağın likit olması şartını irdelemiş ayrıca koşulları oluşmadan açılan belirsiz alacak davasının akıbetinin ne olacağı hakkında bir çözüme varmıştır.

Anılan kararda Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.107 gerekçesine yer verilmiş, alacağın tam ve kesin olarak gerçekten belirlenmesinin mümkün olmamasının veya davacının objektif olarak bu alacak değerini bilmesinin mümkün olmaması gerektiğinin altını çizmiştir.

Taraflar arasında alacağın miktarı hakkında uyuşmazlık olması alacağın tespit edilemez oluşu sonucunu doğurmamakla birlikte ilgili kararda alacaklının yükümlülüklerini yerine getirmesine rağmen halen kesin bir sonuca varılamamış olması gerektiği vurgulanmıştır.

Son olarak 9.HD tespit edilebilir bir alacak mevcut olmasına rağmen belirsiz alacak davası açıldığı takdirde “*Şu halde davanın açıldığı tarihte alacağın miktarı yahut değeri belirlenebilir durumda ise, dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmelidir*” diyerek davanın sonradan tamamlanması mümkün olmayan hukuki yarar eksikliği nedeniyle davanın usulden reddedilmesi gerektiği görüşünü benimsemiştir.

8.2019/12190 Başvuru Numaralı Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı: İsmail Avcı Başvurusu [20]

Anayasa Mahkemesi 22.2.2022 tarihli İsmail Avcı başvurusu hakkında verdiği kararda, belirli alacağın belirsiz alacak davasına konu edildiği durumda hukuki yarar yokluğu nedeniyle davanın usulden reddedilmesini mahkemeye erişim hakkının ihlal ettiğini belirterek Anayasa'ya aykırı bulmuştur. Aşağıda ilgili Anayasa Mahkemesi kararının bazı bölümleri incelenmiştir.

• 40. “Başvurucunun toplu iş sözleşmesinden kaynaklanan alacağının ödenmesi istemiyle açtığı davanın koşulları oluşmadan belirsiz alacak davası olarak açıldığı gerekçesiyle esası incelenmeksizin dava

şartı yokluğundan reddedilmesi mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil etmektedir.”

Karara göre kanuna aykırılık olsa dahi davanın usulden reddedilip esas inceleme yapılmaması, mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil etmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin kararına katılmak mümkün değildir. Şöyle ki; Mahkemeye erişim hakkı mahkeme kararı elde edebilme hakkının güvence altına alınmasıdır. Diğer bir deyişle mahkemeye erişim hakkı, davacının iddialarını bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından incelenerek sonuca bağlanması durumudur. [21]

Dosya hakimın önüne geldiğinde hakim dava şartlarını re'sen inceler. Bu inceleme sonucunda noksanlık varsa tespit edilir, bu tespit gerekçelendirilir ve karar verilir. Esasa ilişkin verilen kararlarda olduğu gibi usulden ret kararı verilen davalarda da

(i) davacının iddiaları bağımsız bir mahkeme tarafından incelenir,

(ii) mahkemece verilen karar gerekçelendirilir ve sonuca bağlanır. Böylelikle mahkemeye erişim hakkı sağlanmış olur.

Usulden ret kararı da mahkemeye erişim hakkı kapsamında verilebilecek olağan bir karardır. Davanın esasına girilmeyerek usulden reddedilmesi mahkemeye erişim hakkını ihlal etmez.

Ek olarak esas incelemeye geçilebilmesi için Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 114'te sayılan dava şartlarının eksiksiz bulunması gerekir. Dava şartı noksanlığı tespit edildiği takdirde kural olarak esas incelemeye geçilmeyecek, dava usulden reddedilecektir. Anayasa Mahkemesi esas incelemeye geçilmesinin şarta bağlı olduğunu göz ardı etmiş salt esasa ilişkin inceleme yapılmamasının adil yargılanma hakkına müdahale teşkil edeceğini belirtmiştir.

Diğer yandan 40.madde göz önünde bulundurulduğunda Anayasa Mahkemesi'ne göre mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmemesinin tek yolu, dava şartı kurumunu ortadan kaldırıp ne olursa olsun davanın esasına girilmesi ve esas hakkında karar verilmesidir.

Tüm bu açıklamalar ışığında Anayasa Mahkemesi'nin dava şartı eksikliği nedeniyle davanın usulden reddedilmesinin anayasal hakka müdahale oluşturduğu görüşüne katılmak uygun değildir.

• 47. “Bununla birlikte somut olayda başvurunun belirsiz alacak davası açmasını-

da hukuki yararının bulunmadığı yorumunun öngörülebilirlik koşulunu sağlayıp sağlamadığı da incelenmelidir.”

Öngörülebilirlik; kişinin hangi yasal düzenleme ile bağlı olduğunu ve bu yasal düzenlemelerin hangi yaptırım ile sonuçlandığını önceden bilebilme imkanının bulunmasıdır.[22] Davacı mevcut alacağı için hangi dava türüne başvurması gerektiğine ilişkin Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili maddelerinde düzenlemeler bulunmaktadır.

Buna istinaden yasal düzenlemeye uyulmadığı takdirde hangi yaptırımla karşılaşacağı Muhakemeleri Kanunu 115.maddesinin 2.fıkrasında açıkça düzenlenmiştir. Bu sebeple öngörülebilirlik kriteri açısından değerlendirme yapılması isabetsizdir.

• 47. “...Hukuki yarar, kişilerin kendilerine hukukten yarar sağlamayan davaları açarak mahkemeleri gereksiz yere meşgul etmesinin önlenmesi amacıyla getirilen bir dava şartıdır.”

2015 tarihli Yargıtay HGK kararına göre hukuki yarar şu şekilde tanımlanmıştır: “Medeni usul hukukunda hukuki yarar, mahkemeden hukuksal korunma istemi ile bir davanın açılabilmesi için davacının bu davayı açmakta (veya mahkemeden hukuksal korunma istemekte) bir çıkarının bulunmasıdır.” [23]

Hukuki yarar kavramını mahkemeleri gereksiz yere meşgul edilmesi seviyesine indirmek isabetsizdir. Anayasa Mahkemesi'nin hukuki yarar kavramına bu pencereden bakması hukuki açıdan eksik karar verilmesine sebebiyet vermiştir.

•47. “...Esasen eda davalarında hukuki yararın bulunduğu kural olarak kabul edilir.”

•50. “...Ancak alacağın varlığının tespiti ile karşı tarafın bunu ödemeye mahkûm edilmesi yönünden belirsiz alacak davasının genel eda davasından hiçbir farkı bulunmamaktadır.”

•51. “Bu açıklamalar ve belirsiz alacak davasının da bir eda davası olduğu hususu gözetildiğinde bir alacağın belirsiz alacak davasına konu edilmesinde hukuki yararın bulunmadığının söylenmesi güçtür.”

Yukarıda da açıklandığı üzere belirsiz alacak davası talep edilen hukuki koruma açısından eda davasına benzese de alacağın belirlenebilir olması bakımından farklılık arz etmektedir.

2022 tarihli Yargıtay 11.HD'nin kararında yer alan muhalefet şerhinde yazdığı üzere:

“İddiayı genişletme yasağı engelini takılmadan ve karşı tarafın rızası ile islah ihtiyacı duymadan talep sonucunun artırılabilmesi, alacağın tamamı için davanın açıldığı andan itibaren faize hükmedilebilmesi, alacağın tamamı için davanın açıldığı anda zamanaşımının kesilmesi belirsiz alacak davasını tam eda davasından ayıran önemli farklılıklardandır”. [24]

Tümdengelim metoduyla tam eda davasında hukuki yarar mevcut ise ve belirsiz alacak davası da eda davası ise burada da hukuki yarar mevcut olduğunun kabulü kanaatimce mümkün değildir. Belirsiz alacak davalarında hukuki yarar varlığının tespitini genel eda davasına benzeterek yapmak isabetli değildir.

•52. *“Belirlenebilir bir alacağın usul kuralına uygun olmayan bir yöntemle açılması usul hukukuna aykırı olsa da bu durum alacağın hüküm altına alınmasında alacaklının menfaatinin bulunduğu hakikatini değiştirmez.”*

Alacaklının menfaatinin bulunmasının (hukuki yarar değil) hukuka açıkça aykırılıktan daha üstün tutulması başka bir deyişle *“Nasıl olsa hangi dava türü yolunu seçerse seçsin davacının alacaklı olduğu açıktır o sebeple usul hukukuna aykırılık görmezden gelinir”* gerekçesini kabul etmek mümkün değildir.

Kaldı ki Anayasa Mahkemesi de belirlenebilir bir alacağın belirsiz alacak davasına konu edilmesini usul hukukuna aykırı olduğunu kabul etmiştir.

• 53. *“Sonuç olarak belirsiz alacak kapsamına girmediği değerlendirilen bir alacağın belirsiz alacak davasına konu edilmesinde hukuki yararın bulunmadığı yorumu belirsiz alacak davasının da bir eda davası olduğu hususu dikkate alındığında- makul olarak öngörülebilecek bir yorum olarak değerlendirilmemiştir.”*

Anayasa Mahkemesi'nin hukuki yarar kavramını çok geniş ve farklı yorumlaması istisnai dava türü olan belirsiz alacak davasının her türlü alacak bakımından tercih edilmesine neden olacaktır. Oysaki belirlenebilir alacak için davacının belirsiz alacak dava türünü seçmesinde hiçbir hukuki yararı, bu yolu seçmesinde hiçbir çıkarı bulunmamaktadır. Hukuki yarar kavramı Anayasa'nın 36.maddesinde düzenlenmiş olan hak arama özgürlüğünün dürüstlük kuralı kapsamında dava açma hakkını kötüye kullanmaya engel olmaktadır. [25]

Buradan hareketle Anayasa Mahkemesi'nin ısrarla hukuki yarar eksikliği hususunu göz ardı etmesi, Anayasa'nın 36.maddesinin kötüye kullanılmasına sebebiyet verecektir.

• 68. *“Bununla birlikte müdahalenin ölçülü olabilmesi için bu aracın son çare olması, diğer bir ifadeyle başvurunun haklarını en az zedeleyen bir araç olması gerekir. Davanın dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddedilmesi oldukça ağır bir müdahaledir.”*

• 70. *“Dolayısıyla hatalı olarak belirsiz alacak davası biçiminde açıldığının düşünlmesi hâlinde davanın genel eda davası olduğu kabul edilerek başvurunun talep sonucunu netleştirmesi için başvurucuya süre verilmesinin davanın usulden reddi biçimindeki ağır bir müdahaleden kaçınılmasını sağlayacak bir araç olduğu görülmektedir.”*

“Daire, belirsiz alacak davasında talebin açık olması sebebiyle 6100 sayılı Kanun'un 119. maddesi uyarınca süre verilemeyeceğini kabul etmiş ise de davanın genel eda davası olarak kabulü hâlinde talep sonucunun eksik hâle geleceği açıktır. Yöntemince düzenlenmediği kabul edilen bir dava dilekçesinin düzeltilmesi ve yöntemi-ne uygun hâle getirilmesi için süre verilmesi başvurunun mahkemeye erişim hakkından yararlanmasını güvence altına alacaktır.”

Eksikliğin giderilmesi için mahkeme 2 farklı maddeden yola çıkarak süre verebilir. Bu maddeler Hukuk Muhakemeleri kanunu 115.ve 119.maddeleridir.

119.maddeye göre hakim, dava dilekçesinde bulunması gereken zorunlu unsurlar mevcut değilse süre verebilir. Oysaki belirsiz alacak davasında zorunlu unsur eksikliği yoktur. Belirsiz alacak davalarında da açık bir talep sonucu mevcuttur. Sonuç olarak hakimin belirsiz alacak davası bakımından madde 119'a dayanarak süre vererek eksikliğin giderilmesini istemesi

mümkün değildir. Öte yandan 115.maddeye göre hâkim, tamamlanabilir dava şartı eksikliği var ise davacıya eksikliğin giderilmesi için süre verebilir. Burada süre verilmesinin tek koşulu eksikliğin sonradan tamamlanabilir olmasıdır. Belirli alacağın belirsiz alacak davasına konu edilmesi noktasında hukuki yarar noksanlığı sonradan giderilemez. Buradaki hukuki yarar alacağın belirsiz olmasıdır. Belirsiz alacak davasının hüküm ve sonuçlarını doğurması, alacağın belirsiz olma koşuluna bağlanmıştır.

Madde metninden de açıkça anlaşıldığı üzere belirsiz alacak davası türü yalnızca belirlenemeyen/belirlenmesi mümkün olmayan türden alacaklar için hukuki koruma sağlayan bir dava türüdür.

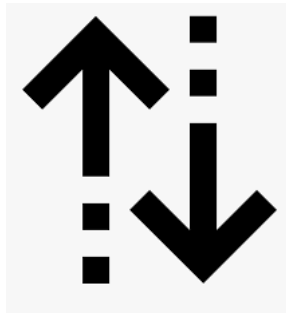
Sonuç olarak hakimin 115.maddeye göre de süre vermesi mümkün gözükmemektedir. Hakimin süre vererek dava şartı eksikliğini giderilmesine veya davanın türünü değiştirmesine izin vermesi hakimin davayı aydınlatma sorumluluğunun sınırını aşmasına sebebiyet verebilir.

Hakimin davanın taraflarına yol gösterici şekilde davranması ve uyarması gibi eylemler hakimin reddi sebeplerindedir. Hakimin süre vermesi doğru olmayacaktır. [26]

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenen dava şartı eksikliği nedeniyle davanın usulden reddedilmesinin ağır bir yaptırım olduğu yorumunda bulunmak bireysel başvurunun konusunu oluşturmaz. İlgili sorun şartları oluşmuş ise somut norm denetimine konu edilebilir. Ayrıca kanunun lafzından açıkça anlaşılacağı üzere dava şartı eksikliği nedeniyle davanın usulden reddedilmesi hakimin elinde bulunan tek hukuki seçenektir.

Dava şartının tamamlanması veya dava türünün değiştirilmesi için süre verilmesini ölçülülük açısından değerlendirmek yersizdir. Zira süre vermek zaten hali hazırda kanun ile örtüşmemektedir. Hakimin, davacının alacak hakkını kanundan üstün tutmasını beklemek ve bunun için çare aramasına zorlamak isabetli değildir.

•71. *“Kanun koyucunun davacıların mahkemeye erişim hakkından yararlanmalarının kolaylaştırılması amacıyla getirdiği belirsiz alacak davası açma imkânı somut olayda Dairenin katı yorumu sebebiyle davacı aleyhine sonuçlar doğurmuştur.”*

Belirsiz alacak davası temel olarak belirsiz alacağı bulunan davacının tam eda davası veya kısmi dava açmak zorunda kalması nedeniyle uğranılan hak kayıplarına engel olmak için getirilmiştir.

Belirsiz alacak dava türünün getirilmesi usul hukukuna aykırılıkları göz ardı etme ve davacının alacağının türü ne olursa olsun belirsiz alacak davası açma hakkı vermemektedir. Usulüne uygun açılan her türlü dava için işin esasına girilecek ve esas hakkında karar verilecektir.

•72. “Somut olayda başvurunun koşulları oluşmadan belirsiz alacak davası açtığı-
nın kabulü, sadece başvurunun zamanaşımı veya davanın genişletilmesi yasağı ile ilgili avantajlardan yararlanamamasıyla sınırlı sonuç doğurmamış; toplu iş sözleşmesinden kaynaklanan alacağını dava konusu etmesini bütünüyle imkânsız hâle getirmiştir.”

Usulden ret kararı verilmesi mahkemeye erişim hakkına engel olmamakta ve maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemektedir.

Diğer bir deyişle davacı herhangi bir itirazla karşılaşmadan aynı kişiyi davalı olarak gösterebilecek ve aynı alacağını dava konusu edebilecektir. Bu sayede usulden ret kararı doğrultusunda davacı usulüne uygun olarak alacağına kavuşabilecektir.

Yukarıda açıklanan hususlar doğrultusunda Anayasa Mahkemesi’nin vermiş olduğu kararın medeni yargılamada uygulama alanı bulması halinde:

(i) Anayasa’nın 36.maddesinin dava türleri yönünden yanlış yorumlanmasına neden olacak,

(ii) hukuki yarar kavramının amacını yitirmesine ve çok dar yorumlanmasına sebep olacak,

(iii) Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun dava şartına ilişkin hükümleri işlevini kısmen yitirecek,

(iv) Belirsiz alacak davasının istisnai bir dava türü olma özelliğini yitirmesine neden olacak,

(v) uygulamada davacının kötü niyetle her türlü alacağı için belirsiz alacak davası türünü tercih etmelerine sebebiyet verecektir.

9.Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararlarının Bağlayıcılığı ve Yargıtay Kararlarına Etkisi

Anayasa Mahkemesi Bireysel başvuru kararları yalnızca başvurunun tarafları açısından bağlayıcılık özelliği taşır.

Üçüncü kişiler bakımından herhangi bir sonuç doğurmaz.

Bireysel Başvuru kararlarının Yargıtay kararlarına etkisine bakıldığında ise Sevim AKAT EKŞİ başvurusunda başvurucu evlilik birliği devam etmekte iken yalnızca kendi soyadını kullanmak istediğini talep etmiş ve yerel mahkeme ret kararı vermiştir.

Yargıtay, Türk Medeni Kanunu 187.maddesi gereği kadının evlilik birliği içerisinde eşinin soyadını almayıp yalnızca kızlık soyadını kullanmasının yasaya göre mümkün olmadığını belirterek ret kararı vermiştir.

Bu sefer başvuru Bireysel Başvuruda bulunmuş, Anayasa Mahkemesi Anayasa’nın 90.maddenin son fıkrasına göre, “başvurunun manevi varlığı kapsamında güvence altına alınan isim hakkına yönelik müdahalenin “kanunilik şartını” sağlamadığı gerekçesiyle Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir.” [27]

Bu karardan sonra, Yargıtay görüş değiştirmemiş, aynı konu ile ilgili sonraki kararlarında bireysel başvuruyu dikkate almamıştır.

Fakat sonrasında ise Yargıtay, Anayasa Mahkemesi kararını benimsemiştir.

Şöyle ki;

Yargıtay kararında görüldüğü üzere:

“Netice itibariyle davacının mesleki ve sosyal yaşam ortamı bakımından tanınabilirliği sebebiyle evlendikten sonra da önceki soyadını kullanmakta hukuki yararı olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti Devletinin tanıdığı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi, bunlara bağlı protokol ve tavsiye kararları hükümleri ile de davacının evlendikten sonra önceki soyadını kullanma hakkının korunması nedeniyle” davanın kabulüyle evli davacının bekarlık soyadını kullanmasına karar verilmiştir.” [28]

Sonuç olarak her ne kadar Yargıtay, Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru kararına paralel şekilde karar vermiş olsa da bireysel başvuru kapsamında verilen kararların medeni yargılama bakımından kesin bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

**KOŞULLAR OLUŞTUĞU
TAKDİRDE BELİRSİZ
ALACAK DAVASININ KIS-
MI DAVAYA TERCİH
EDİLMESİNİN HEM ZA-
MANAŞIMI HEM DE FAİZ
BAŞLANGICI AÇISINDAN
DAHA GÜVENİLİR OLDU-
ĞUNU SÖYLEMEK MÜM-
KÜNDÜR.**

10. Sonuç

Belirsiz alacak davası ilk kez 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile hukuk dünyasındaki yerini almıştır.

Belirsiz alacak davasının düzenlenmesinin sebeplerini yargılama sonucunda alacağı tam ve kesin olarak belirleyemeyen davacının gereğinden fazla yargılama giderine katlanmak zorunda kalmasını önlemek, önceki kanun döneminde çoğunlukla kısmi dava türünün tercih edilmesi sebebiyle fazlaya ilişkin hakların ek dava ile talep edilip yargının yükünü daha da ağırlaştırılmasının önüne geçmek ve hukuki yarar gözetilmeksizin açılan kısmi davalardan önünü almak şeklinde sıralanabilir.

Esasen belirsiz alacak davası ile kısmi dava, birbirinden keskin çizgilerle ayrılması pek de mümkün olmayan iki dava türüdür. İlk bakışta belirsiz alacak davası ve kısmi davayı birbirinden ayırmak mümkün gözükme de yukarıda verilen Yargıtay Kararları ve öğreti yol gösterici niteliktedir.

Ayrıca koşullar oluştuğu takdirde belirsiz alacak davasının kısmi davaya tercih edilmesinin hem zamanaşımı hem de faiz başlangıcı açısından daha güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

Her ne kadar belirsiz alacak davası ile birtakım imkanlar sunulmuş olsa da zaman içerisinde belli başlı bazı sorunları da beraberinde getirmiştir.

Örneğin şartları oluşmadan açılan belirsiz alacak davasının akibetinin ne olacağı ise uzun bir süre açıklığa kavuşturulamamış 9.Daire ile 22.Daire arasındaki görüş ayrılıkları uygulamada karışıklık yaşanmasına neden olmuştur.

Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu'nun 07.07.2020 tarih ve 173 sayılı kararı ile aynı uyumsuzlukların temyiz incelemesini yapmakla görevli 22. HD'nin kapatılması ve tüm işlerin 9. HD'ye devredilmesi üzerine 9.HD verdiği sürpriz kararlar 22.HD'nin görüşünü benimsemiş, verdiği mevcut kararlarla neredeyse dava türünün değiştirilmesine olanak veren, hukuki yarar yokluğu nedeniyle davayı usulden reddetmeyip kanuna aykırılık teşkil eden, dairelerin iş yükünü hukuka aykırılıktan üstün göyerek verdiği kararlarından dönmüştür.

Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru üzerine vermiş olduğu kararda 9.HD'nin uygulamasını eleştirmiş, anayasaya aykırı bulmuştur. Oysaki usul hukuku ile ilgili bir uyumsuzluğa çare bulmak Anayasa Mahkemesi'nin görevleri arasında değildir. Ana-

yasa Mahkemesi'nin bu kararı kanaatimce yerinde değildir. Bu sorunlara bir çözüm bulmak için en makul görünen yol, dava türleri hakkında yeniden düzenleme yoluna gidilmesidir.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Deniz Demir](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.107 gerekçesi
2. Özkes Muhammet, "Anayasa Mahkemesinin Kararı Karşısında Kısmi Dava ile Belirsiz Alacak Davası Arasındaki Sınırın Belirlenmesi Sorunu" Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan Cilt 2, (1.bs, Yetkin Yayınları 2014) s.1590
3. HGK 2017/8 E., 2019/3 K., 24.5.2019 T. (lexpera.com)
4. Çelik Ahmet Çelik, "Kısmi Dava" <https://www.tazminathukuku.com/arama-yazilari/kismidava>
5. 3. HD 2013/8522 E., 2013/10252 K., 17.6.2013 T. (lexpera.com)
6. Çelik Ahmet Çelik, "Kısmi Dava" <https://www.tazminathukuku.com/arama-yazilari/kismidava>
7. HGK 2016/2090 E., 2019/623 K., 28.5.2019 T. (lexpera.com)
8. HGK 2012/838 E., 2012/715 K., 17.10.2012 T. (lexpera.com)
9. 9. HD 2016/13162 E., 2020/1860 K., T. 11.2.2020
10. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.107 gerekçesi
11. HGK 2021/485 E., 2021/971 K., 7.7.2021 T. (lexpera.com)
12. 9. HD 2016/13162 E., 2020/1860 K., 11.2.2020 T. (lexpera.com)
13. 9.HD 2010/4154 E., 2010/4666 K., 23.2.2010 T. (lexpera.com)
14. HGK 2015/9-3162E., 2018/369 K., 28.2.2018 T. (lexpera.com)

15. 22. HD 2017/2549 E., 2018/1265 K., 24.1.2018 T. (lexpera.com)
16. 9. HD 2015/6601 E., 2015/14330 K., 14.4.2015 T. (lexpera.com)
17. 22. HD 2014/16510 E., 2015/28942 K., 09.10.2015 T. (lexpera.com)
18. İBK 2016/6 E., 2017/5 K., 15.12.2017 T. (lexpera.com)
19. Ercan İsmail, "Uygulamacılar İçin Medeni Usul Hukuku El Kitabı" Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2021, s.479-486
20. Anayasa Mahkemesi, İsmail Avcı Başvurusu, Başvuru numarası:2019/12190, K.T: 22.2.2022, R.G. Tarih ve Sayı: 20/4/2022-31815, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/son-erisim-tarihi:16.12.2022>.
21. Çayan Gökhan, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Mahkemeye Erişim Hakkı" Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2016, C.28, s.238.
22. Özpolat Haşim, 'Anayasa Mahkemesi'nin Bireysel Başvuru Kararlarında Maddi Anlamda Kanun Kriteri', Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2018, C.33, s.615, Gülden Şişman, "Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Çerçevesinde Vergi Hukukunda Öngörülebilirlik", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,2016, C.65,S.4,s.2423-2444
23. HGK 2015/21-3366 E., 2019/987 K., 1.10.2019 T. (kazancı.com.tr)
24. 11.HD 2021/4318 E., 2022/5118 K., 21.6.2022 T. (lexpera.com)
25. Aşkan Cengiz, " Kamu Düzenine İlişkin ve Kendiliğinden Gözetilen Norm Olarak Davada Hukuki Yarar",2019, son erişim tarihi:21.12.2022, <https://legal.com.tr/blog/genel/kamuduzenine-iliskin-ve-kendiliginden-gozetilen-norm-olarak-davada-hukuki-yarar>
26. 11. HD 2021/4318 E., 2022/5118 K., 21.6.2022 T., Muhalefet Şerhi (lexpera.com)
27. Biber Sümeyye Elif,"Bireysel Başvuru Kararlarının Yargıtay İçtihadına Etkisi: Örnek Kararlar." ,2017, <https://anayasatakip.ku.edu.tr>
28. 2.HD 2014/20471 E., 2015/8704 K., 28.4.2015 T. (kazancı.com.tr)

İŞ YERİ DIŞINDA KURULAN SÖZLEŞMELER YÖNETMELİĞİ'NDE DEĞİŞİKLİKLER YAPILDI!

Fuar, panayır, pazar yeri ve alışveriş merkezlerinde yapılan satışlar, mal veya hizmet bedeli iki yüz elli Türk lirasını aşmayan satışlar, temizlik hizmetleri ile malların montaj, bakım ve onarımı, bahis, çekiliş, piyango ve benzeri şans oyunlarına ilişkin hizmetler, belirli bir tarihte veya dönemde yapılması gereken konaklama, eşya taşıma, araba kiralama, yiyecek-içecek tedariki ve boş zamanın eğlence veya dinlenme amacıyla değerlendirilmiştir.

Yönetmelik kapsamında "Parasal sınır, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesinin (B) fıkrası uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında, takvim yılı başından geçerli olmak üzere arttırılarak uygulanacaktır.

Bu artışın hesabında bir Türk lirasının küsuru dikkate alınmaz." şeklinde düzenleme yapılmıştır.

Cayma hakkının olduğu durumlarda, bu hakkın kullanılma şartları, süresi ve usulü, cayma hakkının kaybedileceği durumlarda hangi koşullarda bu hakkın kaybedileceği, 14'üncü madde uyarınca cayma hakkının kullanılmadığı durumlarda tüketicinin cayma hakkından faydalanamayacağı şeklinde değişiklikler yapılmıştır.

Yönetmeliğin 7.maddesi de değiştirilmiştir. Buna göre iş yeri dışında kurulan sözleşmelerde aşağıdaki bilgilerin yer alması zorunludur:

- a) Sözleşme konusu mal veya hizmetin temel nitelikleri;
- b) Tüketicinin adı soyadı ile satıcı veya sağlayıcının adı veya unvanı, varsa MERSİS numarası;
- c) Tüketicinin satıcı veya sağlayıcı ile hızlı bir şekilde irtibat kurmasına imkân veren, satıcı veya sağlayıcının açık adresi, tüketicinin kısa mesaj gönderebileceği telefon numarası, elektronik posta adresi ve benzeri iletişim bilgileri;
- ç) Satıcı veya sağlayıcının tüketicinin şikayetlerini iletmesi için (c) bendinde yer alandan farklı bir iletişim bilgisi var ise buna ilişkin bilgi,
- d) Mal veya hizmetin Türk lirası olarak vergiler dahil toplam fiyatı;
- e) Sözleşmenin kurulduğu il, ilçe ve tarih bilgisi;
- f) Malın veya hizmetin teslim veya ifa tarihi;
- g) Ödemeye ilişkin bilgiler;
- ğ) Cayma hakkının olduğu durumlarda, bu hakkın kullanılma şartları, süresi ve usulüne ilişkin bilgiler ile "Bu sözleşmenin kurulduğu veya malın teslim alındığı tarihten itibaren on dört gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin cayma hakkınız bulunmaktadır. Cayma süresi içinde sözleşmeye konu mal veya hizmet karşılığında herhangi bir isim altında ödeme yapmanızı veya borç altına sokan herhangi bir belge vermenizi istemeyeceğimizi ve cayma bildirimimizin tarafımıza ulaştığı tarihten itibaren en geç on dört gün içerisinde malı geri almayı taahhüt ederiz." ifadesi;
- h) Cayma bildiriminin yapılacağı açık adres, elektronik posta bilgisi ve tüketicinin kısa mesaj gönderebileceği telefon numarası ile varsa faks numarası;
- ı) Varsa tüketicilerin ödemelerini yapabilecekleri banka, posta ve benzeri hesap bilgileri.
- i) Tüketicilerin uyuşmazlık konusundaki başvurularını tüketici hakem heyetine veya Kanunun 73/A maddesi uyarınca dava açılmadan önce arabulucuya başvurulması şartı ile tüketici mahkemesine yapabileceklerine ilişkin bilgi.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/08/20240823-1.htm>

Alanında uzman avukatlardan oluşan ekibi ile faaliyet gösteren Özgün Hukuk Bürosu, ulusal ve çok uluslu şirketlere hizmet vermektedir. Bu kapsamda, müvekkillerin ihtiyaçlarına olabilecek en kısa zamanda cevap verebilecek organizasyon yapısı kurulmuş olup, temel prensip müvekkillerin kıdemli avukat kadrosuyla her zaman iletişim kurabilmesi ve her konuda bilgi sahibi olmasının sağlanmasıdır.

Bankacılık ve finans, eğitim, sağlık, otomotiv, kimya ve savunma, teknoloji, enerji, maden, inşaat ve gayrimenkul sektörleri başta olmak üzere değişik iş ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren kurumsal müvekkillere ve sivil toplum kuruluşlarına hizmet veren Özgün Hukuk, tüm müvekkilleri ile bir iş ortağı titizliği ile çalışmayı prensip edinmiştir.

Özgün Hukuk Bürosu, Türkiye'nin önde gelen finans kurum ve kuruluşlarına, şirketlere ve şahıslara Türkiye'de ve yurtdışında alacak tahsilatı konusunda hukuki hizmet sağlamaktadır. Bu kapsamda yurtdışına kaçırılan malvarlıklarının mal varlığı araştırması yapılarak tespit edilmesi ve alacağın bu yolla tahsil edilmesi hususunda hukuki hizmet verilmektedir.

Özgün Hukuk Bürosu, Britanya, Belçika, Fransa, İspanya ve İtalya'dan avukatlar tarafından Kasım, 1988'de kurulan PLG International Lawyers'ın tek Türk üye hukuk bürosudur. PLG, Avrupa'nın ilk birleşik uluslararası hukuk uygulamasıdır.

Sülün Sok. No:8 34330 1.Levent Beşiktaş / TURKEY
Phone : +90 212 356 3210(pbx) / +90 212 325 2307(pbx)
Fax : +90 212 356 3213
E-mail : info@ozgunlaw.com
İnternet sitesi: www.ozgunlaw.com

Bizi Takip Edin!

